BELEDİYELERE VE EKRANLARA KAYYIM, EMEKÇİLERE KRİZİN FATURASI, KÜRTLERE SİLAHSIZLANMA DAYATMASI

Egemen kliklerin ve emperyalistlerin bu dalaşı, sınıf mücadelesini dünya çapında keskinleştiren ve dünya halklarına yönelmiş bugünkü saldırının kaynağıdır. Bize düşen görev; kitlelerin öfkesini yatıştırmak değil, büyüterek sisteme yöneltmektir.



BİZ HALKIZ, GELECEK ELLERİMİZDEDİR!

özgür gelecek için **Yeni Demokrasi** gazetesi

18 KASIM - 2 ARALIK 2026 • SAYI: 214

HALKLAR KÖLENİZ DEĞİL!





GÜNCEL 6



MEKKE İTTİFAKI: KİMİN GÜVENLİĞİ, KİMİN ÇIKARI?

Mekke Anlaşması bölgede şekillenen yeni güvenlik arayışlarının bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Pakistan, Suudi Arabistan ve Türkiye arasında imzalanan bu anlaşma; bölgeye hükmeden emperyalistlerin onayını da içeren, onların çıkarlarıyla uyumlu bir düzenlemeden ibarettir.

DÜNYA 20



IKBY'DE İKTİDAR MÜCADELESİ

KDP-KYB anlaşmazlığını yalnızca IKBY'nin iç siyasî dengeleri üzerinden değerlendirmek yeterli olmayacaktır. Irak Kürdistanı, coğrafi konumu ve sahip olduğu enerji kaynakları nedeniyle Türkiye, İran ve ABD'nin bölgesel politikalarının kesiştiği stratejik bir alan niteliğindedir.

KOLEKTİF DOĞRULTU / Üç Dünya Teorisi ve İktidar Mücadelesi SAYFA 12-13

POLİTİK GÜNDEM

BELEDİYELERE VE EKRANLARA KAYYIM, EMEKÇİLERE KRİZİN FATURASI, KÜRTLERE SİLAHSIZLANMA DAYATMASI

Pahalılıkla boğuşan emekçiler, kayyımla susturulan ekranlar ve silahsızlanma dayatılan Kürt halkı, aynı krizli düzenin faturasını ödüyor. Bu faturanın arkasında, emperyalist merkezde derinleşen klik mücadelesi ve onun Türkiye'deki yansımaları yatıyor.

ÇÜRÜYEN SİSTEM VE POLİTİK KRİZİ

ABD'de 3 Kasım'da yapılan ara seçimler, tekelci mali sermaye klikleri arasındaki mücadelenin derinleşeceğine işaret ediyor. Cumhuriyetçiler Temsilciler Meclisi'ndeki çoğunluğu yitirmekle kalmadı, Senato'da da çoğunluğu Demokratlara kaptırdı. Kuşkusuz ABD'de güç dengeleri köklü biçimde değişti diyemeyiz; ancak Trump'ın elinin zayıfladığı açık. Güç kaybeden Trump'ın, konumunu korumak için içeride ve dışarıda daha saldırgan davranması beklenir. Başkan Yardımcısı Vance'in yenilgiyi savaşa bağlayan açıklamaları, sandığa yansıyan tepkinin savaş ve pahalılık ekseninde biriktiğini gösteriyor. Ne var ki bu tepki dünyadaki ekonomik ve siyasî krizin birincil sorumlusu ABD emperyalizminin saldırgan çizgisini tek başına değiştirmeyecektir. Sonuç olsa olsa klikler arası mücadelenin daha da sertleşmesi olacaktır.

Emperyalistler arası dalaşın ve ABD emperyalizminin tutumu da bunu doğruluyor. İlan edilen ateşkeslere rağmen Orta Doğu'da ateş sönmüş değildir. Trump'ın İran sorununa yaklaşımı "ger ve gevşet" şeklindedir. Saldırı hazırlığı ise hiç eksilmemektedir. Daha da önemlisi, ABD'nin bölgesel planında İran hâlâ başlıca engel olarak duruyor. Saldırılar ise köklü sorunları keskinleştirdi.

8-19 Kasım'da Çin'de yapılacak APEC Zirvesi'nde Trump, Putin ve Şi'nin bir araya gelmesi gündemde. Masada nükleer silahlar ve uluslararası ticaretin olduğu söyleniyor. Bir süredir Trump, Çin ve Rusya ile yoğun bir görüşme trafiği içinde. Ancak bu temaslar, süren ekonomik savaşın tansiyonunu düşürmediği gibi, Ukrayna ve İran meselelerinde de bir ilerleme sağlamadı. Söz konusu buluşmalar daha çok, rakip güçlerin nabız yoklama ve zaman kazanma çabası olarak şekilleniyor.

AKP-MHP'NİN KUŞATMA SALDIRISI

Emperyalizm cephesindeki sertleşme ve saldırganlık eğilimi, Türkiye'de AKP-MHP kliğinin muhalefete yönelik kuşatmasına yansıyor. Muhalefeti "bölme" saldırıları hız kesmiyor. AKP-MHP kliği, elindeki devlet gücünü rakip bunun için seferber ediyor. Güdümüne aldığı CHP'yi yeni ittifak gücü olarak hazırlıyor. Kılıçdaroğlu cephesi de AKP-MHP ittifakına "beka sorunu" gibi şovenist bir argümanla yaklaşıyor. Böylece iktidar bloku, rakiplerini yargı-polis sopasıyla dövüyor ama aynı zamanda küçük olanı kendine yedekleyerek gücünü korumaya çalışıyor.

AKP-MHP bir yandan da muhalefetin sesini kendi yasalarını da aşarak kısmanın peşinde. Ekim ortasında Halk TV'ye atanan kayyımın ardından 17 Kasım'da Sözcü TV'ye polis baskını düzenlendi. Kuruma TMSF kayyım olarak atandı, aralarında Yönetim Kurulu Başkanı Funda Tuncer Sıdalı'nın bulunduğu dört kişi hakkında gözaltı kararı verildi. Bununla devlet eliyle gerçekleşmiş "fon talanı"nı gündemden düşürmek isteyen AKP-MHP, Özgür Özel ve partisine yönelecek yeni saldırıların devam edeceğine göstermektedir. Bu kavgada kullanılan sopanın aralıksız ve sistematik olarak Kürt basınına, devrimci yayın organlarına ve işçi örgütlerine sürekli biçimde ve daha pervasızca indiğini unutmayalım. Faşist diktatörlük, halka yönelik zorbalığını kendi klik mücadelesinde de kullanmaktan kaçınmıyor.

131 fonun tasfiyesiyle sonuçlanan "millî ve yerli fon" krizi de gene klikler arası kavganın konusudur. Bu krizde, tuzağa düşürülen küçük yatırımcıların birikimleri erirken, el değiştiren para miktarının büyüklüğü kitlelerin öfkesini bilemiş, AKP içinde biriken gerginliğin de kavga aracı olmuştur. AKP içinde ciddi bir vurgunculukla birlikte derin bir klik mücadelesi olduğu böylece açığa çıktı. Tayyip Erdoğan'ın bu sorunun göbeğinde olduğu belirtilmelidir.

AKP içi bu mücadele büyümeye gebedir. Bu bağlamda AKP-MHP blokundaki saldırganlık eğilimi de sürecektir. Bu durum sınıfların birbirinden daha keskin ayrıştığı bir mücadele ortamıyla birlikte ele alınmalıdır. Zira bu saldırıların ekonomik zemini ise derinleşen krizdir.

TÜİK'in 3 Kasım'da açıkladığı verilere göre ekimde yıllık enflasyon yüzde 29,7 oldu, net asgari ücret 28 bin 75 lirada kaldı. Asgari ücret, yalnızca enflasyon nedeniyle 8 bin liraya yakın (7 bin 726 lira) eridi; temmuzda ara zam yapılmaması bu kaybı daha da büyüttü. Emekçinin cebinden eksilen bu servetin bir bölümü bütçede faize akıyor. 2027 bütçe görüşmelerinde, 2018'de yüzde 8,9 olan faiz harcamalarının toplam harcamalar içindeki payının 2027'de yüzde 17,6'ya çıkacağı belirtiliyor. Yüksek faiz ve sıcak para üzerine kurulan düzen; "faiz lobisini", "fon vurgunculârını" ve onların başındaki emperyalist mali sermayeyi beslerken emekçiyi yoksullaştırıyor. Küçük iş yerleri iflaslarla kapanıyor; tekstil sektöründe olduğu gibi fabrikalar ucuz iş gücü için Mısır ya da Orta Asya'ya taşınıyor ve işsizler ordusu gün geçtikçe büyüyor.

KÜRT MESELESİNDE TASFİYE HEVESİ VE TARTIŞILMAYAN ULUSAL HAKLAR

Kürt meselesindeki gelişmelerin bölgesel dinamiklerle bağlantılı olduğunu daha önce değerlendirmiştik. Mevcut konjonktür, Türk hâkim sınıflarını bu meseleye daha fazla odaklanmaya zorluyor. Nitekim Devlet Bahçeli, Türkgün gazetesindeki açıklamasıyla çözüm sürecine dair hedefin ne olduğunu 50 maddede ortaya koydu. Aynı doğrultuda Tayyip Erdoğan da ikili krizi aşmak amacıyla gittiği Azerbaycan ziyaretinin dönüşünde, atılan adımlardan geri dönüş olmayacağını vurgulayarak konuyu yeniden gündemin merkezine taşıdı.

Bahçeli ve Erdoğan'ın açıklamalarına bakıldığında amacın devleti güçlendirmek, bölgesel rolü büyütmek ve savaş riskine karşı devrimci ve yurtsever silahlı mücadeleleri tasfiye etmek olduğu görülecektir; yani gerici çıkarlara Kürt "barışı" payanda edilmektedir. Kürt hareketi de "devleti demokratikleştirerek devletten pay sahibi olma" hedefini daha net ifade etmektedir. Oysa beklenen ilk adımlar dahi ertelenmeye devam ediyor. Ağır hasta tutsaklar hapishanelerde bekletiliyor, tutuklu siyasetçiler ve kayyımlar sorunu yerinde sayıyor.

Kürt ulusunun büyük bir güvensizlik taşıdığı bu sürecin, "silahlara veda" karşılığında demokratikleşmeyle sonuçlanamayacağı her geçen gün daha açık anlaşılmaktadır. Bu süreç, savaş hazırlığında olan emperyalizmin sadık uşağının politikası olarak yürütülmektedir.

Bu bakımdan Suriye Kürdistanı'nda, ABD emperyalizmi himayesinde yürüyen entegrasyonda, silahlı güçleri sisteme yedeklemedeki hız kadar Kürtçe anadil ve kendi kendini yönetme hakkını da ortadan kaldıran tutuma da dikkat kesilmek gerekir. Rojava Üniversitesi öğrencilerinin "entegrasyon" adı altında bağımsız yapıların yutulmasına verdiği tepki sürecin gerici karakterini teşhir etmiştir. Suriye Kürdistanı'ndaki ana tartışma bir süredir Kürt ulusal haklarının daraltılması olmuştur. Emperyalizmin ve TC'nin "barışı", ulusal özgürlüğü engelleyecek siyasal sonuçlardır.

Tüm bu gelişmelerin işaret ettiği gerçek şudur: Emperyalistler, savaş koşullarını olgunlaştırarak krizden en yüksek faydayı almak amacındayken Türkiye'deki hâkim klik de iç cephedeki kuşatmayı artırarak zayıflayan yönetmeye yeteneğini saldırarak sürdürmektedir.

Egemen kliklerin ve emperyalistlerin bu dalaşı, sınıf mücadelesini dünya çapında keskinleştiren ve dünya halklarına yönelmiş bugünkü saldırının kaynağıdır. Bize düşen görev; kitlelerin öfkesini yatıştırmak değil, büyüterek sisteme yöneltmektir. Volvac'ta kapı önünde bekleyen işçiler, kayyıma karşı ses yükseltenler, Kürt halkının hak talebine sahip çıkanlar, anadilde eğitim talep edenler, fon kriziyle gerçekleşen soyguna öfkelenenler farklı kanallarda akan ve birleşmesi gereken güçlerdir. Birleşmeyi başarmak için iş yerlerinde, okullarda, mahallelerde, köylerde kitlelerin kendi bağımsız örgütlerini kurması bir zorunluluktur. Hindistanlı komutan yoldaş Hidma'nın Devrimci Halk Komitelerine yaptığı önderlik bunun için örnektir.

HABAŞ'TA İŞÇİLER YAKILARAK KATLEDİLDİ DEVLET GÖZ YUMDU, KORUDU, KOLLADI!

> "Binlerce derecelik erimiş demirin başında, hiçbir koruyucu ekipman olmadan, yanarak, kavrularak çalışıyoruz. Arkadaşlarımızın bedenleri o ocakların başında eridi, kimlikleri bile teşhis edilemedi. Peki neden bile bile o cehenneme giriyoruz? Çünkü dışarda açlık var, yoksulluk var. Evdeki çocuğun boğazından bir lokma ekmek geçsin, kira ödensin diye kendi canımızı ortaya koyuyoruz. Patron da bunu biliyor; yoksulluğumuzu, çaresizliğimizi silah gibi kullanıp bizi ölüme sürüyor."

9 Kasım sabahı Aliağa'da bulunan HABAŞ tesislerinde yaşanan patlamayla 19 işçi katledildi. Adına "iş cinayeti" denilen ve kanıksatılan ölümler zincirine biri daha eklendi. Patlamanın büyüklüğünden, yaşamını yitirenlerin sayısının çokluğundan ötürü gündeme geldi işçilerin isimleri. Bir, üç, beş olsalar bilinmeyecekler; duyulurlarsa da sadece istatistiklere girmeye hak kazanacaklardı. Tıpkı önceki zamanlarda HABAŞ'ta katledilen diğer işçiler gibi. Zira HABAŞ'ta yaşanan ilk ölümler değil bunlar. Toplu olmadığı için duyulmamış öncekiler; üstlerine atılan toprakla birlikte örtülmüş ölümlerin nedeni. Aileleri, şikâyetçi olmamaları için tembihlenmiş, korkutulmuş ve kan parasıyla susmaları sağlanmış. Bu kez öyle olmadı. Çünkü susturulamayacak kadar çoktu ölenlerin çığlığı.

Burjuva-feodal medya, tıpkı bundan öncekiler gibi, "dram yüklü hikâyeler" olarak sundu işçilerin yaşamlarını. Milyonlarca emekçinin hayatı, ölenlerin yaşamıyla aynı halbuki. Aynı yokluk ve yoksulluk içinde, yaşamakla ölmek arasındaki ince çizgide gidip geliyor işçiler. Soma, Gayrettepe, Dilovası, İliç ve daha yüzlercesinden biliyoruz yaşamını yitirenlerin yoksullukla yoğrulmuş yaşamlarını. Birbirinin benzeri hikâyeleri görüyoruz, okuyoruz.

ALİAĞA DEVLETE CENNET, İŞÇİYE CEHENNEM!

1961 yılında ağır sanayi bölgesi ilan edilen Aliağa, o yıllarda üretim alanına dönüştürülmeye başlamış ve günümüzde Türkiye'nin en büyük enerji, petrokimya, demir-çelik ve lojistik üslerinden biri haline gelmiştir. 1965 yılında Petkim, 1972 yılında TÜPRAŞ Aliağa Rafinerisi ve 1975 yılında İzmir Demir-Çelik Fabrikası kurulmuştur. Ağır sanayi bölgesi ilan edilmesinin ardından ciddi bir iç göç alan ilçe, üretim için zorunlu olan iş gücü ihtiyacını da bu göçle karşılamıştır.

HABAŞ'ın Aliağa'ya girişi ise 1982 yılına dayanır. Demir-çelik üretimi için arazi yatırımı yapılır ve 1987'de kurulan tesis faaliyete geçer. 1997 yılında Anadolubank'ı satın alarak bünyesine katan grup, finans sektörüne de adım atar. Zamanla enerji, sıvı karbondioksit, hidrojen, ağır makine, gemi inşası, otomotiv ve ulaşım araçları gibi alanlarda dev bir sanayi grubuna dönüşür. Babadan oğula aktarılan servet katlanarak büyür; basına yansıyan bilgilere göre HABAŞ, 3 yılda 11 milyar TL kâr açıklar. Bu büyümenin ardında ise ciddi bir devlet desteği söz konusudur; vergi muafiyetleri ve teşvik fonları, devlet destekli bu yükselişin yalnızca sınırlı birkaç örneğidir. Buna karşılık işçi sağlığı, iş güvenliği ve çalışma koşullarının düzeltilmesi gibi temel taleplerin muhatapları HABAŞ yöneticileri tarafından satın alınarak susturulmuştur.

Devlet koruması katliamdan sonra da devam etti. HABAŞ patronu, İstanbul'daki yalısında ev hapsiyle ödüllendirildi. Cezasız bırakılması daha fazla tepki çekeceğinden bu sözde ceza ile kendisinden bir süreliğine yalıda kalması istendi. Patlamanın ardından açıklama yapan Çalışma Bakanı Vedat Işıkhan, "Çok ciddi anlamda sıkıntıların yaşanmadığı belirlendi müfettişlerimiz tarafından. Ancak yaşanan bu iş kazası ciddi anlamda bir sıkıntıya sebep oldu." dedi. Oysa bakanlık dönemi boyunca en az 7 bin 102 işçinin katledildiği tespit edilmiş durumda; üstelik bunlar yalnızca kayıtlara geçen rakamlar. Patronu koruma görevini defalarca ve layıkıyla kanıtlayan iktidar, yaşanan her katliamın ardından "takipçisiyiz" açıklamaları yapmış ve ocağı sönen yoksullar için değil, fabrikalarının bacası tütmeye devam eden patronlar için gerekeni yapmıştır.

Oysa fabrikada çalışan bir işçinin sözleri içerideki gerçeği tüm çıplaklığıyla ortaya koyuyordu: "Biz bu sabah vardiya için buraya gelirken aslında her gün yaşadığımız korkuyu bir kez daha iliklerimize kadar hissettik. Yıllardır 'Bu fabrika ne zaman patlayacak?' diye konuşarak giriyorduk o kapıdan. İçeride iş güvenliği diye bir şey yok, her yer dökülüyor, makineler bakımsız. Tek dertleri ark ocakları hiç durmasın, tonaj düşmesin, patronun kasası dolsun. 19 arkadaşımız göz göre göre ölüme gönderildi. Burası bir üretim tesisi değil, işçiler için kurulmuş tam bir ölüm çukuru."

Böylece bakan tarafından yapılan açıklamanın bir anlam ifade etmediğini de duyuran işçiler, iş güvenliğinin olmadığını söyleyip güvenli koşulların sağlanması talebiyle eyleme geçtiler. Patron talimatıyla işçilerin cep telefonlarıyla içeri girişinin yasaklanmasının nedeni de çalışma koşullarının teşhir edilmesinin önüne geçmekti. Baskı ve ağır sömürü altında çalışan işçilerin artık patlama noktasına gelen öfkesinin önüne geçmek ve en iyi bildikleri yöntem olan sindirme ve korku politikasını bir kez daha devreye sokmak istemişlerdir.

İSİG RAPORU: PERDELENEN İŞÇİ ÖLÜMLERİ!

HABAŞ patlamasının ardından İSİG Meclisi tarafından bir rapor yayımlanmış ve yıllara göre HABAŞ'ta yaşanan işçi katliamlarının bilançosu ortaya konulmuştur. Meclis, raporu yalnızca resmî kayıtlara geçebilen ölümler üzerinden hazırladıklarını ve gerçek sayıya ulaşamadıklarını ifade etmiştir. Kayıtlara göre 27 yıl içinde HABAŞ işletmelerinde ölen işçilerin sayısı 45'tir. Kamuoyuna yansıyan başka raporlarda ise tablo çok daha farklıdır. HABAŞ'ın 2025 yılına yönelik hazırladığı "Sürdürülebilirlik Raporu", şirket bünyesinde meydana gelen "kazalara" dair İSİG raporunun tam tersi bir tablo çizmektedir. Rapora göre, 2024 yılında 109 olan "kayıp günlü iş kazası" sayısı, 2025 yılında 146 olarak ifade edilmektedir. Durumu hafifleten İSİG Meclisi raporu ise sadece HABAŞ'ın değil, Aliağa sanayi bölgesinde yaşanan işçi katliamlarının da üzerine perde çekmiş oluyor.

HABAŞ'IN SATIN ALDIĞI SENDİKA

Sermayenin engelsiz birikimini ve sürekliliğini sağlamak için kurulan çarkın tüm dişlileri bir uyum içinde çalışmış; bu dişlilerden biri de Türk Metal-İş olmuştur. Sendika kendisine ayrılan ofiste adeta HABAŞ'ın temsilciliğini yapmış, işçi temsilciliği kartının ilgili bölümüne bile "HABAŞ temsilciliği" yazılmıştır. Bir HABAŞ işçisi sendikanın bu tutumunu şu sözlerle anlatıyor: "İşçiler klima yok diyor mesela; dönüp 'Senin evinde klima mı var sanki?' diyorlar. Yemeklerden şikâyet ediyoruz, 'Sen evinde bu yemekleri bulabiliyor musun?' diye tabldotu savunuyorlar. Zarar görebileceğimiz yerleri söylüyoruz, 'Burası çikolata fabrikası mı?' diyorlar." Katliamın ardından bölgeye gelmeyen sendikanın, işçileri çalışmaları için üretim alanına zorla sokma girişimi de bu tabloda "anlaşılır" oluyor. İşçinin öfkesinden payına düşeni alan sendika temsilcilerinin, 5 gün aradan sonra HABAŞ önüne topladıkları işçiye katliamın sorumlularını açıklamaktan imtina eden konuşmaları da yine aynı tutumun ürünüdür. İşçinin örgütlenme hakkını gasbetmenin düzeneği de kuruludur HABAŞ'ta. Şirket bünyesinde çok sayıda taşeron firma kurulmuş, işçiler bu firmalarda "çalışan" olarak kayıt altına alınmıştır. Ücretleri, sosyal hakları ve örgütlenme hakları bu yöntemle çok daha kolay gasbedilmiştir. Örgütlenmek için belli bir sayıya ulaşmak zorunda kalan taşeron işçilerin örgütlenme girişimleri ise işsizlikle sonuçlanmıştır.

"ÖLÜLER HAKKINI SAVUNAMAZ"

HABAŞ'ta ağabeyini kaybeden Şevval Özçelik, "Ölüler hakkını savunamaz, bu bizim görevimiz" diyor. Başka bir işçi ise "Bizim canımız onlar için sadece bir sayıdan, bozulan bir makinenin parçasından ibaret" sözleriyle gerçeği özetliyor. "Her konuda uzman" ekonomistler işçi katliamlarını savaş bilançosuna benzetiyor; ölümler "dehşet" sözcüğüyle anlatılıyor. Halbuki dehşet beklenmedik, olağandışı durumları çağrıştırır; burada ise uzun süredir devam eden bir savaş söz konusudur. Yoksulun ekmeğini kazanma, kapitalistin ise düzenini koruma savaşıdır bu. En ağır koşullarda verilen ekmek kavgasında işçinin payına düşen yine açlık, yine yokluk ve yine ölüm oluyor. Havzadan yansıyan bu tabloda, jandarmanın kalkanını "Yaşamak istiyoruz!" diyerek yumruklayan işçinin birikmiş öfkesi örgütlenmedikçe ve birleşmedikçe yalnızca öfke olarak kalacak ve sönümlenecektir. Buna izin vermemek için yükselen çığlığı duymak, büyüyen bu öfkeyi örgütlemek zorundayız.

UKRAYNA'DA CEPHEDE SAVAŞ, MASADA ÇIKMAZ



Emperyalist-kapitalist sistemin yapısal krizi derinleştikçe dünyanın dört bir yanında görülen paylaşım savaşları alevleniyor. Bu kavganın yansıma alanlarından biri de Ukrayna. Orta Doğu'daki çatışmaların etkisiyle arka planda kalsa da Ukrayna savaşı tüm şiddetiyle sürüyor. Başlangıcından bu yana Rusya ile Batı emperyalistleri arasında bir hesaplaşma alanına çevrilen ülkede tam bir pat durumu yaşanıyor. 5. yıl dönümüne yaklaşan ve iki tarafı da fazlasıyla yıpratan bu süreçte, tarafların sahada birbirine kesin bir üstünlük kuramaması zaman zaman barış arayışlarını da gündeme getiriyor.

Trump'ın başkanlık koltuğuna oturmasının ardından savaşı sonlandırma hedefiyle Rusya-ABD-Ukrayna üçlü formatında pek çok toplantı yapılmıştı. Şubat ayında İran savaşının patlak vermesiyle ara verilen bu görüşmelerin sonuncusu 10-11 Kasım'da BAE'nin başkenti Abu Dabi'de gerçekleşti. Görüşme, esir takası haricinde hiçbir temel meselede anlaşma sağlanamayınca dağılsa da tarafların kısa sürede yeniden bir araya geleceği açıklandı. Rusya'nın hedeflerinden vazgeçmemesi, Ukrayna'nın ise İngiltere ve AB kışkırtması ve desteğiyle taviz vermeye yanaşmaması nedeniyle bugüne kadarki tüm girişimler sonuçsuz kaldı. Buna rağmen özellikle ABD'nin ısrarıyla savaşı sona erdirme çabalarının önümüzdeki süreçte de devam edeceği görülüyor. Bu yazıda, Ukrayna'daki barış ihtimalini ve bu olasılığın önündeki temel engelleri ele alacağız.

"BARIŞTIRILAMAYAN" TARAFLAR

2022 yılının şubat ayında patlak veren Ukrayna savaşını sonlandırma çabaları yeni başlamadı. 2025 yılında, Trump'ın başkanlık koltuğunu devralmasının ardından ABD'nin Ukrayna politikasını revize etmesine paralel olarak bu girişimler başlatılmıştı. Ukrayna'da savaşın çıkmasında ve büyümesinde Biden yönetimindeki ABD belirleyici bir rol oynadı; ülkenin savaşı bugüne kadar sürdürebilmesi de büyük oranda bu destek sayesinde mümkün oldu. Biden yönetiminin baştan beri ana hedefi, Rusya'yı Ukrayna bataklığında kesin bir yenilgiye uğratarak emperyalist hegemonya mücadelesinde saf dışı bırakmaktı. Bu hedefe ulaşabilmek için de Rusya'nın kırmızı çizgilerini hiçe sayarak saldırgan bir politika izledi.

Biden'ın izlediği bu Rusya karşıtı saldırgan siyaset, Trump yönetiminin gündemine aldığı küresel stratejiyle çelişmekteydi. Çünkü Trump, ABD'nin enerjisini esas olarak Çin'le mücadeleye yönlendirmesi gerektiği düşüncesindeydi. Bu kapsamda güçlerini önce Çin'i kuşatmak adına Pasifik'e, sonrasında ise Çin'in enerji kaynaklarını kesmek amacıyla Amerika kıtasına ve Orta Doğu'ya kaydırmak istiyordu; bu stratejide Avrupa tali önemdeydi. Söz konusu stratejinin bir diğer unsuru da Rusya'yı, esas tehdit olarak görülen Çin'den uzaklaştırmaktı. Dolayısıyla Trump; Rusya'nın savaş sahasında kesin bir yenilgiye uğratılamayacağının açığa çıktığı bir savaşı uzatmanın hem boşuna bir enerji kaybı hem de Rusya'yı Çin'e daha fazla itmek anlamına geleceğini gördü. Bu sebeple Ukrayna savaşını sonlandırma vaadini daha seçimlerden önce dile getirmekteydi. Seçilmesinin ardından da ABD, Ukrayna ve Rusya'nın temsil edildiği üçlü formattaki toplantıları başlatarak bu vaadini yerine getirmek istedi.

Ancak bu çabalar bugüne kadar sonuçsuz kaldı. Müzakerelerde temel anlaşmazlık noktalarından biri toprak ihtilafı olageldi. Rusya, büyük kısmını işgal ettiği Donbas'ın tamamını isterken Ukrayna buna itiraz etti. Diğer bir anlaşmazlık noktası ise Ukrayna'nın savaşı sonlandırma karşılığında talep ettiği "güvenlik garantileri" oldu. Rusya, faşist Zelenski yönetiminin "garanti" adı

altında talep ettiği NATO üyeliğini veya onun alternatifi olarak sunulan Ukrayna topraklarında AB-ABD askerlerinin konuşlandırılması planını kesin olarak veto etti. Söz konusu anlaşmazlıklar Abu Dabi'deki zirvede de devam edince toplantı, sonuç alınamadan dağıldı. Ancak taraflar, önümüzdeki süreçte müzakerelerin sürmesi hususunda mutabık kaldıklarını açıkladılar.

Görüldüğü üzere Ukrayna'da barışın önünde ciddi engeller vardır. Bunlardan ilki Rusya'nın hedeflerinden vazgeçmemesidir. Rus emperyalistleri için Ukrayna yaşamsal öneme sahip bir meseledir. Bu savaşın kaybedilmesi sadece arka bahçenin kaybı ve bir gerileme olarak değil; aynı zamanda Rusya'nın sistem içindeki "büyük güç" statüsünün yitirilmesi ve hatta ülkenin parçalanmasına yol açabilecek bir tehdit olarak görülüyor. Bu sebepledir ki Rusya enerjisini tamamen Ukrayna savaşına yöneltti.

RUSYA'NIN "BÜYÜK GÜÇ" STATÜSÜ

Ayakta kalmayı başarıp belli başlı kazanımlar elde etse de savaşın Rusya'ya maliyeti büyük oldu. Ekonomik ve askerî kayıpların yanında Rusya'nın, bütünüyle Ukrayna ile meşgul olması, birçok bölgede mevzi kaybetmesine sebep oldu. Bu durumun en somut örneği Suriye'deki esaslı kayıpken Kafkasya ve Orta Asya'da belirleyici rolünde gerilemeler yaşadı. Rusya'nın gerilemesiyle oluşan ciddi boşlukları ise bilindiği üzere ABD doldurmaya başladı. Kuşkusuz ABD'nin yanında İngiltere de başka biçimler altında bu boşlukları doldurdu. Yaşanan bu gelişmeler, son dönemde cephedeki ilerlemenin yavaşlamasıyla birleşince Rusya'nın diplomatik bir çözüme daha açık hale gelmesine yol açtı.

Denilebilir ki Rusya, ABD-AB'nin Ukrayna'ya desteğinin sürdüğü koşullarda hedeflerine salt savaşarak ulaşamayacağını anlamıştır. Ancak diplomatik bir çözüme en az tavizle ve belli başlı kırmızı çizgilerin aşılmaması koşuluyla açık olduğunu en başından ortaya koymuştur. Bu kırmızı çizgiler; Ukrayna'nın NATO üyeliğinin reddi ve topraklarına yabancı asker konuşlandırılmaması ile Donbas'ın bütünüyle Rusya'ya bırakılması ve Kırım'daki Rus egemenliğinin tanınmasıdır. Bu hususların Rusya'nın savaş başlangıcındaki ana hedefleri olduğunu söyleyebiliriz. Dolayısıyla Rusya, müzakereleri savaştan ayırmıyor ve hedeflerine ulaşmak için bir araç olarak kullanıyor. Ayrıca Trump'ın savaşı sürdürmek istemediğini gören Rusya; müzakerelerden ABD ile AB arasında bir bölünme yaratarak Ukrayna'nın sahadaki ve masadaki pozisyonunu zayıflatmak adına faydalanmaya çalışıyor.

Büyük oranda Ukrayna savaşına ve müzakerelerine yoğunlaşan Rusya, aynı zamanda savaş nedeniyle kaybettiği mevzileri geri kazanmak adına diplomatik girişimlerini de hızlandırmış durumda. Putin'in Rusya'nın Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) üyeliğini gündeme getirmesi bu hamlelerden biri oldu. ABD yönlendirmesiyle TC'nin, Rusya'nın Ukrayna ile meşgul olmasını fırsata çevirerek Orta Asya ve Kafkasya'daki etkinliğini artırmaya çalıştığını ve TDT'yi bu kapsamda kullandığını gören Rusya; bölgenin "sahipsiz" olmadığını ve "ağabeyliğe" bugün de hazır olduğunu ilan ediyor. Orta Asya ve Kafkaslar, Rusya'nın tarihsel olarak "arka bahçesi" kabul ettiği bölgelerdir. Dolayısıyla TDT üyeliği girişimi, Rusya'nın söz konusu coğrafyalarda meydanı TC eliyle ABD'ye, İngiltere'ye bırakmak istemediğinin açık bir göstergesidir. Öte yandan saldırı altındaki İran'a desteğini artırarak Orta Doğu'da tutunmaya gayret eden Rusya, tüm bu adımlarla aynı zamanda Ukrayna savaşında ve müzakerelerinde elini güçlendirmeye çalışmaktadır.

"BARIŞA KARŞI" AB-İNGİLTERE

Ukrayna'da barışın önündeki bir diğer engel AB'nin tutumudur. Başlangıçta Ukrayna savaşını ABD'nin tuzağı olarak görerek mesafeli duran AB ülkeleri, kısa sürede Biden yönetiminin Rusya'yı hezimete uğratma hedefine eklemlendiler. Öyle ki Trump'ın Rusya ile müzakere ederek savaşı bitirme siyasetine başından itibaren karşı çıktılar. Bu itirazın ilk nedeni, ABD'nin AB'yi diplomasi masasından dışlaması oldu. Savaşa büyük yatırımlar yapan ve Rusya'ya uyguladıkları ambargo nedeniyle kendi ekonomileri de sarsılan, başta Almanya olmak üzere AB emperyalistleri, Ukrayna pastasının Rusya ve ABD arasında bölüşülmesine tepki gösterdiler. ABD-İngiltere blokunun saldırgan politikasına onay verdikten ve ciddi bir maliyet ödedikten sonra bu "dışlayıcı" tutumu kesin biçimde reddettiler.

İtirazın ikinci nedeni ise Trump'ın, savaşı bitirme uğruna fazlaca taviz vermesi ihtimalinin Rus emperyalizmini cesaretlendireceği ve Avrupa kıtasının "güvenliğini" tehlikeye atacağı kaygısıdır. Bu sebepledir ki AB ve İngiltere, kendisine söz hakkı tanınmayan müzakere sürecini sabote etmek adına birçok adım attı. Ukrayna'ya askerî-malî desteği artırarak sürdürmesi, Zelenski'ye Donbas'tan çekilmeme telkinlerinde bulunması ve Rusya'nın kabul etmeyeceğini bile bile garantörlük adı altında Ukrayna'ya asker konuşlandırma ısrarı bu yönde yapılmış hamlelerin bazılarıdır. Avrupa ve İngiltere'nin güçlü desteği; ABD'nin baskı ve şantajına rağmen, daha elverişli bir anlaşma uğruna Ukrayna'nın savaşı sürdürebilmesine imkân sağlamaya devam ediyor.

ABD, Ukrayna'da bir çıkmaza sürüklenmiş durumda. Bu savaş sayesinde ABD'nin bazı stratejik kazanımlar elde ettiği bir gerçektir: NATO'nun genişletilmesi, Rus petrol ve doğal gazının Avrupa'ya akışının kesilmesi ve bu pazarın Amerikan tekellerine açılması gibi. Ancak İran savaşında yaşanan mühimmat sorununun da gösterdiği üzere Ukrayna'daki çatışma, uzadıkça ABD için kaldırılması zor bir yüke dönüşüyor. Ukrayna'da harcanan enerji, Trump'ın öteki çatışma alanlarındaki manevra kabiliyetini daraltıyor ve daha elzem gördüğü bölgelere yönelerek yeni savaşlar başlatmasını zorlaştırıyor. Ne var ki tarafları orta bir noktada buluşturmak için uyguladığı baskı ve şantaj siyaseti de bir işe yaramıyor. Rusya'ya uygulanan ekonomik yaptırımlar etkili olmazken Ukrayna'ya askerî desteği azaltma şantajı AB'nin tutumu nedeniyle sonuç üretmiyor. ABD, yeniden başlatılan müzakerelerin başarıyla sonuçlanması adına, kendi denetimi altında da olsa AB'yi sürece katmaya çalışıyor. Nitekim bir AB heyeti, Rusya'nın itirazı nedeniyle dolaylı da olsa son zirveye katıldı. Trump'ın damadı ve temsilcisi Kushner, zirve sonrasında Putin ile Moskova'da buluşarak AB'nin sonraki toplantılara doğrudan katılması talebini ilettiklerini açıkladı. Rusya henüz bu hususstaki net tavrını ortaya koymasa da talebi kabul edeceğine dair sinyaller verdi. AB'nin sonraki zirvelere katılması müzakere sürecinin daha hızlı ilerlemesine yardımcı olabilir.

BARIŞ İÇİN ZOR BEKLENTİLER

Ancak müzakerelerin akıbetini belirleyecek olan, kimin katılacağından ziyade katılımcıların pozisyonlarını değiştirip değiştirmeyeceğidir. Yakın vadede bu pek mümkün gözükmüyor. Ne Rusya'nın kırmızı çizgilerini esnetmesi ne de AB ve Ukrayna'nın çok tavizkâr bir anlaşmaya ikna olmaları şu aşamada olası duruyor. Zelenski, ABD'nin zirve sonrasında "Ukrayna'nın Donbas'tan çekilmesi karşılığında NATO üyesi yapılması" teklifini gündeme getirdiğini açıkladı. Doğruluğu kesin olmayan bu önerinin müzakereleri sabote etme potansiyeli taşıdığını belirtmek gerekir. Henüz ABD tarafından teyit edilmeyen ve AB ile Ukrayna'yı bir çözüme ikna etmek amacıyla ortaya atılma ihtimali bulunan bu formülü Rusya'nın kabul etmesi ihtimal dışıdır. Zira Rusya'nın savaşı başlatırken deklare ettiği ana fikir, dolayısıyla temel hedefi Ukrayna'nın NATO üyeliğinin engellenmesiydi. Toprak kazanma karşılığında dahi olsa bu şartı kabul etmesi hem Ukrayna'nın tamamen kaybedilmesi hem de Rusya'nın iç ve uluslararası kamuoyu nezdinde prestijine ağır bir darbe vurulması anlamına gelecektir.

Sonuç olarak, Ukrayna savaşının kısa sürede son bulması mümkün gözükmüyor. İki tarafı da yıpratan ve yoran bu çatışma bir süre daha devam edeceğe benziyor. Müzakerelerin gidişatını esas olarak savaş sahasındaki gelişmeler ve tarafların dayanma gücü belirleyecektir. Bu anlamda iki taraf da pazarlık masasında elini güçlendirmek adına askerî hamlelerini büyüterek sürdürecektir. ABD'nin tavrı bu açıdan belirleyici olacaktır; çünkü AB'nin mevcut kapasitesiyle savaşın yükünü uzun süre omuzlayabilmesi pek mümkün değildir. Ukrayna savaşına ve silahlanmaya aktarılan devasa kaynaklar Avrupa halklarında derin bir hoşnutsuzluk yaratmış durumda. Dolayısıyla ABD'nin Ukrayna'ya desteğini mevcut boyutuyla sürdürüp sürdüremeyeceği, savaşın ve müzakerelerin seyrini belirleyecek temel faktörlerden biri olacaktır. Trump'ın İran ve diğer çatışma alanlarına yoğunlaşmayı sürdürmesi halinde Ukrayna'ya desteğin aynı ölçekte devam etmesi çok kolay olmayacaktır. Kısacası İran savaşının gidişatı da Ukrayna'nın kaderinin belirlenmesinde etkili olacaktır.

Emperyalist-kapitalist sistemde "barış anlaşmaları" bir sonraki savaşa kadar verilmiş molalardır. Daha fazla çapul ve ganimet uğruna yürütülen paylaşım savaşları emperyalizmin temel karakteridir. Bugün, sistemin ekonomik alanda yaşadığı daralma ve finansal yoğunlaşma, emperyalist devletleri yeni pazarlar fethetmek adına daha çok silahlanmaya ve savaşa sevk ediyor. Dolayısıyla Ukrayna savaşı son bulsa bile emperyalist haydutlar dünyanın dört bir yanında yeni savaşlar çıkarmaya devam edecektir. 3. Emperyalist Paylaşım Savaşı olasılığının günden güne arttığı bir dönemde antiemperyalist mücadeleyi yükseltmek devrimci ve komünist güçlerin güncel bir görevidir.

MEKKE İTTİFAKI: KİMİN GÜVENLİĞİ, KİMİN ÇIKARI?

Pakistan, Suudi Arabistan ve Türkiye tarafından 7 Ağustos 2026'da imzalanan Mekke Ortak Savunma Anlaşması, Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Anlaşma, taraflardan birinin saldırıya uğraması halinde diğerlerine ortak savunma taahhüdü veriyor. Hatırlanacağı üzere, Suudi Arabistan'a asker gönderileceği iddiası ortaya atılmış; oldukça tepki çeken bu iddia üzerine Dışişleri Bakanı Hakan Fidan, "Türkiye başka bir ülke toprağına asker gönderip orada bir saldırı yapmayacak" demek zorunda kalmıştı. Yemen özgülünde dile getirilen böyle bir yükümlülük şu an için gündemde olmasa da anlaşma, NATO'nun 5. maddesine benzer bir nitelik taşıyor. Dolayısıyla taraf ülkelere yönelik bir saldırı durumunda ortak savunma mekanizmasının devreye girmesi anlaşma kapsamında mümkün. Belki bugün değil, ama yarın bu anlaşma uyarınca Türkiye halkı "başka bir ülke toprağına saldırı yapmak üzere asker gönderme" yükümlülüğüyle karşı karşıya kalabilir. Türkiye'nin Suriye'deki rolü de göz önünde bulundurulduğunda bu ihtimale pek de şaşırmamak gerekir.

Mekke Anlaşması, Eylül 2025'te Katar'ın Doha kentinde Hamas liderliğini hedef alan İsrail hava saldırısından sadece sekiz gün sonra imzalanan Pakistan-Suudi Stratejik Karşılıklı Savunma Anlaşması'nın şartları üzerine inşa edildi. Bu metin, Pakistan veya Suudi Arabistan'a yönelik herhangi bir saldırının her iki ülkeye de yapılmış sayılacağı bağlayıcı bir güvenlik taahhüdü oluşturdu ve böylece üçlü Mekke Anlaşması'nın ikili öncüsü haline geldi. Bununla birlikte imzacı ülkelerin yayımladığı açıklamalarda, anlaşmanın "herhangi bir saldırganlık eylemine karşı kolektif caydırıcılığı güçlendirmeyi amaçladığı" belirtildi. Soru şu: Kime karşı caydırıcılık? İran'a, İsrail'e, devlet dışı aktörlere mi yoksa başka bir güce mi? Anlaşmaya taraf olan ülkelerin İsrail'le ilişkileri ortadayken düşmanı uzakta aramaya gerek yok. Nitekim İran ve Husilerin uzun zamandır hedefte olduğu bir dönemde bu anlaşmanın imzalanması da oldukça dikkat çekicidir.

Anlaşmanın detaylarına bakıldığında, savunma ve askerî iş birliği öne çıkıyor. 1. maddede, taraflardan herhangi birinin toprak bütünlüğünün, egemenliğinin ve uluslararası alanda tanınan sınırlarının tehdit edilmesi veya tehlikeye düşmesi durumunda, tarafların bu tehditleri bertaraf etmek amacıyla "gerekli tüm yöntemleri kullanacakları" belirtiliyor. 2. maddede ise "Taraflardan herhangi birine yönelik dış kaynaklı bir silahlı saldırı, tüm taraflara yönelik bir saldırı olarak kabul edilir" deniyor. Bu doğrultuda bir tarafın saldırıya uğraması halinde, anlaşmaya katılan diğer ülkelerin "karşılıklı yardım imkânlarının tamamını" kullanarak derhal harekete geçeceği hükme bağlanıyor.

Mekke Anlaşması gündeme geldiği andan itibaren kamuoyunda tartışılıyor. Hakkında birçok görüş bildirildi: Kimileri İslam birliğinin kurulduğuna atıfta bulundu, kimileri ise bu anlaşmayı ABD'nin bölgedeki varlığının azalmasına yorumladı. Bu yorumlarda, Türkiye'nin ABD emperyalizminden bağımsız bir aktör olarak hareket edemeyeceği gerçeği genellikle ihmal edildi. Donald Trump'ın anlaşmayı, ülkelerin kendi savunmaları için daha fazla sorumluluk alabileceklerinin bir işareti olarak memnuniyetle karşıladığını söylemesi de Türkiye'nin dahil olduğu bu "yeni" bölgesel iş birliğinin ABD emperyalizminden bağımsız gelişmediğinin bir göstergesidir. ABD'nin Körfez ülkeleri için üstlendiği rolün bir kısmını hamisi olduğu devletlere aktarma politikası "bölge devletlerinin ABD'nin rolünü azaltması" olarak tercüme ediliyor.

ABD'nin hegemonik gücünü korumak ve olası bölgesel gelişmelere hazırlıklı olmak amacıyla stratejik olarak Asya-Pasifik'e yöneldiği, dolayısıyla Orta Doğu'daki konumunu değiştirdiği bir süredir yaygın biçimde savunulan bir görüştür. Oysa Mekke Anlaşması bu "yeni" konumlanmanın bir parçası olmaktan ibaret olan ve kesinlikle ABD'ye rağmen gerçekleşmeyen bir anlaşmadır. Suudi Arabistan, Pakistan ve TC'nin taraflarını oluşturduğu bir anlaşmanın ABD'nin Orta Doğu'daki çıkarlarını gözetmeyeceğini düşünmek bölgenin yakın tarihinden bihaber olmaktır. Daha yakın zamanda Irak'taki seçim sürecine ABD'nin yaptığı müdahale, İran'a yönelik saldırgan politika, Hürmüz Boğazı'nı ele geçirme ve kontrol altına alma çabası bu iddianın ne derecede gerçeklerden bağımsız geliştiğini göstermeye yeter. Bu, olsa olsa bölge devletlerinin emperyalizme bağımlılığından ileri gelen iş birlikçi karakterinin gizlenmesini amaçlayan bir propaganda olabilir.

Üstelik "ABD'nin çekildiği alanlara Türkiye'nin konumlandığı" söyleniyor ki bu da propagandanın düzeyini anlamak için yeterli bir veridir. Devlet Bahçeli'nin Çin, Rusya ve ABD'nin oturduğu masaya "Cumhurbaşkanı R. Tayyip Erdoğan'ın da" oturtulmamış olmasına verdiği "içsel tepki" ne kadar dikkate alınabilirse bu söylem de o kadar dikkate alınabilirdir.

ABD, inşa ettiği bağımlılık ilişkileriyle bölgeye yön vermeye devam etmektedir. Türkiye'nin "bölgesel güç" gösterileri ABD emperyalizminin verdiği payelerle sınırlıdır. Anlaşmanın ABD tarafından da memnuniyetle karşılandığı yerde tartışılması gereken esas konu emperyalizme hizmetin bölge halklarına ne tür saldırılara mal olacağıdır. "Bu anlaşma kapsamında kurulan ortaklık ABD'nin elini ne derecede rahatlatmıştır", "bölge devletleri arasındaki çelişkiler bu ortaklık içinde yönetilebilecek midir" gibi sorular bundan sonrası için daha önemlidir.

HUSİLER ORTAK DÜŞMAN MI?

Anlaşmanın bir diğer aktörü olan Suudi Arabistan için ise birçok faktör öne çıkmaktadır. Suudi Arabistan'ın yıllardır Yemen'deki Husilere karşı operasyon yürüttüğü ve İsrail'le normalleşme kapsamında ılımlı ilişkiler sürdürdüğü bilinmektedir; İran'la ise yakın tarihe kadar devam eden "nüfuz alanları" sorunu yaşamaktadır. Diyalog yönünde atılan adımların henüz bir sonuç vermediğini buna eklemek gerekir. ABD ve Suudi Arabistan ortak hareket etmeye devam etmektedir. Yemen'deki operasyonu ve İran'a yaklaşımı ABD'nin politikalarıyla uyuşmaktadır.

Türkiye ise "barış" ve "itidal" çağrıları ile İran'ı iş birliğine çağıran tavrını sürdürmekten ileri gitmemiştir. Yemen'e saldırı politikasını, Suudi Arabistan'ın yanında yer alarak, Husilere karşı Suudi merkezli antipropagandalara katılarak desteklemiştir. Bölgede arabulucu rolünü üstlenmek istediği için "dengeleyici unsur" pozisyonunu da korumak istemektedir. Ancak böyle bir ittifakın kuruluşu ülkelerin taraflarını daha da netleştirmiştir. Suudi Arabistan'a asker gönderme seçeneğinin bile gündeme gelmesi Türkiye'nin kimin çıkarlarını koruduğunu net göstermektedir. Mekke Anlaşması ile benzer bir pozisyon alan Türkiye, Filistin direnişine destek olan Husilere karşı bir organizasyon içinde yer alarak gerçek dostlarını göstermiştir.

Sonuç olarak, Mekke Anlaşması bölgede şekillenen yeni güvenlik arayışlarının bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Pakistan, Suudi Arabistan ve Türkiye arasında imzalanan bu anlaşma; bölgeye hükmeden emperyalistlerin onayını da içeren, onların çıkarlarıyla uyumlu bir düzenlemeden ibarettir. Dünyada hegemonik ilişkiler yeniden şekillenirken Türkiye de egemen sınıfların çıkarları doğrultusunda bu ilişkiler ağı içinde hareket etmektedir. İmzalanan anlaşmalar, yapılan açıklamalar, egemen sınıfların ve efendilerinin çıkarlarının birer yansımasıdır; Mekke Anlaşması da bunun somut bir örneğidir. Emperyalist çıkarların koruyuculuğunu üstlenen Türkiye, bu anlaşmayla bölgede güvenilir bir ortak olduğunu kanıtlamıştır. Ankara, bu hamleyle hem ABD'ye güven vermekte hem de Suudilerin malî desteğiyle nefes alma çabasındadır. Bunun yanı sıra Pakistan'a da askerî teçhizat satılabileceği, dolayısıyla ek gelir elde edilebileceği iddia edilmektedir.

Özetle Mekke Anlaşması, bölgesel güçler ve emperyalistler arasındaki ilişkilerin yeniden düzenlenmesinde devletlerin nasıl roller üstleneceğine dair soruya yanıtlar içeren bir belge olarak değerlendirilmelidir.

TECRİDİN KURUMSALLAŞMASI: İDARE VE GÖZLEM KURULLARI

Tarihsel süreçte cezalandırma biçimleri; yalnızca hukukî bir yaptırım olmanın ötesinde, egemen sınıfların kendi çıkarları doğrultusunda toplumsal düzeni korumak ve tahakkümlerini sürdürmek için kullandıkları temel araçlardan biri olmuştur. Klasik dönemde meydanlarda, kalabalıkların gözü önünde gerçekleştirilen idamlar, işkenceler ve bedene yönelik kanlı cezalar, egemenlerin gücünü ve otoritesini sergilediği birer gösteri alanı niteliğindeydi. Ancak bu cezalandırma biçimlerinin zamanla beklenen etkiyi yaratmaması, hatta halkın cezalandırılanlarla dayanışma kurarak iktidarın otoritesine tepki göstermesi, egemenleri cezalandırma yöntemlerini dönüştürmeye zorladı. Bu dönüşümle birlikte cezalandırmanın bedene yönelen teşhirci niteliği yerini; hapishane duvarları ardında işleyen, bireyin yalnızca bedenini değil davranışlarını, düşüncelerini ve gündelik yaşamını da disiplin altına almayı amaçlayan sistematik denetim mekanizmalarına bıraktı. Artık iktidar, gücünü meydanlarda parçalanan bedenler üzerinden sergilememektedir. Modern hapishaneler; egemen olanın normlarına göre tanımlanan suç kavramı üzerinden bireyin cezalandırıldığı ve Foucault'nun tanımıyla gözetim, sınıflandırma ile dönüştürme pratikleri aracılığıyla "itaatkâr bedenler" üretmeyi amaçlayan birer disiplin aygıtı haline gelmiştir.

İdare ve Gözlem Kurulları, bize bahsettiğimiz modern hapishaneler içerisinde iktidarın değişen cezalandırma biçimlerinin somut karşılığını göstermektedir. Bu anlamda, mahkemenin karar verdiği ve infaz rejimince belirlenen tutukluluk süresi infaz edildiği hâlde tutsakların keyfi gerekçelerle tahliyelerinin engellenmesi ya da infazlarının ertelenmesi, bu tahakkümün hapishanelerdeki somut görünümlerinden biri olarak düşünebiliriz.

Ancak İdare ve Gözlem Kurullarındaki tahakküm pratiği, yalnızca tahliyelerin ertelenmesiyle sınırlı kalmamaktadır; o, egemen olanın, yasaları keyfi olarak uyguladığı haliyle hapishanelerdeki gölgesidir. Bu yönüyle, yeni bir cezalandırma yöntemi, yeni bir mahkeme olarak karşımızda durmaktadır. Bu yeni mahkeme, egemenlerin, kendi belirledikleri ancak onlara yetmeyen hukuk ölçütlerinin çiğnenmesini de barındırmaktadır: Mahkemenin "suça" karşılık verebileceği ceza sınırının, keyfi biçimde en üst sınıra kadar uzatılması İdare ve Gözlem Kurullarının "iyi hal" değerlendirmesine bırakılması, yani cezanın yargı kararlarından çıkarak İdare ve Gözlem Kurullarının yargısına tabi kılınmış olarak işlemesi, bahsettiğimiz "yasaları aşabilen gölgenin" pratiğidir. İdari Gözlem Kurulları tutsakların "iyi hal", "uyum" ve "risk" gibi kategoriler üzerinden değerlendirilmesi yoluyla bu tahakkümün kurumsal araçlarından biri olarak işlemektedir. Bu doğrultuda "iyi hal", yalnızca hukukî bir ölçüt değil, tutsakların politik tutumlarını, düşüncelerini ve davranışlarını iktidar ölçütlerinde makbul ve riskli olduğuna karar veren bir dönüştürme-apolitikleştirme pratiği olarak işlemektedir.

İDARE VE GÖZLEM KURULLARI

İdare ve Gözlem Kurulları, mevzuattaki tanımlamasıyla, tutukluların iyi hal durumlarını ve topluma yeniden uyum süreçlerini değerlendiren; içerisinde kurum müdürü, ikinci müdür, idare memuru, hekim veya psikiyatrist, psikolog, öğretmen, infaz koruma memuru ve bir teknik personelin bulunduğu bir mekanizmadır. Kurul, 2005 tarihli yönetmelikte de yer almasına rağmen Nisan 2020'de yayımlanan 7242 sayılı Kanun'la yeniden düzenlenerek bugünkü halini almış, iyi hal değerlendirmesinin eklenmesiyle birlikte kurulun yetkinliği artmıştır. Nisan 2020'deki değişime nedenini kısaca hatırlatmak gerekirse; 2019 yılında kapalı hapishaneden açık hapishaneye nakledilirken firar eden katil Özgür Arduç'un, Ceren Özdemir'i öldürmesi sonrası, tepkiler sonucu iktidarın aldığı bir önlem olarak gündeme gelmiştir. Ancak, daha sonrasında getirilen aflarla ve cezasızlık politikasıyla, İdare ve Gözlem Kurullarındaki iyi hal değerlendirmesinin, iktidarın savunduğu gibi adli tutukluların topluma kazandırılmasına yönelik değil, doğrudan siyasî tutsaklar üzerindeki tecrit politikalarının bir parçası olduğunu görebiliriz.

İdare ve Gözlem Kurullarının bugünkü işleyişini derinleştirdiğimizde; sürekli gözetimin, kontrolün, değerlendirmenin ve normalleştirmenin yapıldığı mekanlar olarak tanımlayabiliriz. Bununla birlikte Foucault'nun, itaatkâr bedenlerin üretildiği bir disiplin mekanizması kavramsallaştırmasını, idare ve gözlem kurullarının temelleştirdiği amaç olarak görebiliriz. (Foucault, 2006) Kurul, salt olarak tutsağın davranışlarını puanlayan ve buna göre iyi halliliği belirleyen bir mekanizma olarak işlememektedir, aynı zamanda tutsakların tutumlarını, ihtiyaçlarını, düşüncelerini değerlendirme ölçütü haline getiren ve gelecekteki davranışlarına dair varsayımlar üreten bir bilgi üretim süreci olarak işlemektedir. Bu yönüyle tutsaklar, yalnızca yargının hükmettiği ceza için hapishanede değildir, hapishanedeki vaktini sürekli gözetlenerek, değerlendirilerek ve puanlanarak geçirmektedir. Tutsakların değerlendirilmesi ve puanlanması, iddia edildiği gibi geçerliliği kanıtlanmış ölçütlere değil, iktidarın normlarına göre şekillenmiştir. Yani tutsaklığın sona ermesi bilimsel ölçütlere veya hukukî koşullara göre değil iktidarın belirlediği normlara ne kadar uyulduğuna göre belirlenmektedir. Nihayetinde, hiçbir disiplin cezası almamış bir siyasî tutsağın tahliyesi dahi; örgütlü koğuşta kalmak, çok kitap okumak, imamla görüşmemek, haklarına yönelik saldırılara karşı açlık grevi yapmak veya kapı dövmek, yoldaşına-arkadaşına selam vermek, psikologla görüşmemek, İdare ve Gözlem Kuruluna çıkmayı kabul etmemek, temel hakları için mücadele etmek ya da örgütsüzlüğü kabul etmemek gibi gerekçelerle engellenebilmektedir. Daha pek çok örneğini verebileceğimiz bu keyfî tahliye engelleri, İdare ve Gözlem Kurullarının gerçekte hangi işlevi yerine getirdiğini de göstermektedir.

TECRİDİ VE İTAAT DAYATMASINI BİRLİKTE KIRALIM!

İdare ve Gözlem Kurullarının yalnızca bir değerlendirme birimi değil, mevcut infaz rejiminin içinde işleyen ayrı bir cezalandırma mekanizması olduğunu söyleyebiliriz. Bu mekanizma; bedensel işkence ve idam gibi klasik cezalandırma pratiklerini, gözetim, değerlendirme ve dönüştürme süreçleriyle tecridin sistematik ve sürekli biçimde uygulandığı bir düzeneğe evriltmiştir. Yani modern cezalandırma mekanizması, devrimci olanı tecrit ve tahakküm aygıtıyla içeriden çürütme gayesini esas almaktadır.

Dolayısıyla bu kuruma dair değerlendirmelerde "kurumun iyileştirilmesini" amaçlayan yaklaşımları öne çıkarmak, kurulların "sağlıklı" kararlar verebileceğine inanmak ve bu yönde taleplerle devletle ilişkilenmek politik bakımdan demokratik bir tutum olamaz. İşlevi baştan belli olan bu kurumun tamamen kaldırılmasını içermeyen her yaklaşım, politik olarak teslimiyetçi bir çizgiye denk düşer. DEM Parti yönetiminin bu konudaki tutumu da devrimci ve yurtsever tutsakların koşullarını iyileştiren değil, aksine bu kurulların varlığını meşrulaştıran bir özellik göstermektedir.

Hapishaneler tarihi; tecride karşı mücadeleyi, saldırılara karşı direnişi, ele geçirme ve çürütme politikalarına karşı çelikleşen bir iradeyi barındırır. Nitekim hapishaneler, iktidarın baskı ve sindirme politikalarını en sert haliyle sergilediği birer disiplin mekanizması olduğu kadar, dört duvar arasında her gün yeni saldırıların ve devrimci karşı koyuşların yaşandığı kesintisiz birer mücadele alanıdır. Bu yönüyle en temel hakların dahi ancak direnilerek kazanıldığı tarihsel bir çatışma zeminidir. Devrimci tutsaklara yönelen her türlü saldırı, dün olduğu gibi bugün de örgütlü mücadelenin tecridi kırması ve tutsakların sözünün yüksek duvarları ve tel örgüleri aşmasıyla bertaraf edilecektir.

Duvarları yıkacak olan mücadeleye omuz verelim!

DEVRİMCİ KADIN TUTSAKLARLA RÖPORTAJ -II

Bu röportaj dizisinin soruları **Tutsak Partizan İsmail Yılmaz** tarafından hazırlanarak devrimci kadın tutsaklara iletilmiştir. Yılmaz'ın sorularını yanıtlayan, Kandıra 1 Nolu F Tipi Hapishanesinde tutulan **Deniz Tepeli'nin** röportajını okurlarımızın ilgisine sunuyoruz.







Kendinizi tanıtır mısınız: Ne kadar zamandır içeridesiniz ve ne zaman çıkacaksınız?

Deniz Tepeli: Ben Deniz Tepeli. MLKP'liyim. Kürdüm. 30 yaşındayım. 2006 Nisan'ından beri tutsağım. Ağırlaştırılmış müebbet ve onlarca yıl hapis "cezası" verilmiş durumda. Normalde kanunlarda bu durumlar için de süre sınırı var ancak müddetnamelerde vb. "ölünceye kadar infaz" olarak belirtiliyor olduğu için devrimin arifesinde ya da toplumsal mücadelenin önemli oranda yükseldiği durumda çıkabileceğim gibi görünüyor.

Kadın ve erkek tutsakların aynı infaz rejimine tabi tutulmaları hakkında ne düşünüyorsunuz?

Deniz Tepeli: Kadın ve erkeklerin aynı infaz rejimine tabi tutulması meselesi; aslında kapitalist sömürü sisteminin inşası ve ilksel birikim döneminin temel bir boyutu cadı avlarıdır. Büyük, yüzyıllara yayılan ve kesinlikle insanlık tarihinin en kitlesel ve bir o derecede unutturulmuş kırımı olan cins kırımı ile yeni bir cinsel politika oluşturuldu. Kadınların "cadı" denilerek "yargılanması", hapsedilmesi ve katledilmesi ve tüm toplum yaşamından el çektirilip, nesneleştirilip, eve hapsedilmesi süreci işletildi. "Aydınlanma Çağı" denen dönemin felsefeci ve bilimcileri bu katliamları övdü ve onayladı, dahası kapitalizme, devlete bu açıdan teorisyenlik, ideologluk yaptılar. İşkence yöntemleri, hapsetme, yargılama, acı çektirme gibi konularda metotlar geliştirdi ve ürettiler, danışmanlık yaptılar. Kısacası tüm yargı ve infaz rejimi zaten kadın düşmanlığı üzerinden şekillendi ve bu hiç değişmeden, güncellenip modernize edilerek bugüne dek geldi. Kadın ilk tutsak, ev ilk hapishanedir ve bu durumu pekiştirmek, uygulamak, denetlemek erkek egemen kapitalist düzenin, onun devletinin ve yargısının, hapishanesinin en temel görevlerindendir. Konu derin ve çok boyutlu elbette... Kısaca, aslında kadına dayatılan erkeğin kölesi ve cinsel nesne olma konumunun, her ne ad ve biçimde olursa olsun, dışına çıkmış olan kadınların en ağır şekilde cezalandırılması görüş açısıyla işletiliyor infaz rejimi. Dolayısıyla, diğer tüm kesimler için de bir baskı ve model oluyor bu. Mesela F. Bacon "doğanın da engizisyon dışında olamayacağını, aksine doğanın köle edilmesi, hapse tıkılması ve şekillendirilmesi gerektiğini" söylüyor. Kapitalizm önce en ezilen kesimleri hedef alıp, diğer ezilenler ile ittifak oluşturarak en saldırgan politikalarını uygular, sonra bunu normalleştirince aynı rejime diğer kesimleri de tabi tutar. Erkek ezilenlerin iş birlikçiliği ile oluşturulan bu kadın katliamları ve tutsaklığının benzeri şu anda işte erkek tutuklu ve tutsaklara uygulanıyor, kökeni cadı avlarında yatan, dahası, ilk sınıflı-erkek egemen toplumla başlayan bir sürecin sonuçlarıdır bugünkü infaz rejiminin vahşeti de cinsiyetçi yapısı da.

Hapishanelerde kadın tutsaklar ile erkek tutsakların yaşadıkları sorunlar arasında ne gibi farklılıklar var, sebepleri nelerdir?

Deniz Tepeli: Kadın ve erkek tutsakların yaşadıkları sorunların farkı, erkek egemen bir tarzda her şeyin, yani kanunların, mekânın işleyişinin oluşturulması ve tüm karar vericilerin erkek, değilse de tümden erkek egemen bakış açısıyla donatılmış olmalarıyla ilgili. Hapishaneler, sistemin en yoğunlaşmış mikro hali olduğu için kapitalizmin erkek egemenliğinin de özü, özeti gibi. Kadın olmanın cezalandırılması üzerine kurulu. Tüm toplumsal alan ve yaşam erkek merkezli olduğu için devletin suç saydığı her tür eylem ve durum da erkek alanı olarak aslında bir ayrıcalığı barındırıyor. Haliyle erkek alanına adım atmış, erkek işlerine girişmiş olmak zaten en ağır suç. Ancak, şunu da özellikle belirtmek isterim, erkeğe ait en özel alan şiddet-zor kurum ve araçları. Özel mülkiyetçi sistemle beraber, ezilenler, en başta da kadınlar silahsızlandırılır. Devlet-ezen sınıf, bir ordu-silahlı güç tekeli oluşturur. Bugüne değin de gerek erkek egemen emperyalist savaşlar gibi dönemlerde bazı cinsiyetçi politikalarını değiştirmek zorunda kalmaları sonucu kadınlar birçok erkek iş ve alanında da varlar. Ancak zor araçları, bunların en az ve en kısıtlı olanı. Kadınların öz savunma araçları ve kurumlarıyla buluşmaları, buralarda aktif politik askerî örgütlü özneler olarak yer almaları en ağır suç sayılıyor. O yüzden mesela burası yani bir F Tipi hapishanesinde ilk kadın tutsakların tümü ya bizzat silahlı mücadelede ya da silahlı mücadeleyi savunan-uygulayan hareketler içinde bulundukları ya da devletin öyle bir bağ kurduğu kadınlardan oluşuyor. Dolayısıyla daha nefret yüklü, özel saldırı politikaları işletiliyor. Hayatın, gündelik yaşamın ellerinden gelen her biçimi ve aracı ile bu saldırganlıkla işletiliyor ve bu merkezî bir politika. Mesela daha yoğun bir tecrit var kadınlara vb.

Kadın-erkek cinsiyet kimlikleri ve rolleri konusunda toplum tarafından belirlenmiş ön kabuller, kalıplaşmış yargılar vardır. Kadının toplumsal kimliğini şekillendiren erkek egemen sistemdir. Hayatın her alanında böyle olan bu durumun hapishanelere yansıması nasıldır? Kadınlar üzerindeki etkileri nelerdir?

Deniz Tepeli: Bu soruya birçok arkadaş ayrıntılı örneklerle yanıt vermiştir,

tümüne katılıyorum. Ben şu yönüne dikkat çekmek istiyorum; belirttiğiniz toplumsal cinsiyet rolleri ve kimliğinin bir yanı da kadınların sosyal bağlarının güçlü, kolektif, diğerkam, özverili yönlerinin çok daha belirgin olmasıdır. İngiliz istihbarat servisi M16'nın "önce kadınları vurun" talimatı da aslında ezilenlerin, kadınların direnci ve adanmışlığı konusundaki farkındalığı özetleyen bir nitelikte. Hem kendi deneyim, gözlemlerim ve dinlediklerim hem de konuya dair okuduklarım; mesela Demir Parmaklıklar Ortak Düşler, İçimizdeki Bahar, Yıldırım Bölge Kadınlar Koğuşu, Hep Kavgaydı Yaşamım, O Hep Aklımda, Kaktüsler Susuz Da Yaşar, Bizi Güneşe Çıkardılar, Mamak Kitabı gibi kitaplardan farklı dönem ve siyasî çevrelere dair edindiğim bilgiye de dayanarak rahatça söyleyebilirim ki kadınlar çok daha adanmış, bağlı, kolektif ve güçlüler. Şiddet ve baskının bin bir çeşidini birbirine güç vererek, birbirinden güç alarak öyle incelikli, nazik, içten ve ayrıntılı sayısız biçimde hayatı güzelleştirerek varlığının anlamını her anda inşa ederek yaşıyor, ilişkileniyorlar. Bunu özcü bir bakışla söylemiyorum elbette. Cins bilinci, özelde de kadın yoldaşlığı, devrimci cins bilinci ile tümden politik, ideolojik ve pratik bir konu. Kalinin'in sözüne atfen söylersem, sınıf mücadelesinin/hayatın çok büyük kısmı gündelik işlerden oluşur ve insanın özü de en çok buralarda, bunlarda görülür. Bu durum genelde biçimsellik, tali, duygusallık gibi olumsuz değerler atfedilerek küçümseniyor olabilir; ancak, bu klasik bir eril bakıştır, kadınların her şeyinde kusur, yanlış arama dürtüsü. Durum tam tersidir. Bahsettiğim kitaplarda da bunların sayısı kadın-erkek kıyaslaması ile örnekleri vardır. Mesela erkekler grupçu, hatta teslimiyete varan bir yalpalama, direnişçilikte ciddi sorunlar yaşarken, aynı dönem ve koşulda, aynı hapishanede kadınlar direnmiş, grupçuluğa düşmemiştir vb. En uç, en olumsuz sayısız örnek de erkeklerle ilgilidir olumsuz pratikler, direnişe dair tutum vb. anlamında. Kadınlardan taraf bunlar yok denecek kadar az ve olumsuz sonuçları, etkileri bakımından da kıyaslanamaz derecede düşüktür. Kadın yoldaşlığı, devrimci cins bilinci düzeyiyle ve bunun programatik olarak ele alınmasıyla paralel gittikçe güçlenen bir siper yoldaşlığı, birleşik mücadele, devrimci dayanışma hapishanelerde de kadınlar arasında ve kadınlardan doğru güçlenen, gelişen ve kesinlikle hayatı olağanüstü güzel, neşeli, mutlu kılan eşsiz bir durum. Siyasî, ideolojik olduğu kadar manevi olarak, moral olarak da kıymetli ve mutluluk verici.

İnsan hak ve özgürlüklerini savunan kuruluşlar, tutsak kadınların sorunlarını kamuoyuna yeterince taşıyıp gündemleştirebiliyor mu?

Deniz Tepeli: Uzun yıllar boyunca basına dair yasaklamalar ve kısıtlamalar çok yoğun olduğu için bunu çok bilemiyorum. Fakat en başta şunu belirtmek isterim ki, bu içerikli kurumlarda en çok ve en başından itibaren kadınlar yer aldı. İnsan hakları mücadelesi çok ağır bir alan her bakımdan. Adeta iğneyle kuyu kazmak gibi. Emek yoğun, büyük baskılar engeller faşizmin açık hedefi olmak dahil her tür şiddet ve baskı altında, sayısız zorluk ve imkansızlıklarla, çok özveriyle yürütülen bir çalışma. Ayrıca duygusal, manevi ve hatta ruhsal yükü de ağır bir alan; sürekli sayısız acı, şiddet, baskı gibi konularla ilgilenmek ruhsal anlamda da bir bedeli getiriyor. Tüm bu nedenlerle bu çalışmalarda emeği ve katkısı olan her bir insanın büyük bir ahlakî, politik ve özverili bir duruşa sahip olduklarının farkındayım, son derece anlamlı, saygıdeğer varlıkları ve emeklerinden dolayı müteşekkiriz. Bu kurumlarda belirgin şekilde bir kadın yönetici ve aktivistinin olması ve de gelişen kadın özgürlük mücadelesine paralel tutsak kadınların da artan oranda varlıklarının ve sorunlarının, taleplerinin görünür, ilgilenilir olduğunu düşünüyorum. Gazetelerde dönem raporları veya bazı haberler üzerinden görebildiğim, yine bize yollanan mektuplarda sorulan sorulardan da bu ilginin arttığını görüyorum. Yeterliliği konusunda bir bilgim olmadığı için yorum yapamayacağım. Fakat esasen tutsaklar, tutsak kadınlar ve aileleri, vasileri, avukatları aracılığı ile bu bilgi akışının düzenli, sistematik ve sürekli olmasının esas nokta olduğu kanaatindeyim. Ayrıca, mesela Garibe Gezer arkadaşımızın intihara sürüklenmesi ve cinsel taciz konusunda sahiden İHD ve diğer kurumlardan çok yoğun bir ilgi, emek süreci, ısrarla takip etme gibi örneklerine de tanık olduğumuz yoğun bir çabayı gördük ki esasen bununla yani bu ısrarlı çaba ve sahiplenicilikten dolayı dosyayı takip eden kadın avukatlar o dönemde ciddi saldırılara hedef oldular. Bundan da hareketle diyebilirim ki evet gayet ilgililer kurumlar, özelde de kadınlar. Esas mesele veya esas meselelerden biri bizlerden taraf bu hak ihlallerinin dışarıya, özelde de ilgili kurumlara sistematik olarak aktarılması… Şuna da özellikle dikkat çekmek istiyorum; hapishane nüfusunun ezici bir kitlesini adliler oluşturuyor. Adlilerin, özelde de adli kadınların ve her yerde en ezilen, en yoksul, en çok ayrımcılığa uğrayan dolayısıyla hapishanelerde de her tür baskı ve cinsiyetçi baskıyı en yoğun ve derin yaşayanlar Romanlar. Roman kadın tutuklulardır. O yüzden adlilere, adli kadınlara ve onların yakınlarına alışmak, insan hakları örgütlerinin kadın tutuklular çalışmaları bakımından da önemli olacaktır. En örgütsüz kesimler olarak bu nasıl olacak, nasıl ulaşılacak çok bilemiyorum fakat adlilerin durumu sahiden çok ağır.

Üst ve hücre aramalarında kadın tutsakların karşılaştıkları sorunlar nelerdir?

Deniz Tepeli: Sürekli yapılan hücre baskınlarının elbette "güvenlikle" vb. hiç ilgisi yok. Tamamen hayatımızın her anına müdahale etme, provokasyon, taciz, psikolojik baskı ve sürekli denetim-gözetim vb. ile bir gerilimli ruh hali, huzursuzluk yaratma, kısacası insanı nesneleştirme amaçlı. Buralarda mesele aramaların bir de kameralar eşliğinde yapılması, normalde erkeklerin aramaya girmeyeceği vb. durumu ihlal edilmiş oluyor. Bunlar erkekler tarafından da izleniyor, saklanıyor ve ilerde de izlenebilir. Başlı başına bir taciz yani. Ayrıca, mesela spor yapıyorken ya da bu yaz sıcağında kısa, açık giysilerle, yani normalde onların karşısına çıkmayacağımız kıyafetlerimizle görünüyor olmak; bunun kaydedilmesi, sürekli bedenimizin üst araması ile taciz edilmesi gibi ekstra durumlar, ihlaller yaratılıyor.

Kadın tutsaklar hastane sevklerinde ve doktor muayenelerinde ne gibi sorunlarla karşılaşmaktadırlar?

Deniz Tepeli: Kelepçeli muayene dayatması, tekli ring, sevklerin geç yapılması, tahlil sonuçlarına ulaşamama, doktorlar üzerindeki baskı nedeniyle onların yeterince ilgili olamaması vb. yanında mesela kadın asker yok ya da o anda orada yok ise tuvalete gidememek, meme ultrasonu, vajinal muayene gibi durumlarda bile kadın asker veya gardiyanın orada bulunma ısrarları ya da bu tür bölümlere bir yığın asker eşliğinde gitmek burada onca erkek askerin bulunması aynı bölüme gelmiş olan orda diğer/dışardan kadın hastalar ve yakınları için de rahatsızlık verici. Askerliğin, ordunun son derece erkek egemen yapısı, kışkırtılmış erkeklik ocağı olduğunu düşünürsek, tümden olumsuz bir durum.

Kadın tutsaklar yaşadıkları sorunları anlatabilecek kadın muhatap bulabiliyorlar mı?

Deniz Tepeli: Hapishanelerde kadın müdür vb. çok az. Fakat bu tali bir mesele. Son derece düşmanca tutumları nedeniyle cinsiyet farkı yok pek. Dahası, kadınlarla muhatap olmak daha zor olabiliyor; çünkü tümden siyasî-ideolojik bir yaklaşım tarzları merkezî bir politika olurdu zaten varken, bunun yerinde, kadınlar sonuçta geleneksel rollerin dışında olmadıkları için, yanı kadın olarak bakış açıları tümden erkek egemen, cinsiyetçi olduğu için ve o konuma gelmek için birçok kişiyi, özelde de kadını geride bıraktığı için hemcinsleriyle bir rekabet ve hiyerarşi bu sistemin doğasında olduğu için karşısında bir kadınla tartışmak, onun talebini dinlemek, hele de kabul etmek vb. ağırlarına gidiyor. Kafalarında kurdukları hiyerarşinin gerçek olmadığı ya da kendilerini konumlandırdıkları gibi bir yerde olmadıkları -öyle algılanmadıklarını görmek yani- kısacası meseleleri, konu ne olursa olsun son derece kişisel algılıyorlar. Genellikle kestirip atıyor, birkaç klişe ve kanun maddeleri üzerinden ifade edip bitiriyorlar; sahiden tartışmak bile mümkün olamıyor. Kısacası, kadın idarecilerin az oluşu ya da olanla görüşemiyor olmanın pek sorun olduğunu düşünmüyorum, aksine daha fazla sorunlu oluyor.

Kadın tutsakların sorunlarını ve taleplerini kamuoyuna duyurabilmek için neler yapılabilir?

Deniz Tepeli: Daha önce de belirttiğim gibi, sanırım öncelikle tutsakların sorunlarını, taleplerini daha sistematik ve sürekli olarak ve zamanında aktarmaları ilk mesele öte yandan tüm benzer içerikli araçlı kurumların yerel, ülke, Orta Doğu ve de dünya çapındaki benzer kurumlarla da ortak bir mücadele, birleşik bir hat oluşturmaları önemli. Çünkü, emperyalizmin küreselleşme dönemi her şey gibi hapsetme, infaz, işkence, yargı vb. bir bütün olarak da faşizmin de ihraç ve dünyasal ölçekte bilgi, deneyim ve modellerini merkezîleştirdikleri bir süreç. Ayrıca, tutsak aileleri ve yakınlarının bu kurumlarla daha sık, yoğun ve pratik katılımı olacak şekilde ilişkilenmesinin de önemli olduğunu düşünüyorum. Bu da tabii yine en çok da tutsaklar tarafından yapılması, çaba harcanması gereken bir boyutu. Çok somut önerilerde bulunamayacağım maalesef. Sosyal medya daha yoğun kullanılarak kitlelerin gündemine daha fazla sokulabilir bu konular, sanırım.

İKTİDAR BİLİNCİNDEKİ KIRILMA: PROTESTO VE DAYANIŞMA KÜLTÜRÜNE SIKIŞAN ÖNDERLİK SORUNU



Devrimci teori olmadan, devrimci pratik olmaz!
(V.I. Lenin)

Türkiye Devrimci Hareketi ve özelde proleter devrimci hareketin politik yönelimlerinde uzun zamandır belirginleşen protesto ve dayanışma kültürüne sıkışan pratik yönelim, üzerinde önemle durulması gereken ideolojik ve politik bir soruna işaret etmektedir.

Bu sorun, devrimci hareketin eylem biçimlerinin çeşitliliği ya da belirli mücadele araçlarına ağırlık vermesiyle açıklanamaz. Daha derinde, özelde proleter devrimcilerin kitlelerle iktidar hedefiyle kurduğu ilişkinin zayıflaması, politik mücadeleyi örgütleme ve yönlendirme iddiasının gerilemesi, dolayısıyla iktidar bilincinde yaşanan kırılmayla ilgilidir.

Proletarya Partisi'nin politik yönelimi, yalnızca egemen sınıfların saldırılarına karşı aldığı tutumla değerlendirilemez. Bu saldırılara karşı gelişen toplumsal mücadeleleri hangi perspektifle ele aldığıyla da değerlendirilmelidir. Çünkü proleter devrimci politika, mevcut düzenin yarattığı eşitsizliklere, sömürüye, baskıya ve adaletsizliklere karşı çıkmanın ötesinde, bu düzeni ortadan kaldıracak sınıfsal ve toplumsal gücün örgütlenmesini hedefler. Bu bakımdan protesto, dayanışma ve teşhir faaliyetleri devrimci mücadelenin önemli araçları olmakla birlikte, bunların kendiliğinden bir iktidar perspektifi yaratmadığı açıktır. Sorun, bu araçların varlığı ya da kullanılması değil, politik mücadelenin bu araçlara sıkışmasıdır.

Elbette protesto, ezilenlerin ve sömürülenlerin öfkesini açığa çıkarmanın, toplumsal tepkiyi görünür kılmanın ve mücadele dinamiklerini bir araya getirmenin önemli bir aracıdır. Dayanışma ise sınıf mücadelesinin vazgeçilmez değerlerinden biridir. İşçilerin, köylülerin, kadınların, gençlerin; genel olarak ezilenlerin taleplerine, bu talepler uğruna geliştirdikleri mücadeleye değer vermek, dolayısıyla kavramak bu mücadeleleri politik mücadeleye kanalize etmek için bir yere sahiptir. Ancak sorun, bu araçların ve ilişkilenme biçimlerinin devrimci politikada hâkim hale gelmesidir. Protesto kültürünün politik mücadelede belirgin hale gelmesi, dayanışmanın ise kitlelerle kurulan ilişkinin pratik içeriğine bürünmesi, proleter devrimcilerin politik iddiasını daraltan bir sonuç yaratmaktadır.

Çünkü devrimci politika yalnızca haksızlıklara karşı çıkmak, saldırıları teşhir etmek ve ezilenlerin yanında durmakla sınırlandırılamaz. Proleter devrimci politika, mevcut toplumsal ilişkileri değiştirme, egemen sınıfların iktidarını hedef alma, ezilen sınıf ve katmanları kendi kurtuluşlarının politik öznesi haline getirme iddiasıdır. Bu iddianın zayıfladığı yerde, mücadelenin içeriği giderek mevcut düzenin saldırılarına karşı tepki üretmekle sınırlanır. Bunun sonucunda proleter devrimciler, değiştirmek istediği düzenin karşısında politik bir alternatif yaratmak yerine, o düzenin ürettiği sorunlara karşı sürekli savunma pozisyonunda kalır.

Marks'ın tarihsel materyalist yaklaşımında toplumsal ilişkiler, sınıflar arasındaki mücadelelerden bağımsız ele alınamaz. Komünist Manifesto'da ifade edildiği gibi, "şimdiye kadarki bütün toplumların tarihi [yazılı tarih] sınıf mücadeleleri tarihidir." Bu yaklaşım, toplumsal olayları yalnızca ortaya çıkan sonuçlar üzerinden değil, bu sonuçları üreten sınıfsal ilişkiler ve iktidar mekanizmaları üzerinden değerlendirmeyi gerektirir.

Dolayısıyla bir grevi yalnızca işçilerin haklı taleplerinin savunulması, bir köylü direnişini yalnızca toprakların korunması ve tarımın tasfiyesine karşı mücadeleyi, bir gençlik eylemini yalnızca demokratik hakların savunulması düzeyinde ele almak yeterli olmaz. Bunların her biri, egemen sınıfların ekonomik ve politik iktidarının farklı alanlardaki tezahürleriyle ilişkilendirilmelidir. Proleter devrimcilerin görevi, bu mücadelelerin özgün taleplerini küçümsemek ya da onları soyut bir devrim söylemine tabi kılmak yerine somut taleplerin hangi toplumsal ilişkiler içerisinde ortaya çıktığını açığa çıkarmak ve mücadele deneyimlerini daha ileri bir politik bilince taşıyarak iktidarı hedefleyen pratik bir hatta kanalize etmektir.

Eğer devrimci hareketin temel yönelimi gelişen her tepkinin ardından protesto çağrısı yapmak, her saldırının ardından dayanışma açıklaması yayınlamak ve kendiliğinden gelişen toplumsal ve sınıfsal hareketliliğin yanında yer almakla sınırlı kalıyorsa burada hedefte bir daralma vardır. Çünkü bu yaklaşım, kitlelerin yaşadığı sorunlarla ilişki kurmakta ancak bu sorunları üreten iktidar ilişkilerini hedef alan politik yönelim geliştirmekte yetersiz kalmaktadır.

Lenin'in "Ne Yapmalı?" eserinde üzerinde önemle durduğu politik bilinç tartışması bu açıdan önemlidir. Lenin, işçi sınıfının mücadelesinin ekonomik talepler ve kendiliğinden gelişen tepkilerle sınırlı kalamayacağını, politik bir sınıf bilincine ulaşması gerektiğini ortaya koyar. Buradaki temel mesele, kendiliğinden gelişen mücadelelerin küçümsenmesi değil, bu mücadelelerin daha geniş bir politik perspektifle, iktidar bilinciyle buluşturulmasıdır.

Dolayısıyla proleter saflardaki iktidar bilincindeki kırılma, kitlelerin sorunlarını görmemesiyle değil, bu sorunları iktidar ilişkilerine bağlayan politik müdahale kapasitesinin zayıflamasıyla kendisini göstermektedir.

TEPKİ GÖSTERMEKTEN ÖTE HESAP SORUCULUK BİLİNCİNİ VE PRATİĞİNİ KUŞANALIM!

Bu sorunun en belirgin görünümlerinden biri hesap soruculuk perspektifinin zayıflamasıdır.

Hesap soruculuk, yalnızca bir saldırının sorumlularını açıklamak, teşhir etmek ya da kamuoyu önünde mahkûm etmek değildir. Bir saldırının arkasındaki sınıfsal ve politik ilişkileri açığa çıkarmak, sorumluların politik ve toplumsal meşruiyetini sorgulamak, ezilenlerin kendi talepleri etrafında örgütlenmesini sağlamak ve mücadeleyi sonuç alıcı bir politik hatta taşımak, basitten karmaşığa sorumlulardan pratik hesap soruculuğu tesis etmektir.

Burada önemli bir ayrım vardır. Protesto, bir haksızlığın kabul edilmediğini ilan eder. Hesap soruculuk ise bu haksızlığı üreten ilişkilerin karşısında politik ve pratik bir irade ve mücadele kapasitesi geliştirmeyi gerektirir.

Örneğin bir işçinin işten atılması karşısında dayanışma kampanyası yürütmek, basın açıklaması yapmak ve protesto gerçekleştirmek elbette önemlidir. Ancak devrimci bir politik yaklaşım, bu işten çıkarmanın arkasındaki sermaye ilişkilerini, işyerindeki örgütsüzlüğü, işçi sınıfının ortak çıkarlarını ve bu saldırıya karşı kolektif mücadele kapasitesini de gündemine almalıdır. Benzer biçimde bir kadına yönelik şiddet karşısında yalnızca dayanışma açıklaması yapmak değil, erkek egemen toplumsal ilişkilerin, devletin ve kurumların sorumluluğunun politik olarak tartışılmasını ve kadınların kendi mücadele örgütlülüklerini geliştirmesini hedeflemek gerekir. Aksi durumda devrimci hareket, saldırının yarattığı sonuçlarla ilgilenirken saldırıyı

mümkün kılan toplumsal ve politik mekanizmalarla mücadele etme iddiasını geri plana iter.

Hesap soruculuk aynı zamanda egemen sınıflar ve onların temsilcilerine yönelerek, saldırganlığa karşı saldırı bilinci oluşturmak, parça parça iktidara yönelmektir.

Egemenlerin tarihsel saldırganlığı, karşıtını esas olarak sindirme, susturma, yıldırma ve yok etme üzerine kuruludur. Kendi egemenlikleri için başvurdukları bu yöntem aynı zamanda ezilen sınıfların mücadelesine başka görevler yüklemektedir. Bu saldırganlığa karşı saldırı bilinci ile konumlanmak, mevcut koşullar üzerinde saldırganlığa karşı barikat oluşturmak, güç tesis etmektir.

Egemenler kendi politikalarını yalnızca zor aygıtlarıyla değil, ideolojik üstünlükleriyle, ekonomik bağımlılık ilişkileriyle ve toplumsal kabulleri biçimlendirerek sürdürürler. Buna karşı geliştirilecek mücadele de yalnızca tepki üretmekle sınırlı olamaz. Hesap soruculuk perspektifinin zayıflaması, egemen sınıfların saldırganlığı karşısında devrimci politikanın da sınırlarının daralması anlamına gelir. Egemenlerin politikalarının sorgulanmasını, kitlelerin kendi talepleri etrafında birleşmesini ve alternatif bir toplumsal iradenin gelişmesini sağlamalıdır.

Mao Zedong'un kitle çizgisi yaklaşımı burada nasıl konumlanmamız gerektiğine ışık tutmaktadır. Kitlelerden öğrenmek, onların deneyim ve taleplerini kavramak, bunları politik bir hatta yoğunlaştırarak sistemli hale getirmek ve yeniden kitlelere taşımak. Bu yaklaşım, kitlelerle ilişkilenmeyi onların mevcut tepkilerine eşlik etmekle sınırlamaz, mücadele deneyimlerini daha ileri bir politik bilince ve örgütlülüğe taşımak olarak ele alır.

KENDİLİĞİNDEN HAREKETLER VE ÖNDERLİK SORUNU

Bugün işçi sınıfı, köylülük, kadınlar ve gençlik içerisinde gelişen kendiliğinden eylemler toplumsal çelişkilerin derinliğini ve mücadele potansiyelini göstermektedir. Bu hareketler çoğu zaman belirli bir saldırı, hak gasbı, ekonomik sorun veya toplumsal adaletsizlik karşısında ortaya çıkmaktadır. Kitleler kendi yaşam deneyimlerinden hareketle tepki göstermekte, mücadele etmekte ve çeşitli örgütlenme biçimleri geliştirmektedir.

Proleter devrimcilerin görevi bu mücadeleleri dışarıdan değerlendirmek ya da kendi politik doğrularını kitlelere yukarıdan dayatmak olamaz. Ancak kendiliğinden gelişen hareketlerin sınırlarını görmezden gelmek de devrimci bir yaklaşım sayılamaz.

Çünkü kendiliğinden hareketler, ortaya çıktıkları koşulların sınırlarını ve çelişkilerini de taşırlar. Belirli bir talep etrafında başlayan mücadele, talebin karşılanmasıyla sona erebilir, hareketin örgütsüzlüğü, süreklilik sağlayamaması veya farklı toplumsal kesimlerle bağ kuramaması nedeniyle gerileyebilir. Kitlelerin öfkesi ve mücadele isteği, kendiliğinden biçimde kalıcı bir politik örgütlülüğe dönüşmez. Tam da bu noktada önderlik sorunu ortaya çıkar.

Önderlik, gelişen hareketlerin yanında bulunmak, onların eylemlerine katılmak veya dayanışma ilişkilerini sürdürmekten ibaret değildir. Önderlik, mücadelelerin içindeki çelişkileri kavramak, ortak çıkarları açığa çıkarmak, farklı mücadele alanları arasında bağ kurmak, kitlelerin deneyimlerinden öğrenerek politik yönelim geliştirmek ve bu yönelimin örgütlü bir güce dönüşmesini sağlamaktır.

Mao'nun kitle çizgisi anlayışı ile Lenin'in parti ve politik bilinç konusundaki yaklaşımları bu açıdan birbirini tamamlayan bir yol haritası sunar. Bir yandan kitlelerin somut yaşamından ve mücadele deneyimlerinden kopmamak, diğer yandan bu deneyimleri daha ileri bir politik hedefle buluşturmak gerekir.

Burada dayanışma ilişkisinin sınırları da belirginleşmektedir. Proleter devrimciler, kitlelerle yalnızca onların saldırıya uğradıkları, haklarının gasbedildiği veya mağdur edildikleri anlarda ilişki kuruyorsa, ilişki kaçınılmaz olarak dayanışma ekseninde şekillenir. Kitleler proleter devrimcileri mücadelelerinin politik önderi olarak değil, zor zamanlarında yanlarında bulunan bir destek gücü olarak tanımaya başlar.

Oysa işçi sınıfıyla ilişki yalnızca işten çıkarmalara karşı dayanışmayla sınırlanamaz, işçi sınıfının toplumsal ve politik bir güç olarak örgütlenmesini hedeflemektir. Köylülükle ilişki yalnızca toprak gasplarına karşı destek sunmak değil, köylülüğün sınıfsal taleplerini ve mücadele dinamiklerini politik bir perspektifle ele almaktır. Kadınlarla ilişki yalnızca şiddete karşı dayanışmak değil, kadınların erkek egemen düzene karşı örgütlü mücadele kapasitesini geliştirmektir. Gençlikle ilişki yalnızca geleceksizliğe ve baskıya karşı protesto düzenlemek değil, gençliğin kendi toplumsal talepleri doğrultusunda örgütlü bir özne haline gelmesini sağlamaktır. Bu ayrım, dayanışmanın reddedilmesi değil, dayanışmanın politik bir mücadele perspektifi içerisinde yeniden anlamlandırılmasıdır.

Protesto ve dayanışma kültürünün uzun süreli hâkimiyetinin arkasında, devrimci hareketin güç sorunuyla kurduğu ilişki de bulunmaktadır. Güç, yalnızca sayısal çoğunluk, eylemlerin kitleselliği veya belirli bir dönemde ortaya çıkan toplumsal tepkinin düzeyine indirgenemez. Güç, toplumsal çelişkileri politik bir hatta birleştirebilme, kitlelerin mücadele kapasitesini geliştirebilme, süreklilik taşıyan örgütlülükler yaratabilme ve egemen sınıfların politikalarına karşı sınıfsal ve toplumsal bir alternatif oluşturabilme yeteneğidir.

Devrimci hareketin güçsüzlüğü koşullarında kendisini sürekli dayanışma ve protesto biçimleriyle sınırlaması, bu güçsüzlüğün aşılmasını da zorlaştırmaktadır. Çünkü güçsüzlüğün kendisi bir politik yönelime dönüşmeye başlar. Mücadele, mevcut koşullarda yapılabilecek olanla sınırlandırılır; mümkün olanın sınırları ise giderek mevcut güç ilişkilerinin kabul edilmesiyle belirlenir. Böylece devrimci faaliyet, egemenlerin saldırılarına karşı tepki geliştiren fakat bu saldırıları üreten iktidar ilişkilerini değiştirme iddiasını yeterince geliştiremeyen bir konuma sıkışır.

Stalin'in parti, sınıf ve örgütlü öncülük üzerine geliştirdiği tartışmalar da bu noktada önemlidir. Örgütlülük, yalnızca düşünsel bir birlik ya da mevcut mücadelelere katılım sağlayan bir yapı değildir. Sınıf mücadelesinin deneyimini biriktiren, teorik ve politik yönelimini geliştiren, süreklilik taşıyan bir kolektif iradedir. Böyle bir iradenin gelişmediği yerde mücadeleler parçalı kalır, deneyimler kalıcılaşmaz ve politik müdahale kapasitesi sınırlanır. Dolayısıyla güç sorununu aşmanın yolu, yalnızca daha fazla eylem yapmak veya daha geniş dayanışma ağları kurmak olarak anlaşılmamalı. Asıl mesele, kitlelerin somut sorunlarıyla iktidar hedefi arasında politik ve örgütsel bir bağ kurabilmektir.

Bu bağ kurulmadığında, her yeni toplumsal saldırı yeni bir protesto başlığına, her yeni mağduriyet yeni bir dayanışma kampanyasına dönüşür. Oysa devrimci politika, bu mücadelelerin her birini kendi başına ele almakla yetinemez. Onların ortak sınıfsal ve politik temellerini ortaya çıkarmalı, birbirleriyle ilişkilerini kurmalı ve bu mücadelelerin toplamından daha ileri bir politik-pratik irade geliştirmelidir.

Bugün proleter devrimciler açısından temel ihtiyaç, protesto ve dayanışma biçimlerini terk etmek değil, bunları iktidar perspektifiyle yeniden ilişkilendirmektir. Çünkü sorun mücadele araçlarının kendisinde değil, bu araçların hangi politik hedefe bağlandığında ve nasıl bir örgütlenme anlayışıyla kullanıldığında yatmaktadır. İktidar bilinci, yalnızca devrimin gerekliliğini teorik olarak savunmakla veya programatik belgelerde iktidar hedefini ifade etmekle oluşmaz. İktidar bilinci, gündelik sınıf mücadelesinin her alanında, kitlelerin somut sorunlarını egemen sınıfların iktidar ilişkileriyle bağlantılı ele alabilmekte, mevcut düzenin sınırlarını teşhir ederken bu sınırları aşacak örgütlü iradeyi geliştirmekte ve ona yönelmekte somutlaşır. Aynı zamanda bu mücadele içerisinde hangi politik bilinci geliştirdiği, nasıl bir örgütlülük yarattığı, kitlelerin hangi ortak çıkarlar etrafında birleşmesini sağladığı ve bütün bunları nasıl daha ileri bir politik hedefle ilişkilendirdiğidir.

Protesto, öfkenin görünür hale gelmesini sağlayabilir; dayanışma, mücadele edenlerin yalnız olmadığını gösterebilir. Fakat bunların hiçbiri tek başına iktidar ilişkilerini değiştirecek örgütlü iradeyi yaratmaz. Bu gücün gelişmesi, kitlelerin kendi mücadele deneyimlerinden öğrenen, onların taleplerini politik bir bütünlük içerisinde ele alan ve bu mücadelelere önderlik etme iddiasını taşıyan proleter devrimci bir yönelimi gerektirir.

Bugün ihtiyaç duyulan, ezilenlerin mücadelesine yalnızca eşlik etmek yerine, onların ortak çıkarlarını ve tarihsel kurtuluş perspektifini görünür kılan proleter devrimci politikadır. Dayanışma ilişkisinden politik örgütlenmeye, kendiliğinden tepkiden bilinçli mücadeleye, parçalı taleplerden ortak sınıfsal hedeflere doğru ilerleyen bir politik hat oluşturulmalıdır.

Çünkü proleter devrimcilik iddiası, mevcut düzenin yarattığı sorunlara sürekli tepki vermeye sınırlandırmadan bu sorunları üreten toplumsal düzeni değiştirecek gücün örgütlenmesine öncülük etmektir.

Üç Dünya Teorisi ve

Dünya halklarının kurtuluşu hiç kuşkusuz yaygın, sürekli ve iktidar odaklı antiemperyalist mücadelenin zaferine bağlıdır. Bu da elbette dünyanın çok geniş bir kesiminin, bir avuç azınlık dışında dünya nüfusunun yüzde 90-95'inin çıkarınadır. Bu kadar geniş bir kesimi bağrında taşıyan antiemperyalist mücadelenin başarısı için bu bilgi yeterli midir peki? Kesinlikle değildir. Emperyalizmi yenmek için bütün antiemperyalistlerin kazanılması gerektiği doğrudur; ne var ki bunun için doğru teori ve doğru siyaset zorunludur; bunun için doğru önderlik olmazsa olmazdır. Mao Zedong'u ve aslında tüm komünistleri diğerlerinden ayıran temel tez buradadır. Birleşelim evet; ama ne olursa olsun ve herkesle değil... Mao Zedong'un sınıf bakış açısından hareketle, işçi sınıfının sosyalizm yönündeki hareketinin çıkarları doğrultusunda herkesle birleşebiliriz; herhangi bir gerici sınıfın iktidarını desteklememek koşulundan asla taviz vermeden her zaman birleşebiliriz...

Mao Zedong'un dünyadaki ülkeleri üç kategoriye ayırmasının belirli bir konudaki analizinin ürünü olduğunu daha önce açıklamıştık. Bu analiz söz konusu üç ülkedeki halk kitlelerinin durumunun incelemesinden ziyade ülkelerin birbiriyle olan ilişkisini temel alır. Ülkelerin gelişmişlik düzeyine, mali sermayesinin gücüne, diğer devletlerle ilişkisine ve dış politikasına göre biçimlenen bu üç kategori hiç kuşkusuz bir genellemedir. Hiç kuşkusuz daha ayrıntılı bir analizde bırakalım belli başlı ülkelerle diğerleri arasındaki büyük farkları, her bir ülke bir diğerinden çok farklı değerlendirilebilir. Bu yaklaşımı devrim biçimlerini tartışırken de konu etmek mümkün. Sosyalist devrimin öngününde yer alan ülkelerdeki devrimlerin kategorik olarak belli bir biçimde olacağı söylenebilse de komünistler her ülkede devrimin "kendi gerçekliğinde" somutlaşacağını, buna önden, dışarıdan kılıflar biçerek müdahale etmenin doğru olmayacağını da savunurlar. Nitekim kendisiyle görüşen Arap ülkelerden bir heyete Mao Zedong "biz kendi savaşımızı verdik, siz de kendi savaşınızı vereceksiniz" dediğinde tam da buradaki "kendi gerçekliğine göre davranmak" anlayışını dile getirmiştir. Demokratik Halk Devrimi sürecindeki ülkeler için de aynı durum geçerlidir. Kategorik olarak birbirine çok yakın özellikler gösterse de bu devrimler aynı zamanda birbirine benzemeyecektir. Genel analizlerin ve hatta her analizin de daha derinde ve görülmeyen ayrıntı barındırdığını biliyoruz. Bir şeyin başka bir şeyle hiçbir zaman tıpatıp aynı olamayacağını; ama mutlaka ortak özellikler taşıdığını bize öğreten bilimdir. Marksizm de bilimsel bir ideolojik-teorik akım olarak bu özelliği kabul eder ve uygular. Mao Zedong'un da dünya ülkeleri analizi konu edildiğinde, üç ayrı kategoride yer alan ülkelerdeki genel şartları konu ettiğini; ama asla bu ülkelerdeki sınıf mücadelesini küçümseyen, yok sayan, zaafa uğratan bir anlayışta olmadığı net olmalıdır. Maoizmin kılavuzluğunu benimsemiş olanların her şeyden önce bu temel bilgiye sadık olmaları gerekir. Üç Dünya Teorisinin tam da bu bakış açısından mahrum olduğunu savunuyoruz.

Gelişmiş kapitalist ülkelerdeki kitle hareketleri bize bu fikrin gücünü bir kez daha gösteriyor. Bu ülkelerde bu yıl içinde gerçekleşen kitlesel başkaldırılar ülkeleri "devlet" ve "halkları" olarak ayrı ayrı kavramamız gerektiğini ortaya koydu. Fransa bir emperyalist devlet olduğu kadar aynı zamanda Fransa halkıdır. Bir emperyalist devlet olarak Fransa aynı zamanda kuşkusuz belirli konularda ve alanlarda ABD emperyalizminin ya da Rus emperyalizminin rakibidir. Bu farklı düzeylerdeki çelişkilerin göz ardı edileceği yerler de olacaktır; ama ihmal edilemez olacakları değerlendirmeler de olacaktır. Örneğin Fransa'da antiemperyalist mücadele konu edildiğinde ilk öne çıkarılıp anlaşılması gereken kesim Fransa'da yaşayan halk olmalıdır. Fransa halkını Fransa devletiyle bir görüp bütünlüklü olarak emperyalist cephede yorumlamak antiemperyalist mücadeleyi parçalamakla eş anlamlıdır.

Bu denklem, başka bir biçimde az gelişmiş ya da yarı sömürgeleştirilmiş ülkelerde de geçerlidir. Bu ülkelerde, örneğin İran, bir devlet vardır bir de o ülkede yaşayan halk vardır. Halk kitlelerinin antiemperyalist harekete eğilimli olacağından şüphe duyulamaz. Çünkü onun çıkarları emperyalizmin yağmacı, talancı, sömürgeci politikalarıyla taban tabana zıttır. Bu nedenle bu ülkelerin yakın tarihi "antiemperyalist mücadelelerde gösterdikleri kahramanlıklar"la doludur. Halk kitleleri en gericisinden en ilericisine kadar "antiemperyalist" eğilimdedir; bu türden mücadeleyi benimser, destekler. Tam da bu nedenle "iş birlikçi" olan sınıflar da emperyalizme yalandan ateş püskürürler. Kitleleri kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirmek için onlar da "antiemperyalist" söylemlerde bulunurlar. Faşist partilerin de böyle davranması işten bile değildir. Buna karşın gerçekte antiemperyalist değildirler. Bu ülkelerde devletler emperyalizmin parçasıdır.



Buradaki egemenlerin çıkarları emperyalizmin talan ve yağmaya dayanan politikalarıyla esas olarak uyumludur. Dolayısıyla antiemperyalist mücadele bayrağı tutarlı bir şekilde yükseklere çekildiğinde onlar yanımızda değil karşımızda yer alacaklardır.

Günümüzdeki gelişmeleri değerlendirirken hem Mao Zedong'un burada konu ettiğimiz analizini temel almalıyız hem de proletaryanın her ülke için geçerli iktidar mücadelesini.

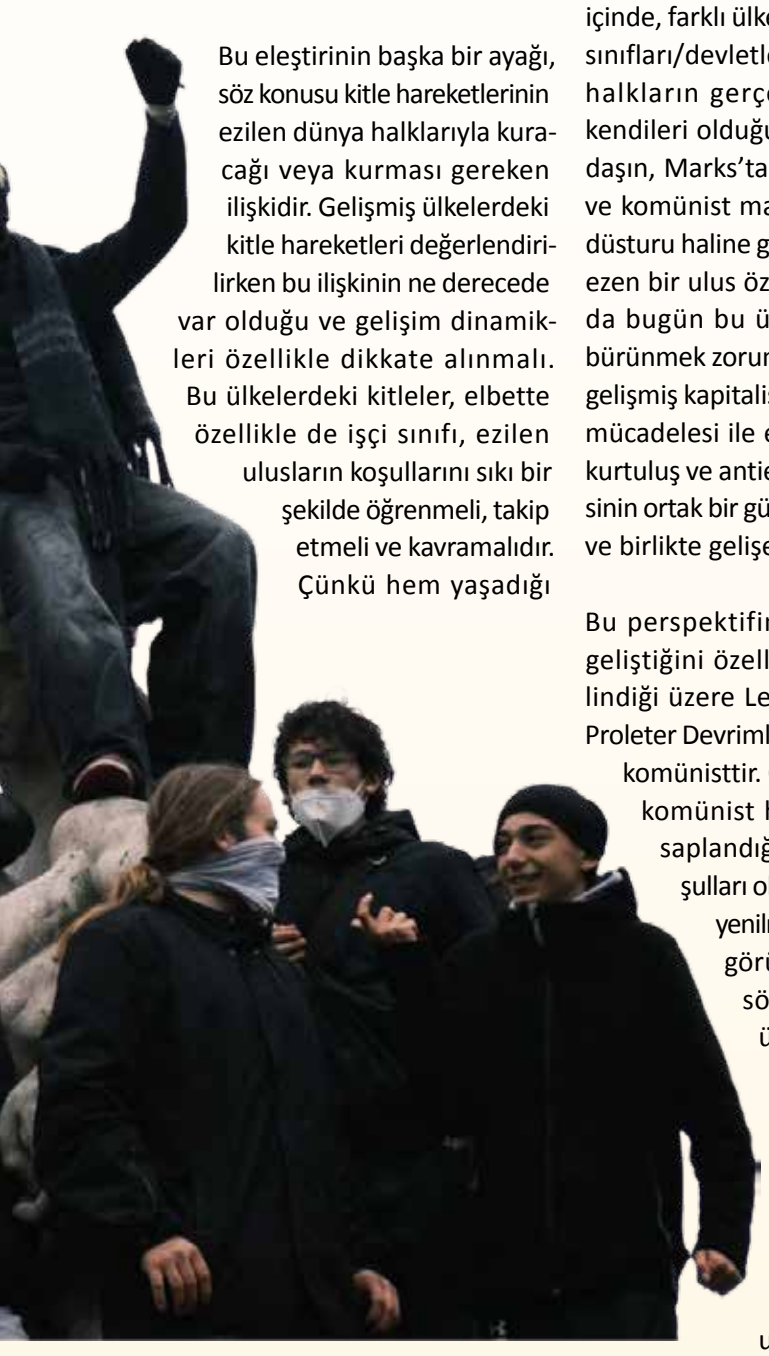
Fransa başta olmak üzere Avrupa'nın gelişmiş ülkelerinde sosyal hakların gasbedilmesine, yoksullaşmaya ve devlet zorbalığına karşı gelişen kitle hareketi bize şunu gösterdi: Gelişmiş ülkelerde halkların sahip olduğu olanaklar ve temel haklar garanti altında değildir. Bu ülkelerde de keskin bir sınıf mücadelesi söz konusudur ve devlet tüm ulusun değil, egemen sınıfların devletidir. Bu ilk elden görünen bir gerçeklik. Bunu, kitlelerin kendiliğinden hareketi üzerindeki yüzeysel bir inceleme ortaya koymaya yeter. Ancak bu analiz eksiktir. Bu hareketi desteklemek nereden bakılırsa bakılsın doğrudur. Bu hareketin gelişmesi tüm dünya halklarının sosyalizm yönündeki hareketi için olumludur. Ne var ki hareketi kavramak için daha derine inmek ve siyasî rotasını belirleyerek komünist bir önderlikle buluşmasını sağlamak gerekir. Bunun için, söz konusu hak gasplarının, yoksullaşmanın ve devlet zorbalığının sınıfsal analizini yapmak gerekir. Egemen sınıfların neden ve nasıl bu politikalara yöneldiğini incelediğimizde karşımıza emperyalizmin sürekli büyüyen sermayesinin bu ülkelerde eskisi gibi değerlenememesi gerçeği çıkar. Mali sermaye doğduğu ve büyüdüğü ülke topraklarından uzaklaşıp ezilen ulusların topraklarını yağmalamakta, buralardaki ucuz iş gücünü sömürmektedir. Bugün savaş dinamiklerinin güçlü işlediği bölgelere bakıldığında enerji kaynakları, enerji yolları ve kârlı üretim için gerekli ham maddeler ön plana çıkıyor. Mali sermayenin "kâr" amaçlı bu hareketinin sonucunda gelişmiş ülkelerde halklar hak kaybına uğramakta, yoksullaşmakta, barınma sorunları gibi temel yaşamsal krizlerle karşı karşıya kalmaktadır. Bu ülkelerdeki sınıf mücadelesinin günümüzde görünür hale gelmesi ne bir tesadüftür ne de gelip geçici bir olgudur.



Marks'ın politik ekonomi teorisinde temeli atılmış olan ve sermayenin kâr hırsıyla açıklanan sermaye ihracı, kaçınılmaz olarak günümüzde gelişmiş ülkelerde sanayisizleşmeye, barınma krizine, işsizliğe ve sosyal hakların budanmasına yol açıyor. Bu durum hiç kuşkusuz, sermayenin yoğunlaşarak

İktidar Mücadelesi

büyümesine koşuttur. Sınıf mücadelesini keskinleştiren unsurun sadece halk kitlelerinin eskisi gibi yaşayamaması olmadığını, buna egemen sınıfların aşırı zenginleşmesinin ve pervasız hareket ederek saldırgan davranmasının eşlik ettiğini unutmamalıyız. Barınma sorunu derinleşirken mülkiyet belli ellerde yoğunlaşmakta; bu da mülksüzleşenlerin, servet ve mülkü elinde toplayan bir avuç azınlığa duyduğu öfkeyi büyütmektedir. Üç Dünya Teorisinin gelişmiş ülkelerdeki sınıf mücadelesini küçümseyen, hatta yok sayan niteliğine yöneltilecek sıkı ve sarsıcı eleştirinin temel alacağı gerçeklik tam da budur.



Bu eleştirinin başka bir ayağı, söz konusu kitle hareketlerinin ezilen dünya halklarıyla kuracağı veya kurması gereken ilişkidir. Gelişmiş ülkelerdeki kitle hareketleri değerlendirilirken bu ilişkinin ne derecede var olduğu ve gelişim dinamikleri özellikle dikkate alınmalı. Bu ülkelerdeki kitleler, elbette özellikle de işçi sınıfı, ezilen ulusların koşullarını sıkı bir şekilde öğrenmeli, takip etmeli ve kavramalıdır. Çünkü hem yaşadığı zorlukların bir nedeni bu ulusların maruz kaldığı saldırılardır hem de kendi gerçek kurtuluşu bu ulusların bağımsızlaşmasından geçmektedir. Gelişmiş ülkelerin burjuvazisi tam da bu uluslar üzerindeki hegemonyasından ötürü güçlü, yenilmez görünmektedir. Bu hegemonya onun kendi halkı karşısında da pervasızlaşmasında belirleyici unsurlardan biridir. Gene bu burjuva kesim, şovenizmi kullanarak ezilen uluslarla kendi ülke halkı arasında ayrımlar, hatta düşmanlık yaratarak tüm ezilenleri manipüle etmektedir. Gelişmiş ülke halkının, bu manipülasyonu alt etmekte büyük avantajlara sahip olduğunu bilmek gerekir. Bunun güçlü bir örneği Gazze'deki soykırıma karşı Filistin halkına verilen işçi sınıfı desteğidir. Halklar arasında gerçekliğe dayanan bir düşmanlık olamayacağını da öğreten bu örnek, olası bir komünist önderliğin de nüvesi kabul edilmelidir. Çünkü bu güçlü örnek tam da pratik içinde, farklı ülkelerde "kendi egemen sınıfları/devletleri" tarafından ezilen halkların gerçek dostlarının gene kendileri olduğunu öğretir. Lenin yoldaşın, Marks'tan hareketle açıkladığı ve komünist manifestonun temel bir düsturu haline getirdiği "Başka ulusları ezen bir ulus özgür olamaz" fikri tam da bugün bu ülkelerde ete kemiğe bürünmek zorunda. Bu, aynı zamanda gelişmiş kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı mücadelesi ile ezilen ulusların ulusal kurtuluş ve antiemperyalist mücadelesinin ortak bir güzergahta ilerleyeceğini ve birlikte gelişeceğini açıklar.

Bu perspektifin Lenin'den itibaren geliştiğini özellikle belirtmeliyiz. Bilindiği üzere Lenin, Emperyalizm ve Proleter Devrimler Çağında yaşamış bir komünisttir. O, Avrupa ülkelerinde komünist hareketin şovenizme saplandığını ve bu sebeple koşulları olgunlaşmış devrimlerin yenilmeye mahkûm kaldığını görürken emperyalizmin sömürgeleştirdiği Asya ülkelerindeki halkların ise büyük uyanışına tanıklık etti. Türkiye'de emperyalist işgale karşı gelişen "burjuva" önderlikli Kemalist hareketle kurduğu "dostluk" da tam bu uyanışa duyduğu sempatiden beslenmiştir. Her ne kadar bu hareket Türkiye'deki gerçek devrimi boğmuş ve emperyalizmin bir parçası olmak yönünde ilerlemişse de Lenin, emperyalizmin sömürgecilik siyasetini başarısızlığa uğratacak mücadelelere sempati duymaktan vazgeçmemiştir. Bu nedenle Asya'da ilerici bir hareketin geliştiğini, Avrupa'da ise gericiliğin hüküm sürdüğünü savunmuştur: "İleri Avrupa'da, geri olan her şeyi destekleyen burjuvazi hüküm sürüyor. Avrupa günümüzde burjuvazi sayesinde değil, ona rağmen ileridir; çünkü sadece ve sadece proletarya, daha iyi bir gelecek için savaşanların milyonluk ordularını gittikçe büyütmekte, sadece proletarya, geriliğe, barbarlığa, ayrıcalıklara, köleliğe ve insanın insan tarafından aşağılanmasına karşı amansız düşmanlığı korumakta ve genişletmektedir."

Bunun karşısında Asya için şunları dile getiriyor Lenin:

"Asya'da her yerde güçlü bir demokratik hareket büyüyor, yayılıyor ve güçleniyor. Burjuvazi orada henüz halkla birlikte gericiliğe karşı yürüyor. Yüzlerce milyon insan hayata, aydınlığa, özgürlüğe uyanıyor. Bu dünya hareketi, kolektivizme giden yolun demokrasiden geçtiğini bilen tüm bilinçli işçilerin yüreğinde nasıl bir sevinç yaratıyor! Tüm gerçek demokratlar bu genç Asya'ya ne büyük sempati duyuyorlar!" (Ulusal ve Sömürgesel Sorun Üzerine, Geri Avrupa ve İleri Asya, s. 97-98)

Lenin'in sözünü ettiği koşullar esas olarak devam ediyor. Emperyalizm, sermayenin ve gücün ellerinde yoğunlaştığı belli bir iki devletin hegemonyası altında dünyayı gericiliğe boğmakta. Rusya'nın ve Çin'in de bu sisteme dahil olmuş olması meselenin özünü değiştirmiyor. Asya, Latin Amerika ve Afrika ülkelerinde ise antiemperyalizmin güçlü zemini varlığını koruyor. Gelişmiş ülkelerde proletarya yoksulluğa, hak gasplarına, işsizliğe karşı gelişen kitle hareketlerinin coşkusuyla birlikte artık üzerine sinmiş gericilikten arınma koşuluna sahiptir. Tüm bu süreci kökünden kavramış, antiemperyalist olmakta tamamen tutarlı ve tarihsel tecrübeyle donanmayı bilen komünist hareket için koşullar olgundur. Önderlik misyonu hiç kuşkusuz zordur ve büyük bedeller ödeyerek mümkündür. Son yarım yüzyıldaki tüm kayıplarımız bu gerçekliğin ürünüdür. Somut koşulların devrim için yetersiz olduğu görüşü safsatadan ibarettir. Yetersiz olan açıkça ve kesinlikle önderlik yeteneğidir.

Tam da bu nedenle Mao'nun şu sözlerine kulak verelim ve yoğunlaşalım: "Lenin'i incelemeli ve kızıl bayrağı cesurca göndere çekmeliyiz; ne kadar kızıl, o kadar iyi. Yeni bir şey savunurken ve farklı bir şey kurarken cesur olmalıyız. Yeni bir şey savunmanın ve farklı bir şey kurmanın iki yolu vardır: Kızıl bayrağı göndere çekmek doğrudur; beyaz bayrak çekmek yanlıştır. Lenin, İkinci Enternasyonal karşısında yeni olanı savundu ve farklı bir şey kurdu, onun için göndere başka bir kızıl bayrak çekmekte haklıydı. Her halükârda göndere kızıl bayrak çekilmelidir. Siz yapmazsanız, burjuvazi beyaz bayrak çeker. Burjuvazinin bayrak çekmesine izin vermektense, proletaryamızın bayrak çekmesi daha iyidir. Göndere bayrağı çekme konusunda cesur olmalı, [burjuvaziye] hiç alan bırakmamalıyız. Burjuvazinin çektiği bayrakları kökünden söküp atmalıyız. Bayrağı göndere çekerken de söküp atarken de cesur olmalıyız." (Sekizinci Parti Kongresinin İkinci Oturumunda Yapılan Konuşma'dan, Seçme Eserler, C. VIII)

Dünyada halen üç türden ülke vardır. Bu ülkelerdeki sınıf mücadelesinin özellikleri ve gelişim şartları kuşkusuz kendine özgüdür. Bununla birlikte dünya devriminin evrensel ilkelerini uygulamak bakımından değişen bir şey yoktur. Proleter Enternasyonalizmin kızıl bayrağına leke düşürmeden ilerlemek hemen her ülkede emperyalizme göbekten bağlı gericiliği eksiksiz tespit etmekle ve bu gericiliğe karşı halkların kurtuluşuna tam destek vermekle mümkündür. Bu nedenle devletler arasındaki çelişmelerin öne çıkarılarak bu gericiliğin silikleştirilmesine karşı dikkatli olalım…

Zamanında Lenin'in öne çıkardığı gibi biz de güvenilir müttefikleri, emperyalizmin ve ona bağlı tüm gericiliklerin zulmü altında olanları bayrağımız altına çağıralım…

"Bütün egemen Avrupa, bütün Avrupa burjuvazisi, Çin'de gericiliğin ve Orta Çağ'ın bütün güçleriyle ittifak halinde bulunuyor. Buna karşılık tüm genç Asya, yani Asya'nın yüzlerce milyon emekçisi, tüm uygar ülkelerin proletaryası şahsında güvenilir bir müttefike sahiptir. Gerek Avrupa'nın gerekse de Asya'nın halklarını kurtaracak olan proletaryanın zaferini dünyanın hiçbir gücü engelleyemeyecektir." (age., s. 100)

BİR SPOR KULÜBÜ, BİR REKLAM VE KÖPÜKLÜ ŞOVENİZM

Türkiye'de Kürt ulusal sorunu söz konusu olduğunda, toplumsal ve siyasal mücadelenin tüm alanlarında olduğu gibi sportif faaliyetlerde de faşizmin devreye girmesi olağan bir uygulamaya dönüşmüştür. Son dönemde bu durum, Amedspor özgülünde gerçekleşmiştir. Kürtler için Kürdistan coğrafyasının "başkenti" olarak görülen ve ulusal hareketin merkezlerinden olan bir kenti temsil eden Amedspor, yıllardır maruz kaldığı deplasman linçlerine, sistematik engellemelere ve ırkçı tezahüratlara rağmen son yıllarda ciddi bir ivmeyle yükseldi ve Süper Lig'de yer almaya hak kazandı. O günden itibaren Türkiye'nin bu gözde spor kulübü yeni bir şoven saldırının hedefi haline geldi.

Bu çıkışın malum "çözüm süreci"yle kesişmesi kulübün sportif çabasına gölge düşürürken, ülkedeki siyasî iklimin ne kadar zehirli bir zemine oturduğunu da yeniden gözler önüne sermiştir. Temsil ettiği kentin adıyla da somutlaşan ulusal kimliği, kulübün geçen yıldan bu yana sergilediği yükselişte belirleyici bir etken olmuştur.

"PROJE" SÖYLEMİ VE KULÜBÜN GERÇEKLİĞİ

Kimi çevreler tarafından dile getirilen "çözüm süreci takımı" minvalindeki yorumlara karşın, kulübün bir maziye sahip olduğunu belirtmek gerekir. Kökleri 1972 yılına dayanan kulüp birçok kez ulusal sorunun yoğunluğunu gösteren tartışmalara, saldırılara, engellemelere maruz kalmıştır.

Amedspor'un da başka kulüplerin yaşadığı istikrarsızlık, kendi dinamiklerini kullanamama gibi sorunlardan mustarip olması kuşkusuz sportif faaliyetlerin doğal bir sonucudur. Bu doğal sonuçlarla birlikte, ulusal sorunun yansımaları olan şiddete ve dışlanmaya maruz kalması, Amedspor'u ayrıca Kürt ulusal dinamikleriyle birlikte değerlendirmeyi gerektirmiştir. Dolayısıyla yıllar sonra bu denli ciddi yükselişi, istikrar konusunda şüpheler olsa da kulübün hem sahada hem de bürokraside karşılaştığı zorluklarla mücadele etmesi ve bir dizi başarı elde etmesi, "Kürtlerin Süper Lige'e yükselişi" gibi bir anlamla dikkat çekmiştir.

Gelgelelim durum, Amedspor'un karşılaştığı zorluklara karşı mücadele etmesinden veya Kürtlerin Süper Lig'de temsil edilmesinden ibaret değildir. Amedspor'un yükselişinin yeni bir "çözüm süreci"ne denk gelmesi, devlet eliyle "sürecin desteklenmesi" amacıyla hazırlanmış bir proje olduğu fikrini de beraberinde getirdi. Bu durum, futbol fanatikleri arasında olduğu kadar devrimci-demokrat çevrelerde dahi Amedspor'un bir "proje takımı" olduğu görüşünün yaygınlık kazanmasına yol açtı.

Kulübün bir proje kulübü olduğu ya da bir proje olarak önünün açıldığı tartışmasının ayrı ve özel bir inceleme gerektirdiğini söylemeliyiz. Ancak Amedspor'un merkezinde yer aldığı tartışmaların "çözüm süreci" olarak pazarlanan tasfiyeci süreçten bağımsız ele alınamayacağı da açık bir gerçektir. Zira Amedspor, yerel bir spor kulübü olmanın ötesine geçerek Kürt halkının ezici bir çoğunluğu tarafından benimsenen ve ulusal bir değer misyonu üstlenen bir konuma gelmiştir. Kulüp Kürt ulusal değerlerinin ve sembollerinin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Dolayısıyla Amedspor, Kürt Ulusal Mücadelesi etrafında mobilize olmuş bir halkın sportif alandaki mücadele kurumu olarak da bir temsilcisi olmuştur.

Güncel tartışmalar Amedspor özgülünde kullanılan dilin şovenist karakterini, tasfiyeci sürecinin ulusal baskıyı her alanda yeniden ürettiğini teyit etmektedir. Tribünlere yansıyan şovenizm, Kürt ulusunu kriminalize etmeyi amaçlamaktadır. Kürt Ulusal Hareketi (KUH) içinse bu sorunların süreç içerisinde çözülebilecek teferruatlar olarak görülmektedir. Teferruat olarak görülen sorunların, faşizmin iki ulusun halkı arasındaki çelişkileri derinleştiren kutuplaştırma siyasetinden başka bir anlam taşımadığı açıktır.

GALATASARAY'IN PAYLAŞIMI VE BAROLARIN ÇEKİŞMESİ

Bu şovenist atmosfer, sadece futbol sahalarıyla sınırlı kalmayıp toplumsal ve hukukî alanlara da doğrudan yansımaktadır. 7 Kasım'da Amedspor ile Galatasaray arasında oynanan deplasman maçı sonrasında GSStore'un Barış Alper Yılmaz özel koleksiyonunu tanıttığı videoda altın sarısı pelur kâğıt ambalaj kullanması, kamuoyunda "sarı torba" tartışmalarına yol açtı. Bunun üzerine, T. Kürdistanı'ndaki 15 baro ertesi gün ortak bir bildiri yayımlayarak videodaki sarı ambalajın "Kürt toplumunun kolektif hafızasında acı ve yas duygusunu temsil ettiğini" ifade etti. Barolar, sporun nefret diline alet edilmesini kınadıklarını ve söz konusu paylaşımı hazırlayıp yayımlayanlar hakkında suç duyurusunda bulunacaklarını açıkladı. Gelen tepkiler üzerine Galatasaray SK görselin herhangi bir siyasî mesaj taşımadığını belirtti.

Tartışmalar sürerken sürece müdahil olan kurumlardan biri de İstanbul Barosu oldu. İstanbul Barosu, 15 baronun açıklamasında yer alan Kürtlerin kolektif hafızasına ve acılarına yapılan vurgu ile "Dersim Barosu" ifadesini tırnak içine alarak tartışmalı bir açıklama yayımladı. Bu açıklamada, Türkiye'de "Dersim" diye bir yerin bulunmadığı savunularak şovenist argümanlar ve tehditkâr bir üslup kullanıldı.

Amedspor Başkanı Nahit Eren ise Galatasaray SK'nin kendileriyle iletişime geçerek yaptıkları paylaşımın amacına ve niyetine ilişkin yaptıkları açıklamaları kıymetli bulduklarını ve bu konudaki beyanlarını esas aldıklarını açıkladı. Ancak kulüpler arasındaki diyalog çabalarına rağmen barolar ekseninde yaşanan bu polemik, konuyu bağlamından koparak milliyetçilik zemininde kutuplaştıran bir boyuta taşımıştır.

"ÇÖZÜM SÜRECİ"NİN YÖNSÜZLÜĞÜNDE TIKANAN ASIL GÜNDEMLER

Böylece gerici, şoven ve milliyetçi kesimlerin Kürt ulusal sorununa dair genel tutumlarında özde bir değişiklik olmadığı; bu sürecin somut bir alametifarikasının bulunmadığı ve kitlelere dönük gerçek bir içerikten yoksun olduğu açıkça görülmektedir. Faşizmin kitlelere empoze ettiği gerici anlayışlar, bu "çözüm süreci" içerisinde de aşılamamıştır. Zira taktiksel adımlarla kitlelerdeki şovenizmin kökünü kurutmak olası değildir. Nitekim somut durumda Kürt ulusal haklarından vazgeçilmesine rağmen, Kürt ulusuna yönelik şovenizm katlanarak büyümektedir.

Amedspor'un başarılarıyla köpüren şoven duygular ve hareketlilik, Haluk Bilginer'in bir soruyu yanıtlarken söylediği "Türk sineması değil, Türkiye sineması diyelim" düzeltmesiyle başka bir mecraya taşınmak istendi. Şovenizmin bu kez aydınlar ve sanatçılar arasında yankı bulması hedeflendi. Türkiye'nin çok milletli, çok kültürlü yapısına dikkat çeken Bilginer'e —ve dolayısıyla bu gerçekçi fikre— karşı şoven bir saldırı ortamı hazırlanmak istendi. Bu girişim geniş bir karşılık bulmadığı için fazla büyümedi; yine de bu camiada şovenizmin ciddi bir alıcı kitlesinin olduğunu unutmamak gerekir. Nihayetinde, Kürtçe şarkı söylemek istediği için çatalların ve kaşıkların hedefi olan Ahmet Kaya örneği hâlâ hafızalardadır.

Öte yandan KUH sözcülerinin süreç kapsamında; Galatasaray'ın tanıtım videosu krizi, Rahmi Koç'un Kürt kadınını aşağılayan fıkrası veya Öcalan'ın "villada yaşayacak olması" gibi magazinel ağırlıklı konulara odaklanması, kendi çizgilerindeki iç tutarlılık adına soru işaretleri doğurmaktadır. Oysa "çözüm süreci"nde yoğunlaşılması gereken çok daha hayatî gündemler vardır.

KUH liderlerinin, süreçte devlete koşulan temel şartların gerçekleşmesini zorlamak gibi bir sorumluluğu varken bu meselelere ilgisiz kalması veya kayyım tartışmalarının zayıflaması dikkat çekicidir. Dahası bu durum gericiliği, şovenizmi ve milliyetçiliği yok etmeden, Kürt ulusuna en ufak bir özgürlük alanı bırakmadan ve tüm kazanımlardan vazgeçilerek savunulan "barış içinde bir arada yaşama" tezinin, umutsuz ve içi boş bir hayalden ibaret olduğunun kısmen kabulü anlamına gelmektedir.

Grup Şiar ile RÖPORTAJ

Bir süre önce çalışmalarına tekrar başladığını duyuran ve "Özgürlüğün Ufkuna" teklisini yayınlayan Grup Şiar'la röportaj gerçekleştirdik. Devrimci sanat ve Grup Şiar'ın çalışmaları üzerine konuştuğumuz röportajı ilginize sunuyoruz.

Merhabalar. Uzun sayılabilecek bir sürenin ardından tekrar müzik çalışmalarınıza başladınız. Ocak ayındaki açıklamanızda, uzun süre Grup Şiar adıyla dinleyicilerle buluşamamanızı bir "öz eleştiri" olarak da değerlendirdiniz. Bu aranın nedenleri nelerdi?

Grup Şiar: Öncelikle, çalışmalarımızı ve düşüncelerimizi okurlarınızla paylaşmamıza olanak tanıdığınız için teşekkür ediyoruz. Evet, uzun bir süredir Grup Şiar olarak müzik çalışmalarımızdan ve sahnelerden uzaktık. Bu aranın arkasında, üretimi grup olarak sürdürmekte yaşadığımız sıkıntılar vardı. Bir dönem kültür-sanat çalışmalarının önemini yeterince gözetemediğimiz, üretimi kolektif ve disiplinli biçimde sürdüremediğimiz bir noktaya geldik. Bu durumu değiştirmek için bir süre çaba gösterdik; ancak çalışmalarımız zamanla işlevini yitirdi, devrimci üretimden uzaklaşıp kendiliğinden ilerleyen bir hâl aldı. Sonunda grup olarak durağanlaştık ve çalışmalarımız durdu.

Burada, o dönemdeki grup bileşenlerini suçlamak gibi bir niyetimiz yok. Bugün aramızda o dönemde de Grup Şiar'da olan arkadaşlarımız var. Ayrıca Grup Şiar adıyla sahnelerden uzak kaldığımız dönemde, bugün grupta yer alan üyeler mücadeleden ve sanatsal üretimden kopmadı; farklı biçimlerde faaliyet yürüttü, müzik çalışmalarını sürdürdü.

Grup İsyan Ateşi de o dönemde ortaya çıkan bir ihtiyacın ürünüydü. Bugünkü grup bileşenlerimiz bu oluşuma ciddi katkılar sundu ve çalışmalarında yer aldı. Bulunduğumuz alanlarda devrimci sanat çerçevesinde çeşitli programlar da gerçekleştirdik. Dolayısıyla Grup Şiar adıyla bir süre sahnelerde yer almamak, bugünkü üyeler açısından mücadeleden bütünüyle uzak kalmak anlamına gelmiyordu. Burada sözünü ettiğimiz, Grup Şiar olarak üretim ve sahne sürekliliğini sağlayamamış olmamız.

Ancak bir süredir yürüttüğümüz uzun tartışmalar ve yine bir ihtiyacın ürünü olarak devrimci sanatımızın yeniden sahnelere dönmesi, kitlelerle buluşması bizim için kaçınılmaz olmuştu. Bir süre müzik çalışmalarımızın hangi zeminde nasıl şekilleneceği ve hangi isimle nasıl yürüyeceği gibi teknik meseleleri tartıştık. Ardından tam bir anlayış birliği ve motivasyonla çalışmalarımıza başlama kararı aldık. Yaşadığımız süreci yalnızca koşullara bağlayıp geçmek istemiyoruz. Ocak ayında "öz eleştiri" derken kastımız, dinleyiciyle bağımızı koruyacak ve üretimi sürdürecek adımları zamanında atamamış olmamızdı. Grup Şiar adıyla uzun süre dinleyicilerle buluşamamamız bizim için de bir eksiklikti. Şimdi yeniden çalışmaya başladık. Önemli olan, bunu bir defalık dönüş olarak bırakmayıp üretimimizi ve dinleyicilerimizle ilişkimizi sürdürmek.

Müzik yolculuğunuzda hangi deneyimler ve değerler süreklilik taşıdı? Bugün bu mirası nasıl yorumluyorsunuz?

Grup Şiar: Müzik yolculuğumuzda süreklilik taşıyan en temel değer, müziği halkımızın yaşamından ve toplumsal mücadeleden ayrı görmemek oldu. Kitlelerin taleplerine kulak vermek, dünya halklarının ilerici kültürünü sahiplenmek ve müziği ortak bir söz kurmanın parçası olarak görmek bizim için hep önemliydi. Kolektif üretim ve dayanışma da bu yaklaşımın bir parçası.

Bugün bu mirası, geçmişten gelen birikimi günümüzün gerçekleri ve mücadeleleriyle buluşturma sorumluluğu olarak yorumluyoruz. Bu değerleri bugünün dili ve koşulları içinde yeniden kurmaya çalışıyoruz.

Yeni şarkınız "Özgürlüğün Ufkuna"yı bir süre önce yayınladınız. Konser ve etkinliklerden sonra kitlelerle böyle bir buluşmanın sizin için anlamı nasıl oldu?

Grup Şiar: Açıkçası bu süreç bizi oldukça heyecanlandırdı. Grup Şiar olarak ilk albümümüz "Yılmadık"ı 2005'te yayınlamıştık. Aradan uzun bir zaman geçtikten sonra yeniden stüdyo çalışmalarına ve kayıtlara başlamak bizim için heyecan vericiydi. Konser ve etkinliklerin yanı sıra, yeni üretimlerimizi kayıtlar aracılığıyla da dinleyicilerle buluşturmak bizim için çok değerli.

Yeni albüm hazırlığına başladığınızı duyurmuştunuz. Çalışmalar şu an hangi aşamada? Albümün temaları, repertuvarı ve yayınlanma takvimi hakkında neler paylaşabilirsiniz?

Grup Şiar: Evet, Özgürlüğün Ufkuna şarkısından sonra başka çalışmalar da kaydettik ve hedefimiz önümüzdeki yıl içerisinde bir albüm çıkarmak. Albüm için bir kısmı söz ve müziği bize ait, bir kısmı da kolektifimizin farklı bileşenlerinden bize ulaşan eserlerden oluşan geniş bir birikimimiz var.

İçinden çıkamadığı ekonomik kriz derinleşirken, yaşadığımız sistem dünya halklarına yönelik saldırılarını da ağırlaştırıyor. Bu saldırılar farklı coğrafyalarda farklı biçimler alıyor; ancak kaynağını ve kurtuluşun anahtarını biliyoruz. Bu saldırılar karşısında dünya halklarının ilerici kültürünü sahipleniyor, müziği mücadele araçlarından biri olarak görüyoruz. Şarkılarımızla da tam anlamıyla dünya halklarının sesi olmayı hedefliyoruz.

Ülkemizde yaşananlar da bu genel tablodan bağımsız değil. Her gün iş cinayetleri yaşanıyor; insanlar bir lokma ekmek için sömürü koşullarında çalışmaya zorlanıyor. Kadınlar katlediliyor, gençlerin geleceği ellerinden alınıyor, köylüler ektikleri topraklardan mahrum bırakılıyor. Böyle bir ülkede sözümüzü de sazımızı da bu sorunlardan ayrı düşünemeyiz. Albümümüzdeki şarkılar da bu gerçekleri işleyecek, halkın sesi olacak. Yine albümde farklı dillerin, kültürlerin ve müzik geleneklerinin izlerini taşıyan şarkılar yer alacak. Bunları enstrümanlarımız, çalım biçimlerimiz ve düzenlemelerimizle kendi müzikal anlatımımız içinde buluşturmayı hedefliyoruz.

Devrimci müzik bugün dinleyiciye ulaşırken hangi engellerle karşılaşıyor? Konser mekânlarına erişim, sansür ya da dijital platformların işleyişi üretiminizi ve dinleyiciyle ilişkinizi nasıl etkiliyor? Somut örnekler verebilir misiniz?

Grup Şiar: Devrimci müzik grupları ve sanatçılar için "sansür" kelimesi hiç de yabancı değil. Bir dönem televizyonlarda, radyolarda uygulanan sansür bugün dijital platformlarda uygulanıyor. Bu engeller yalnızca doğrudan sansürle sınırlı değil. Konser yasaklarıyla dinleyiciyle canlı buluşma ve yeni insanlara ulaşma imkânı da daralıyor. Dijital platformlarda bir şarkıyı yayımlamak da tek başına görünürlük sağlamıyor; "algoritma" ve paylaşım biçimleri, eserin kimlerin karşısına çıkacağını etkiliyor. Bu nedenle üretimin yanı sıra şarkıları duyurmak ve dinleyiciyle doğrudan bağ kurmak da devrimci sanatçılar için oldukça emek istiyor.

Devrimci müzik grupları ve sanatçılarına uygulanan sansür ve baskı politikası azalmadan farklı biçimlerde sürüyor. Geçtiğimiz yıllarda Munzur Kültür ve Doğa Festivali'nde Grup İsyan Ateşi ve Grup Yorum'un konserlerinin yasaklanması tazeliğini koruyor. Hatta bir seferinde festival programında olmamasına rağmen Grup İsyan Ateşi üyelerinin Dersim'e girişi dahi yasaklanmıştı. Yine başka bir örnek ise Özgürlüğün Ufkuna

şarkısını yayınladığımız süreçte oldu. Dağıtım şirketimiz başka bir sanatçı yüzünden "şirketin mimli olduğunu" ve "algoritmada Grup Şiar'a da engellemeler olabileceğini" bize bildirdi. Bizim buna yaklaşımımız, onun vasıtasıyla sansür ve yasaklama politikaları yürütenlere cevap olsun: "Biz yasaklara, sansüre alışığız; onun da üstesinden geliriz!"

Yetiş Yalnız'ın mirasını yaşatmanın grup açısından anlamı nedir? Onunla birlikte üretmenin ve çalışmanın bugünkü müziğinize taşıdığı neler var?

Grup Şiar: Yetiş Yalnız, devrimci kimliği ve sanatsal yeteneğiyle hem bizim için hem de devrimci sanat açısından özel bir yere sahip. Halkın davasına bütün benliğiyle adanmış bir sanatçıyla yoldaşlık etmek ve onun mirasını taşımak bizim için büyük bir onur. Sanatsal yeteneğiyle önünde açılan bireysel kariyer imkânlarını geri çevirip yaşamını ve müziğini halka adayan bir devrimcinin yoldaşı olmak; ondan öğrenmek, onunla birlikte üretmek bizim için paha biçilemez. Bugün çaldığımız her enstrümanda, söylediğimiz her sözde onun da sazı, sesi var. Hâlâ onunla birlikte üretiyor, onunla birlikte söylüyor, onunla birlikte yürüyoruz. Bu vesileyle ölümsüzlüğünün 10. yılında Yetiş Yalnız'ı bir kez daha saygıyla anıyoruz.

Dünya halklarının mücadeleleri ve ezilenlerle dayanışma, repertuvarınızı nasıl etkiliyor? Bir müzik çalışmasının dayanışma kurma gücünü nerede görüyorsunuz?

Grup Şiar: Başta belirttiğimiz gibi sanat anlayışımızı dünya halklarının mücadelelerinden ve toplumsal mücadeleden ayrı düşünmüyoruz. Sanatın bu mücadelelerden beslenmesini ve onların bir parçası olmasını önemsiyoruz. Bu nedenle ürettiğimiz ve repertuvarımıza aldığımız şarkılar da dayanışma anlayışımızın bir parçası. Müziğin dayanışma kurma gücünü, farklı coğrafyalardaki mücadeleleri ortak bir söz ve duygu içinde buluşturabilmesinde görüyoruz. Bir şarkı, başka halkların yaşadıklarını daha yakından hissetmemize, ortaklıkları görmemize ve onlara ses vermemize imkân tanıyor. Birlikte söylendiğinde ise bu bağ ortak bir deneyime dönüşüyor. Buna örnek olarak Sol Müzik ortak albümünü verebiliriz. Türkiye ve dünyadan 14 devrimci müzik grubunun ortak emeğiyle hazırlanan albümde yer alan "Al Şafağa Yürüyüş" şarkımız tam da bu dayanışmanın bir ürünü oldu. Emperyalizmin saldırılarını boyutlandırdığı bir süreçte Filistin'den Hindistan'a, Brezilya'dan Meksika'ya dünya halklarının mücadelelerini selamlayan ve kurtuluşun bu mücadeleler sonucunda olacağına dair vurgularımızla bu albümde yer aldık.

Bundan sonraki dönemde dinleyicilerle nasıl buluşmayı planlıyorsunuz? Albüm, konserler ve kolektif çalışmalar bakımından önünüzdeki hedefler neler?

Grup Şiar: Öncelikle 5 Aralık Cumartesi günü Munzur Çevre Derneği'nin gerçekleştireceği etkinlikte dinleyicilerimizle buluşacak olmanın heyecanı içindeyiz. Şişli Cemil Candaş Kent Kültür Merkezi'nde gerçekleştirilecek etkinliğe tüm halkımızı bekliyoruz.

Bunun yanında hem Türkiye hem de Avrupa'nın çeşitli ülke ve şehirlerinde konserlerimiz, dinletilerimiz olacak. Bu programlar netleştikçe sanal medya hesaplarımızdan duyuracağız.

Yine albüm öncesi, hazırladığımız Zazaca bir eseri de yayınlayacağız ancak bunun tarihi henüz net değil. Yine yayınlamadan önce tanıtımını sanal medya hesaplarımızdan yapacağız. Bu noktada tüm etkinliklerimiz ve paylaşımlarımız hakkında bilgi almak için herkesi sanal medya hesaplarımızı takip etmeye çağırıyoruz.

Son olarak eklemek istedikleriniz nelerdir?

Grup Şiar: Bu imkânı sunduğunuz için bir kez daha teşekkür ediyoruz. Devrimci sanatın, halkların mücadelelerini ve kültürünü yaşatmada, dayanışma bağlarını güçlendirmede önemli bir yeri olduğuna inanıyoruz. Grup Şiar olarak önümüzdeki dönemde çalışmalarımızı daha aktif sürdürmeyi ve dinleyicilerimizle daha sık buluşmayı hedefliyoruz. Yeni Demokrasi gazetesini, okurlarını ve tüm dinleyicilerimizi coşkuyla selamlıyoruz.

MÇD'den etkinlik: "5 Aralık'ta buluşalım"



MÇD "Toprağın İşgaline, Geleceğimizin Kuşatılmasına Karşı Direnişi Büyütelim! Emperyalist Talana Karşı Örgütlenelim!" şiarıyla İstanbul'da etkinlik düzenleyecek.

Sanal medya hesabından etkinliğin duyurusu yapan Munzur Çevre Derneği (MÇD) dünyada ve Türkiye'de süren halk eylemlerini selamlayarak mücadeleyi büyütme çağrısı yaptı.

Etkinlik 5 Aralık tarihinde saat 18.00'de Şişli'deki Cemil Candaş Kültür Merkezi'nde düzenlenecek; Grup Şiar, Servet Kocakaya, Bandista ve Meyman Tiyatro Grubu sahne alacak.

MÇD'nin çağrısının tamamı şu şekilde:

"Emperyalist kapitalist sistemin derinleşen krizi, yaşamın her alanında kendisini gösteriyor: Dünyanın dört bir yanında büyüyen yoksullukta, emeğimizin her zerresinin sömürülmesinde, işçi katliamlarının 'kader' denilerek meşrulaştırılmasında, iktidarların faşist ve şovenist politikalara sarılmasında, doğal kaynaklarımızın yağmalanmasında ve topraklarımızın işgalinde bu krizin sonuçlarını her gün biz emekçiler yaşıyoruz.

"Emperyalist kapitalistler kendi varlıklarını sürdürmek için sömürü, talan ve işgallerle tüm dünyayı kuşatmış, doymak bilmeyen bir iştahla onu kemirmektedir. Sistem, daralan sermaye birikim alanlarını genişletmek için doğal kaynaklara yönelmekte, savaş borazanlarını her geçen gün daha yüksek sesle çalarak haydutluğuna meşruluk kazandırmaya çalışmaktadır.

"Egemenler, bir yandan doğayı ve doğal kaynakları sermayenin çıkarları uğruna yıkıma sürüklerken diğer yandan COP31 gibi uluslararası zirvelerde doğayı koruma ve 'iklim krizini' çözme iddiasında bulunmaktadır. Ne kriz iklim krizidir ne de krizin asıl sorumluları krizi çözeceklerini iddia edebilir! Egemenlerin krizinin yıkıcılığını yoksul halklar, emekçiler ve sömürülen ülkeler yaşamaktadır.

"Bugün, ülkenin dört bir yanında topraklarımız, ormanlarımız, tarım arazilerimiz ve yaşam alanlarımız maden, JES ve HES projeleriyle egemenlerin kârı için pervasızca kamulaştırılmaktadır. Emperyalistlerin sermaye birikimi ve onların önlerine attığı kırıntı için yarışan iş birlikçi kapitalist bürokratların zenginliği için büyüyen maden sahaları; köylerimizi, yaşam alanlarımızı, kültürel mekanlarımızı kuraklaştırmakta, yerle bir etmektedir.

"Emekçi halkımız ve ekoloji mücadelesindeki dostlarımız;

"Emperyalist talana karşı antiemperyalist mücadeleyi, tüm saldırılara karşı örgütlü direnişleri örmek için bir araya geliyoruz.

"Paris Komününün ruhuyla sokaklara çıkan gençliğin isyanıyla, İspanya'da barınma hakkı için çalan çanların uğultusuyla, Filistin'de Siyonist saldırılara karşı tankların önüne duranların kararlılığıyla, Hindistan'da tüm saldırıları mücadeleye sarılarak bertaraf edenlerin umuduyla, Dersim'den Varto'ya, Kervansaray'a, Akbelen'e, Karakaya'ya, Hopa'ya, İkizköy'e, Kuzey Ormanlarına ve daha yüzlerce köydeki direnişin cesaretiyle mücadeleyi büyütelim!

"Emperyalist saldırıları, antiemperyalist mücadeleyi büyüterek bertaraf edelim!

"Maden şirketlerinin talanına, emeğin sömürülmesine karşı dayanışmayı örelim!

"Yoksul köylülüğün öfkeli ve inatçı mücadele ruhunu kuşanarak emperyalist talana karşı ayağa kalkalım!

"Ekolojiye, kültürel hafızamıza, tarım arazilerimize yönelen talan ve işgallerin karşısında örgütlenerek duralım!

"05 Aralık 2026 Cumartesi saat 18.00'de Şişli Cemil Candaş Kent Kültür Merkezi'nde buluşalım!

ABD'NİN İRAN'A DÖNÜK SINIR KAPATMA POLİTİKASI: "DEMİR KAPI"

Hürmüz'de istediğini alamayan Amerikan emperyalizmi "İran'ı hayatta tutan tüm ekonomik can damarlarını keseceğiz" tehdidiyle İran'a karşı yürüttüğü savaş içinde yeni bir hamle yaptı. Ekonomik alanda sıkışması için İran'ın tedarik yollarını kesecek bir görev gücü oluşturduğunu duyurdu. ABD Merkez Komutanlığının (CENTCOM) açıklamasına göre bu güç; gelişmiş silah sistemlerinin, çift kullanımlı teknolojilerin ve yaptırıma tabi malzemelerin İran'ın kara sınırları ile Hazar Denizi üzerinden taşınmasını önlemek ve Washington'ın yasa dışı saydığı malî akışları kesintiye uğratmak amacıyla kuruldu. "Demir Kapı (Iron Gate)" adı verilen oluşumun amacı ABD'nin deniz ablukasını güçlendirmek, İran'ın silahlı güçleri finanse etmesini, silah fabrikalarını yeniden inşa etmesini ve silah stoku yapmasını engellemek olarak ifade edilmektedir. Buradaki asıl amaç İran ekonomisini çökertmek ve Tahran yönetimini ABD karşısında geri adım atmaya ve uzlaşmaya zorlamaktır.

Irak sınır kapılarının kapatılması girişimini, ABD'nin İran'a karşı yürüttüğü savaş ve daha geniş kuşatma politikasından bağımsız değerlendirmek mümkün değildir. ABD'nin İran'a yönelik stratejisi farklı dönemlerde farklı araçlarla uygulanmıştır. Ekonomik yaptırımlar, petrol ihracatının sınırlandırılması, bankacılık sisteminden dışlanma, askerî tehditler, deniz yollarının denetlenmesi ve İran'ın bölgesel ilişkilerinin zayıflatılması bu politikanın birbirini tamamlayan unsurlarıdır. Temel amaç, İran'ı yalnızca kendi toprakları içerisinde sınırlandırmak değil, uluslararası ekonomik ilişkilerindeki hareket alanını da tamamen daraltmaktır.

Bu stratejinin yeni ve dikkat çekici halkası, İran'ın en uzun kara komşularından biri olan Irak'a sınırlarını kapatması yönünde dayatılan ambargodur. Daha önce uygulanan deniz ablukası ve Yemen üzerinden kurulmak istenen kuşatma da sonuç vermeyince Washington, tedarik zincirini bu kez Irak üzerinden kesmeye çalışmaktadır. 8 Kasım 2026 tarihinde Irak Dışişleri Bakanı Fuat Hüseyin, ABD Hazine Bakanlığının Irak'tan İran'la olan sınır kapılarının ikisi dışındakileri kapatmasını istediğini açıkladı. Önerilen istisnalardan birinin Irak Kürdistan Bölgesi'nde bulunması öngörülüyordu. Hüseyin, bu talebin uygulanmasının Irak ekonomisine ciddi zarar vereceğini, çok sayıda resmî ve gayriresmî geçiş noktasının bulunduğunu ve bu konuda Washington'la görüşmelerin sürdüğünü belirtti. Böylece ABD; İran'ı kara yollarını da kapatarak ekonomik açıdan yıpratmanın ve iç huzursuzluk yaratarak içeriden çökertmenin planlarını yapmaktadır.

Irak ile İran yaklaşık bin 600 kilometrelik bir kara sınırını paylaşmaktadır. Bu sınır üzerinde ticaret, turizm, dinî ziyaretler ve gündelik toplumsal hareketlilik açısından önemli olan çok sayıda geçiş noktası bulunmaktadır. Irak Ticaret Bakanlığından yapılan açıklamaya göre iki ülke arasındaki ticaret hacmi 2024'te 12,5 milyar dolara ulaşmıştır ve İran gümrük verilerine göre Irak, İran ihracatının Çin'den sonraki ikinci büyük pazarı durumundadır.

Sınır ticareti, özellikle Irak'ın doğu ve güney bölgelerindeki yerel ekonomiler, küçük işletmeler, tüccarlar, nakliyeciler ve tarımsal üreticiler açısından da yaşamsal bir işlev görmektedir. Dolayısıyla sınır kapılarının kapatılması, yalnızca İranlı ihracatçıların karşılaşacağı bir sorun değildir. Irak'ta mal arzının daralması, fiyatların yükselmesi, nakliye maliyetlerinin artması ve geçimini sınır ticaretinden sağlayan toplumsal kesimlerin gelir kaybına uğraması da bu politikanın sonuçları arasındadır.

Irak, kendi doğal gaz üretiminin ve enerji altyapısının iç talebi karşılamakta yetersiz kalması nedeniyle İran'dan doğal gaz ithalatına yönelmiştir. Irak'ın İran'a doğal gaz karşılığında yılda yaklaşık 4-5 milyar dolar ödediği belirtilmektedir. Bu tablo, ABD'nin İran'a uyguladığı yaptırımların Irak'ın enerji güvenliğini de doğrudan etkilediğini göstermektedir.

Bilindiği üzere Irak devleti, ABD işgali sonrasında Washington'ın çıkarlarına göre yeniden dizayn edildi. Ancak bugün parlamentodaki en büyük grubu oluşturan ve İran'la yakın bağları bulunan Şii Partiler İttifakı, ABD emperyalizminin yaptırım taleplerinin uygulanmasını ciddi biçimde zorlaştırmaktadır. Irak'ta yaşanan bu tablo; bir yanda İran'ın ülke üzerindeki siyasî ve askerî nüfuzu ile iki ülkenin sıkı ilişkileri, diğer yanda ise Bağdat'ın ABD'ye olan bağımlılığı arasındaki gerilimi derinleştirmekte ve ülkedeki iç karmaşanın sürmesine yol açmaktadır. ABD'nin Irak üzerindeki ekonomik nüfuzu, bu talebin uygulanmasını mümkün kılabilecek maddi mekanizmaları da barındırmaktadır. Irak'ın petrol gelirlerinin dolar sistemi içerisindeki konumu ve bankacılık alanındaki yaptırım baskısı, Bağdat'ın karar alma kapasitesini sınırlandırmaktadır.

Elbette bu durum ABD'nin Orta Doğu'daki planları ve savaş politikalarının bir sonucu olarak yaşanmaktadır. Irak bugün ABD'nin yarı sömürgesi olarak yer yer farklı açıklamalar yapsa dahi ABD'nin politikalarına karşı çıkabilecek bir düzeyde değildir. Bu durum Orta Doğu'daki tüm ülkeler için geçerlidir. Bölgedeki mevcut devletler, emperyalist güçlerin yarı sömürgeleri ve yarı feodal toplumsal temelin gerici karakteriyle tam bir bağımlılık ilişkisi içindedir. Dolayısıyla bu yönetimlerin gerçek bir egemenlik kurması ve emperyalist efendilerinden bağımsız biçimde kendi başlarına hareket etmesi söz konusu olamayacaktır.

MEKKE ANLAŞMASI

Türkiye, Suudi Arabistan ve Pakistan tarafından 7 Ağustos'ta imzalanan ve Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı Faysal bin Ferhan'ın "bölgenin güvenliğini ve istikrarını etkileyen tehditlerle mücadele etmek amacıyla" hayata geçirildiğini belirttiği "Mekke Anlaşması" adlı paktda ABD emperyalizminin bölge politikasıyla uyumlu olarak ve kendi yayılmacı emelleri doğrultusunda Suriye ve Irak hattı başta olmak üzere İran'ın bölgesel gücünün zayıflatılmasından doğacak boşluğu doldurmak istemekte; bu anlaşmayı Suudi sermayesi ile iş birliğini geliştirmek ve silah-savunma sanayisi başta olmak üzere altyapı ve inşaat şirketleri için yeni bir pazar yaratmak adına bir fırsat olarak görmektedir.

Suudi Arabistan açısından bu anlaşma, İran'ın bölgesel gücünü dengelemek ve Yemen'deki Husi/Ensarullah tehdidini bertaraf etmek için Türkiye ve Pakistan'ın askerî gücünden faydalanmak anlamına gelmektedir. Bu bağlamda Mekke Anlaşması imzalanmadan hemen önce "Kızıldeniz, Babülmendep Boğazı ve Aden Körfezi'ndeki artan tehditlere karşı" Suudi Arabistan'ın öncülüğünde, Türkiye ve Pakistan'ın da aralarında yer aldığı 14 ülkenin katılımıyla "Çok Uluslu Deniz Savunma Koalisyonu"nun kurulduğunu hatırlatmak önem taşımaktadır.

Öte yandan İran'a karşı İsrail'le birlikte başlatılan savaşta ortaya çıkan tablo ve özellikle İran'ın Hürmüz Boğazı'nı enerji ve ticaret geçişlerine kapatmasının yarattığı maliyetler, ABD emperyalizmini enerji-ticaret koridorlarının güvenliği konusunda yeni bir politika izlemeye zorlamaktadır. ABD bu noktada olabildiğince doğrudan müdahalelerin maliyetinden kaçınmayı ve bu koridorların güvenliğini sağlama görevini bölgedeki iş birlikçilerine devretmeyi hedeflemektedir.

Burada temel sorun, bölgesel hâkimiyetin hangi devletin elinde bulunacağı değildir. Asıl sorun; bölgenin ekonomik kaynaklarının, üretim kapasitesinin ve siyasal karar mekanizmalarının hangi toplumsal çıkarlar doğrultusunda kullanılacağıdır. Petrol gelirlerinin halkın refahına değil uluslararası sermayenin ve yerel egemen sınıfların çıkarlarına hizmet ettiği; ekonomik ilişkilerin emperyalizme bağımlılığı yeniden ürettiği, emekçi sınıfların mezhepsel ve etnik ayrışmalar üzerinden siyasal olarak parçalandığı bir düzende, bölgesel güç iddiaları halkların kurtuluşunu sağlayamaz.

Gerçek bağımsızlık; üretim ilişkilerinin bağımlılıktan kurtarılması, ekonomik kaynakların toplumsal ihtiyaçlar doğrultusunda kullanılması, halkların kendi siyasal geleceklerini belirleyebilmesidir.

ABD emperyalizminin Orta Doğu'da savaş hamlelerini artırdığı bu süreçte savaş ve işgallere karşı mücadeleyi yükseltmek, Orta Doğu'da ezilen ulusların ve halkların mücadelesini sahiplenmek önemlidir. Yaşanan kriz ve bu krizin sonucu olarak yapılan savaşlar ezilen halklara daha fazla katliam, göz yaşı ve sürgün demektir. Orta Doğu ve İran halkıyla dayanışmayı büyütmek, emperyalizme ve bölge gericiliğine karşı mücadeleyi yükseltmekten geçmektedir.

ÇELİŞKİ VE VAROLUŞ: KENDİ İÇİNDE KARŞITINI BARINDIRMAK! -II



EŞİTSİZLİKTEN; ÇARPIŞMA, BİR ARAYA GELME VE DAHA BÜYÜK ÇARPIŞMALAR AÇIĞA ÇIKAR

Bir şeyin, aynı zamanda kendi karşıtı olması ne demektir? Şeyin kendisiyle zıt özellikler taşıyan karşıtıyla yan yana gelmesi, onunla çarpışması ve bu etkileşimin sonucunda bambaşka ürünlere dönüşmesi demektir.

Peki bir şey, kendiliğinden başka ürünlere dönüşebilir mi?

Bunun cevabı hem evet, hem de hayırdır. Öncelikle kararlı, yani kendi içinde simetrisi bulunan bir temel yapı kendiliğinden başka bir ürüne dönüşemez, yani bozunamaz. Örneğin bir proton, en hafif baryon olması ve baryon korunumu yasası gereği kendiliğinden bozunamaz. Teorik olarak büyük birleşme kuramları, protonun nihayetinde bozunabileceğini, yani kendisinden daha temel parçacıklar, örneğin bir pozitron ve yanında nötr pion (pi mezonu) gibi parçacıklar çıkarabileceğini öngörür. Ancak bunun gerçekleşmesi için gereken zaman, evrenin yaşının trilyonlarca kat fazlasıdır. Bir proton, bir başka proton ile çarpıştırılınca ise, aslında bir bozunma gerçekleşmez. Olan şey, bundan daha çok bir parçalanmadır.

Ayrıca bir elektronun kendiliğinden yok olması da öngörülmez. Bir elektronun silinmesinin yolu, ancak bir pozitron ile çarpışması halinde mümkündür.

Dolayısıyla her bir örnekten yola çıkarak diyebiliriz ki, kendi kendine kararlı bir yapı içerisinde çelişkinin belirmesi ve hareketin ortaya çıkması yalnızca bu örneklere bakarsak mümkün değildir. Bu doğa bilimlerindeki çeşitli kanunlar ile sabittir. Ancak doğa, bizim binlerce yıllık bilgi birikimimizden süzerek oluşturduğumuz kalıplara sığmaz. Mikro ölçeklere inildikçe klasik yasalar ve çıkarımlar yerini olasılık temelli yeni işleyişlere bırakır. Bu kırılmalar, yine doğanın kendi diyalektik yapısından kaynaklanır.

Sürekli maddenin atomlarına, atomların çekirdeğine ve dış yörüngelerine, çekirdeği oluşturan parçacıklara, daha da küçük ölçeklere doğru inmeye çalıştığımızda, "boşluk" diye adlandırdığımız noktalar da içinde olmak üzere bakışımızı yoğunlaştırdığımız herhangi bir yerde karşımızda sürekli olarak bir dalga-parçacık denizi buluruz. Bu anlayışa temel oluşturan Dirac denizi gibi modeller, çeşitli değişik biçimlerde, farklı varyasyonları ile bilimsel araştırmalara öncülük etmeye devam etmektedir. Dirac tarafından ortaya atılan ve evrenin negatif yükle kaplı bir sayısız elektron denizi olduğu teorisi, her ne kadar o dönem düşünüldüğü biçimi ile geçerliliğini korumasa da, bugün geniş ölçüde kabul gören evrenin kuantum alanlar ile kaplı olduğuna dair teoriler kaynağını bu varsayımdan almaktadır. Ayrıca Dirac başarısız bir model üretmemiştir, teorisi henüz o dönemlerde bile antimaddenin varlığını öngörmüştür.

Yani, aslında evrenin herhangi bir yerinde "hiçlik" veya tam anlamıyla bir boşluk olması fikri, fizik teorilerinde de bir boşluk oluşmasına sebep olmaktadır. Dolayısıyla yeni gözlemler ve teoriler ile birlikte "hiçliğe" yer olmadığı fikri kabul görmektedir. Bahsi geçen ve varlığı öngörülen kuantum alanları sürekli köpürüp yeniden dinen, kimi zaman üzerinde oluşan köpüklerin çok uzun süreler varlığını koruduğu bir denizi andırmaktadır. Bu denizin niteliğini açığa çıkarmaya dair girişimler ise, şu an için devam etmektedir. Kuantum alanları, saniyenin çok küçük dilimlerinde çok defa titreşir, bu titreşimlerden sanal parçacıklar doğar. Sanal denilmesinin sebebi, bu parçacıkların çok küçük bir an için karşıtı ile birlikte ortaya çıkması ve hemen iki karşıtın birbirini yok etmesi sebebi ile gözlemlenememesinden ileri gelmektedir. Yani sanal parçacıkları gözlemlemek mümkün değildir. Ancak, her an milyarlarca kez ortaya çıkan ve yok olan bu sanal parçacıklar bir etki oluşturmaktadırlar. Kendileri gözlemlenemese de, etkileri gözlemlenmektedir. Casimir etkisi, bunlardan biridir.

Burada asıl gizem, karşıtıyla birlikte ortaya çıkan ve aynı anda birbirini yok eden bu sanal parçacıkların hangi koşullar altında kalıcı, gerçek parçacıklara dönüştüğüdür. Bir başka deyişle; evrenin doğumunda, yani sıfır noktasında

aşırı yoğun bir hale sıkışmış sıcaklık ve enerjinin hangi dürtüyle şişmeye başladığıdır. Üstelik kozmik şişmeyi açıklayan kuramlar tek bir evren kabarcığına izin vermez; sayısız evrenin, yani sayısız kabarcığın oluşmuş olabileceğini öngörür. Denilebilir ki, büyüklükleri anlamak için, küçüklüklere dönmemiz ve onları anlamamız gerekmektedir.

Nihayetinde bu evren kabarcığı, kendi içinde bir çelişki barındırmaktadır. İlk yüksek enerjili tekillikte var olan çelişki, hangi dürtü ile tetiklenmiş olursa olsun, bir noktada birlik durumunu yitirmiş ve yepyeni çelişkiler açığa çıkarmıştır.

Kuantum alan denizinin eşit ve simetrik durumunda tekrar döngüsü durmaksızın devam eder. Sürekli olarak kendini tekrarlayan ve yeniden kendine dönüşen bu doku, iç çelişkisini taşıyamaz evreye ulaşır. Ne zaman ki köpüren evren içerisinde eşitsizlik ve simetri kırılması baş gösterir, işte o zaman değişim de başlar. Etkileşimler birbirinden ayrılır, parçacıklar açığa çıkar. Milyar yıllar sonra evren, gördüğümüz biçimini alır.

BİR ŞEY, HEM KENDİSİ HEM DE KARŞITI OLABİLİR Mİ?

Kararlı, simetrik ve temel bir parçacığın, kendi kendine bozunması beklenmese de, kendisi ile aynı özelliklerde bir şey ile çelişik olabilir mi? Yani kendisi ile çarpışması halinde bozunması mümkün olan bir parçacık var mıdır? Nötrinolar, bu gizeme cevap olabilirler.

Öyle bir temel parçacık düşünelim ki asimetriyi de karşıt özellikleri de, aynı zamanda evrenin baryonik madde havuzunda, hiç etliye sütlüye dokunmadan ilerlemesini sağlayacak özellikleri de üzerinde barındırsın. Böyle bir parçacığın varsa bir zıddı, ancak kendisi olabilir elbette. Buradaki zıtlık durumu ve nötrinoların yapısı, henüz kesin biçimde ispatlanmış olgular değildir. Ancak bu parçacığın aslında kendisinin zıttı özellikleri de kendisinde barındırdığı yani bir Majorana parçacığı olduğu iddiaları da vardır. Bu da demektir ki, varsayımın doğru olması halinde iki nötrino birbiri ile çarpıştığında parçalanma değil, yok olma durumu gözlemlenecektir.

Temel parçacıklar çevremizdeki nesneler gibi boy, genişlik, renk, şekil gibi özellikler ile değil, genelde üç temel özellik üzerinden birbirinden ayrılır. Bunlar kütle, yük ve spin özellikleridir. Bir parçacığı diğerinin karşıtı yapan özellikler ise genellikle yük ve spin özellikleridir. Örneğin elektron eksi yüklüdür, pozitron ise artı yüklüdür. Yukarı kuark artı yüklüdür, antiyukarı kuark ise eksi yüklüdür. Oysaki kütle ve spin değerleri aynıdır. Bu ana özellikler dışında ayrıca güçlü nükleer etkileşimler ile alakalı olan renk yükü gibi karşıt özellikler de bulunabilir. Ancak bu özellik, yalnızca kuarklarda görülür. Dolayısıyla karşıtlık temelde, elektrik yüklerini ortak kümeye almaktadır.

Ancak, söz konusu bir nötrino olduğunda işler tamamen değişmektedir. Bu temel parçacık, bir elektrik yükü taşımaz. Dolayısıyla, temel etkileşimlerden olan elektro-manyetik etkileşime girmezler, elektrik ve manyetik alanlardan etkilenmezler. Elektromanyetik alanın kuvvet taşıyıcısı olan fotonlar ile, yani ışık ile etkileşime girmezler. Lepton ailesinden olmaları ve renk yükü adı verilen parçacık özelliğine sahip olmadıkları için, güçlü nükleer kuvvetle de etkileşime girmezler. Kütlesi, sıfıra çok yakındır. Öyle ki, yıllarca kütlesiz oldukları bile düşünülmüştür, ancak çok sonradan elektronun milyonda biri kadar da olsa bir kütlelerinin var olduğu ölçülebilmiştir. Dolayısıyla kütle-çekim etkileşimleri olsa da, çok zayıftır.

Nötrinoların madde ile etkileşime girebilecekleri tek bir özellikleri kalmaktadır geriye, bu özellik zayıf izospin denilen bir özelliktir. Zayıf izospin, 4 temel kuvvetten zayıf nükleer kuvvet ile ilintili bir özelliktir. Bir nötrino bu özelliğini "kuvvet taşıyıcı" denilen W ve Z bozonlarını atom çekirdeğine göndererek kullanabilir, bu onun madde ile en önemli etkileşim olanağıdır. Ancak, W ve Z bozonları çok ağırdır, bir protonun 80 ila 100 katı arasında bir kütlesi vardır, bu ağır bozonların ortaya çıkmaları ve kuvvet taşımaları çok yüksek enerji gerektirir. Bir diğer yandan bu bozonların etki menzili ve ömürleri çok kısadır, atom çekirdeğinin çapından trilyonlarca kat daha küçük bir menzile sahiptirler. Yani etkileşimin sağlanmasının tek yolu doğrudan temel parçacıklara, örneğin kuarklara çarpmalarıdır. Bu olasılık ise son derece düşüktür, bu etkileşimin zayıf olmasının ve nötrinolar bazında nadir görülmesinin sebebi budur.

Bu sebeple, nötrinolar madde ile neredeyse hiç etkileşime girmezler. Dünyanın içinden hiçbir iz bırakmadan geçip gidebilirler. Bu özellik bize neyi hatırlatmaktadır? Evrenimizin yüzde 5'i baryonik yani bizden ve görebildiğimiz maddelerden oluşurken, yüzde 27'lik bölümünün karanlık maddeden oluştuğu varsayılmaktadır. Karanlık maddenin "karanlık" olmasının esas sebebi ise, madde ile kütle-çekim dışında hiçbir etkileşiminin olmamasıdır. Öyleyse nötrinolar karanlık madde ile benzer özellikler taşıyabilirler mi? Aslında bilinen nötrino çeşitleri çok güçlü karanlık madde adayları değildir. Birincisi, kütleleri oldukça küçüktür. Evrendeki olması gereken nötrino sayısı ve karşılık geldiği kütle, yalnızca tüm madde-enerji bütçesinin yüzde 0,1'ine tekabül eder. İkincisi kütleleri bu kadar küçük olduğu için de ışık hızına yakın hareket eder, karanlık maddenin yaptığı gibi galaksileri oluşturma ve bir arada tutma görevlerini yerine getirmeleri mümkün değildir. Eğer bilinen üç temel nötrino dışında, "steril" adı verilen yani elektro zayıf etkileşime dahi girmeyen bir nötrino çeşidi varsa elbette bu güçlü bir adaydır. Çok daha büyük kütleli ve çok daha yavaş hareket eden bu parçacık tespit edilirse, karanlık maddenin gizemi de çözülecektir.

Nötrinoların, karanlık madde ve madde-antimadde simetri kırılmasında etkin olan faktör arayışlarının gözde adaylarından biri olmasının dışında, yapısal özellikleri de oldukça sıra dışıdır. Diğer leptonlar birbiri ile esasta elektrik yükü bakımından karşıtlık oluştururken, nötrinoların tümü nötrdür. Karşıtı, yani antinötrino ile tam olarak nerede zıtlık oluşturabilir? Kütle elbette saf dışıdır. Geriye yalnızca, elektrozayıf etkileşim kalmaktadır.

YÜK-PARİTE İHLALİ: DOĞA KİMLERE İLTİMAS GEÇİYOR?

Parçacıklarda spinlerine göre, sağ el ve sol el tanımı yapılmaktadır. İleri hareket gerçekleştirirken saat yönünde dönen parçacıklara "sağ elli", tersine dönen parçacıklara ise "sol elli" denir. Bunları bir aynaya tuttuğunuzda, aynı yönde dönüyor gibi görünür. Yani sağ el aynada sol el gibi yansır. Buna, ayna simetrisi denir. Temel kuvvetler ise, bu ayna simetrisine uyar ve parçacıklar arasında el ayrımı yapmazlar. Ancak bir kuvvet, bu tanıma uymaz. Nötrinoların madde ile en önemli etkileşim kaynağı olan zayıf etkileşim, maddeyi sağ elli ve sol elli olarak birbirinden ayırır. Yani zayıf kuvvetin aynasında sol el, sol el olarak kalır. Bu simetri kırılması, zayıf kuvvetin yapısal sonucudur. Maddede yalnızca sol elli, antimaddede ise yalnızca sağ elli parçacıklar ile etkileşime girer. Dolayısıyla sağ elli madde, zayıf etkileşim tarafından elenir. Bu eleme, evrenin başlangıcındaki kırılmaya da sebep olmuş olabilir.

Diyebiliriz ki, doğa bu iltiması sağlayarak daha fazla çelişkiyi, daha fazla dağılmayı ve değişimi tercih etmiştir. Bu elbette bilinçli bir tercih değil, doğanın yapısından kaynaklanır, yine görülmektedir ki çelişkinin sonucu, eşitsiz gelişimin varlığıdır.

Nötrinolar gibi neredeyse etkileşimsiz parçacıkları dahi doğa, simetriye izin vermeyerek bu biçimde çelişki parantezinin içerisine almıştır. Var olma durumu, doğal bir çelişme halini beraberinde getirmiştir. Farklı özelliklerde, özgün biçimlerde de olsa çelişki evrenin her parçasında var olmaya devam etmiştir. Bu sayede hareket ve zaman da var olabilmiştir.

Aynılaştırmak elbette zor olacaktır ancak toplumsal yaşamda da çelişkilerin ve bu çelişkilerin yarattığı koşulların gölgesinde, bir ayna simetrisi beklemek mümkün değildir. Çelişkinin tarafları arasında hep bir eşitsiz gelişim vardır ve olacaktır. Farklı olarak, insan bilinçlidir ve toplum çelişkiye müdahale edebilir. Doğanın bir dönem için, çelişkinin bir tarafına iltimas geçmesi, güç dengesinin ve dağılımın değişmeyeceği anlamına gelmemektedir. İnsanı, kendisini oluşturan parçacıklardan ayıran, çelişkinin gideceği yönü yani toplumun yazgısını ellerinde tutmasıdır. Bilinci, insana devrimci yetiyi kazandırır, çevresini ve içinde bulunduğu çelişkileri yönlendirme olanağı sunar. Koşulların geçtiği iltiması tersine çevirmek, güç dengesini kendi lehine değiştirmek ve çelişkiyi ortadan kaldırmak, eşitsiz gelişimi yok etmenin tek yoludur. Bu ön kabul ile hareket etmek, bir araya gelmeyi ve değişim arzusu ile harekete geçmeyi zorunlu kılar. İnsan toplumunun bir kaynaktan, saçak halinde yayılmış çelişkilerine yönelmesi, gerçeğe daha fazla temas etmesi ve değişimin yöntemine sarılması kaçınılmaz bir gerekliliktir. Marks ve Engels tarafından iç yasaları ile birlikte açığa çıkarılan, Lenin ve Mao tarafından nitel katkılarla ileri taşınan proletarya bilimi, bu zorunlu görevi yerine getirmede tek kılavuzdur. Bu kılavuzun öngördüğü biçimde, yaşamın her alanında çelişkilerin ana halkasını açığa çıkarmak için bilimsel yöntemin takip edilmesiyle ancak bu kılavuz yol aydınlatabilecektir. Bu yöntem, mücadelede yetkin araç ve politikaların açığa çıkarılmasında da birincil önemdedir. Aksi halde, neyi rehber edindiğimizden emin olmamız ya da hangi görüş ve politikaların proletarya bilimi ile uyumlu olup olmadığını tespit edecek bir turnusol bulmamız mümkün olmayacaktır.

BİTTİ

IKBY'DE İKTİDAR MÜCADELESİ: SINIFSAL ÇIKARLAR VE BÖLGESEL GÜÇ DENGELERİ

Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi'nde (IKBY) 20 Ekim 2024 seçimlerinden bu yana yeni hükûmetin kurulmasını engelleyen Erbil merkezli Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) ve Süleymaniye merkezli Kürdistan Yurtsever Birliği (KYB) anlaşmazlığı, KYB'nin 5 Kasım 2026'da bölgesel hükûmetten çekilme kararı almasıyla birlikte fiilî bir ayrılma sürecinin fitilini ateşledi.

Siyasî krizin yakın tarihinin temelinde, iki parti arasındaki anlaşmazlıklar nedeniyle seçim sürecinin tıkanması yatmaktaydı. Bunun üzerine Irak Federal Yüksek Mahkemesi 2023 yılında bölgesel parlamentonun görev süresinin uzatılmasını anayasaya aykırı buldu. Mahkeme, Şubat 2024'te aldığı kararla parlamentodaki sandalye sayısını 111'den 100'e düşürdü; seçimlerin Irak Bağımsız Yüksek Seçim Komisyonu tarafından yürütülmesine ve bölgenin dört ayrı seçim çevresine bölünmesine hükmetti. Ayrıca azınlıklara ayrılan sandalye sayısı 11'den 5'e indirildi. Özellikle seçim bölgelerinin yeniden düzenlenmesi ve kota sistemindeki değişiklikler, KDP'nin parlamentodaki geleneksel ağırlığını koruma çabası ile KYB'nin temsil gücünü artırma arayışı arasındaki rekabeti daha da keskinleştirdi.

Nitekim 20 Ekim'de yapılan seçimlerde KDP 39, KYB 23, Yeni Nesil Hareketi ise 15 sandalye kazandı. KDP, yaklaşık 809 bin oyla seçimleri açık ara önde tamamlamasına rağmen parlamentoda tek başına hükûmet kurabilecek çoğunluğa ulaşamadı. Böylece seçim sonuçları, iki parti arasındaki iktidar paylaşımı sorununu çözmek yerine daha da derinleştirdi. Seçim sonrasında hükûmetin kurulması, bakanlıkların ve stratejik yönetim kurumlarının paylaşılması, güvenlik yapılanmasının kontrolü ve ekonomik kaynakların dağılımı konularında yaşanan anlaşmazlıklar, IKBY'de uzun süreli bir siyasî tıkanıklığa yol açtı.

KYB'nin seçimlerde elde ettiği görece başarı ve seçim bölgelerinin ayrılması, KDP ile yıllardır yürüttüğü pazarlıkta elini güçlendiren bir manivela oldu. Özellikle petrol gelirlerinin nasıl paylaşılacağı, Süleymaniye'nin merkezî hükûmetten ve IKBY bütçesinden alacağı kaynakların nasıl belirleneceği, kamu çalışanlarının maaşlarının nasıl ödeneceği, sınır kapıları ve gümrük gelirleri üzerindeki kontrolün kimde olacağı ve bölgesel yönetimin malî kaynaklarının hangi mekanizmalarla dağıtılacağı konularındaki sorunlar daha görünür hale geldi.

Nihayetinde iki yıllık siyasî krizin ardından toplanan parlamentoda, KYB ve Yeni Nesil Hareketi oturumu boykot etmesine rağmen KDP, diğer siyasî gruplardan destek sağlayarak 52 milletvekilinin katılımıyla gerekli çoğunluğu elde etti. Bu gelişme sonucunda KDP Vekili Vala Farid, 52 oyla parlamento başkanlığına seçildi. 5 Kasım'da ise Bafel Talabani, partisinin IKBY hükûmetinden çekildiğini açıkladı ve peşinen "Siz bölge başkanı atarsanız biz de bölge başkanı atarız. Siz bakanlar atarsanız biz de bakanlar atarız. Siz başbakan atarsanız biz de başbakan atarız" diyerek paralel hükûmet kurma tehdidinde bulundu.

Ancak burada belirleyici olan yalnızca parlamentodaki sandalye dağılımı değildir. Zira IKBY'de siyasî iktidar, seçim sonuçlarının ötesinde; ekonomik kaynakların kontrolü, bürokratik kadroların dağılımı, güvenlik aygıtlarının örgütlenmesi ve bölgesel ticaret ağları üzerindeki hâkimiyetle birlikte şekillenmektedir. Dolayısıyla KDP ile KYB arasındaki mücadeleyi salt parlamenter temsil veya hükûmetteki bakanlıkların paylaşılması üzerinden okumak, meselenin ekonomik ve sınıfsal temelini gözden kaçırmak anlamına gelecektir. KDP ile KYB arasındaki mücadele, yalnızca iki gerici siyasî partinin yönetim paylaşımı kavgası olarak değerlendirilemez. Bu mücadele, aynı zamanda ekonomik kaynaklar üzerinde hâkimiyet kuran ve bu kaynaklar aracılığıyla kendi toplumsal ve siyasî dayanaklarını yeniden üreten egemen güçlerin rekabetidir. Başka bir ifadeyle, bölgesel yönetimin ekonomik kaynakları üzerindeki kontrol, siyasî iktidarın devamlılığını sağlayan temel mekanizmalardan biridir. Bu güçlerin, hâlâ tam anlamıyla özgürlüğünü elde edemeyen Kürt ulusunun çıkarları ekseninde Arap ve Türk egemenlerine karşı mücadelede ortaklaşamaması, bu gerici sınıfsal emellerinden ve çizgilerinden ileri gelmektedir.

Diğer yandan İran-KYB ilişkilerine bölgesel güç dengeleri açısından bakıldığında, bu ilişkilerin halihazırda devam eden ABD-İran savaşı üzerinde de önemli sonuçlar doğurma olasılığı söz konusudur. İran'ın bir yandan Kürt bağımsızlığına karşı çıkarken diğer yandan KYB üzerinden Irak Kürdistanı'ndaki siyasî dengelerde belirleyici aktör olma gayreti vardır. Tahran açısından temel mesele, Kürtlerin ulusal demokratik taleplerinden ziyade, bu taleplerin İran'ın bölgesel güvenlik ve nüfuz alanlarını nasıl etkilediğidir. Aynı yaklaşımın Türkiye açısından da geçerli olduğu söylenebilir. Her iki devlet de kendi sınırları içerisindeki Kürt sorununu güvenlik ekseninde ele alırken, Irak ve Suriye'deki Kürt siyasî aktörlerini bölgesel çıkarları doğrultusunda değerlendirmektedir.

Bu nedenle KDP-KYB anlaşmazlığını yalnızca IKBY'nin iç siyasî dengeleri üzerinden değerlendirmek yeterli olmayacaktır. Irak Kürdistanı, coğrafi konumu ve sahip olduğu enerji kaynakları nedeniyle Türkiye, İran ve ABD'nin bölgesel politikalarının kesiştiği stratejik bir alan niteliğindedir. İki partinin tarihsel olarak farklı dış ilişkiler geliştirmiş olması da bu rekabetin uluslararası boyutunu güçlendirmektedir.

Dolayısıyla verili koşullarda IKBY üzerinde ortaya çıkabilecek fiili parçalanma, ABD'nin bölge üzerindeki stratejik planlarını sekteye uğratan bir gelişme olarak değerlendirilebilir. İran cephesinden bakıldığında ise yekpare olarak kendi sınırlarının ABD hegemonyası çerçevesinde kuşatılması, olası kara operasyonlarının niteliğini doğrudan belirleyen bir gelişmedir. Bundan dolayı Irak'ta egemen sınıflar arasında meydana gelen iç mücadele, ABD ve İsrail ortaklığında süren savaşın boyutunu da belirleyici niteliktedir.

IKBY'de meydana gelen siyasî kriz, Kürt ulusal-demokratik kazanımlarının hangi sınıfsal ve siyasal ilişkiler içerisinde temsil edildiğini göstermektedir. Ulusal mücadelenin tarihsel birikimiyle ortaya çıkan özerk yönetim statüsünün, zaman içinde iki büyük burjuva-feodal partinin ekonomik ve siyasî nüfuz alanlarını koruduğu bir iktidar mekanizmasına dönüşmesi, önemli bir çelişkiyi açığa çıkarmaktadır. Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkı ve demokratik yönetim talepleri ile bu talepleri temsil ettiğini ileri süren mevcut siyasî güçlerin maddi çıkarlarının emperyalist hegemonya altında her daim pazarlık konusu yapılması, sınıfsal niteliğin tezahürüdür.

DAĞLARA UZANAN TÜRKÜ

Yetiş Yalnız



Pirinç pilavının nasıl yapılacağını dahi bilmediğimiz zamanlardı. İki kişi bu işin içinden çıkamayınca, tutsaklık yaşamış "uzman" bir yoldaşı arayıp pilavı yaparken nelere dikkat etmemiz gerektiğini sorduk. Görünürde her şey olağan gidiyordu. Tam pilav demini almış, servis edilmeye hazır hale geldiğinde kapı çalındı.

Paris'in bir banliyösünde, müstakil bir evin bahçesinde kurulan, kulübeden bozma dört duvar bir evdeydik. Kapıyı açtığımda karşımda onu gördüm. Paris'e, bu eve gelirken onu göreceğim, onunla birkaç gün de olsa çalışma yürüteceğim için heyecanlı ve mutluydum. Geldiğim gün başka işleri olduğu için onu göremediğime üzülmüştüm. Kapıyı açar açmaz onun gülüşüne eşlik eden sıcak "Merhaba"sını "Kaynanan seviyormuş, yemek de hazır" diye karşıladım. "Çok acıkmıştım" demesiyle, yaptığımız pilavın önemi daha çok artmıştı. Hemen tabaklara doldurup masaya geçtik ve "İlk sen tat bakalım" dedim. Yetiş'in dolu kaşığı ağzına götürmesiyle yüzü değişik bir hal aldı. Belli ki hiç tahmin ettiğimiz gibi çıkmamıştı pilav. Biz mahcup şekilde diğer yoldaşla birbirimize bakıp sırıtırken, pilavın tadına hiç bakmamaya karar verdik. Olduğu gibi döküp, kahvaltılık malzeme çıkartıp yemeğe başladık. Yetiş'in açlığı sıcak bir pilavla olmasa bile peynir-zeytinle gitmişti. Yemekten sonra da isteğimiz üzerine bağlamayı eline alıp türküler söylemeye başlamıştı. Zaten ne zaman kendisinden istense kimseyi kırmaz, hemen çalıp söylemeye başlardı. Yüzündeki her daim sıcak gülüş, başta yoldaşları olmak üzere kimseyi kırmayan, onların isteklerini yerine getirmeye çalışan fedakârlığından geliyordu belki. Yapmayı beceremediğimiz yemek için "Olsun yoldaşlar, en azından deneyip öğrendiniz, emeğinize sağlık" demesi de bundandı.

Onunla ilk kez Fransa'daki bir dernekte karşılaşmıştım. Yaşadığı tutsaklık yeni bitmiş, hapishaneyi de hem öğrenci hem öğretmen olarak kullanmış, faaliyetine kaldığı yerden devam ediyordu. Kendisinden önce sesiyle tanışmış, Grup Şiar'ın çıkardığı albümü defalarca dinlemiştim. Dernekte bizi tanıştıran kişi "İşte meşhur Yetiş bu, geç sohbet et" demişti. Kısa bir tanışma faslından sonra dernekteki diğer insanların isteğiyle yine sazını çıkarmıştı. Yeni tanıştığımızdan olsa gerek ilk bana sordu isteğimi. O an aklıma gelen şarkı Mısri Kız olmuştu. Yetiş çalıp söylemeye başladığında hep birlikte eşlik ediyorduk. Bunun yanında ben bilinçli olmasa da masaya vurarak ritim tutuyordum Yetiş'e. Zaman içinde bunun gibi birden fazla örnek yaşandı ve sonunda Yetiş bana "Sen enstrüman çalıyor musun? Müzik ve ritim kulağın gayet iyi, dikkat ettim bana hep ritimle eşlik ediyorsun" dedi. Bu cümlelerin ardından Yetiş ve başka yoldaşlarla birlikte bir etkinlikte sahneye çıkmak için hazırlıklara başlamıştık bile.

Çalışma sürecinde Yetiş'in disiplini, yoldaşlarla tek tek ilgilenmesi; kimler hangi alanda yetenekliyse oradan zorlaması dikkatimi çekmişti. Kimsenin tahmin etmeyeceği kişilerden, bir etkinlik için de olsa "sanatçı"lar çıkarmıştı. Kendi bilgi ve yeteneğini dayatmayan, çalışmaya katılanların ön planda olduğu, onların inisiyatifini geliştiren bir çalışma tarzı izliyordu.

Yetiş'in öne çıkan, herkesin altını çizdiği özelliklerinden biri mütevazılığıydı. Aslında birçok kişilikte kibre tekabül eden bu "fazla mütevazılık", onun devrimci kimliğinin bir parçasıydı. Doğup büyüdüğü Avrupa topraklarında bu özelliğe sahip olmak, yaşamın her anını içtenlikle yoldaşlarına ve halkına sunmak ciddi bir kavrayış ve adanmışlık ister. Yetiş, bunun için iyi bir örnek olmayı çoktan başarmıştı. Her gün kilometrelerce yol yapan, biniş kartı olduğu halde her yere yürüyerek giden, harcamalarını mümkün olan en az seviyede tutan bir devrim hamalıydı. Avrupa'da çoğunlukla göz ardı edilen illegal çalışma tarzında titiz davranır, mecbur olduğunda telefon görüşmelerini başka yerler üzerinden yapardı.

Yetiş, güven temelinde yoldaşlık ilişkileri kuran, özellikle genç yoldaşların mücadelede daha etkin duruma gelmesi için çaba sarf eden örgütçü bir kavrayışa sahipti. Örgütlenmeden önce,

tabiri caizse yoldaşların peşinden ayrılmadığım bir süreçte "Seni gençlikte örgütleyelim" diyen de Yetiş olmuştu. Bir süre sonra tekrar görüştüğümüzde yanımda başka bir genç daha vardı ve bizimle vedalaşırken son cümlesi "Parti size, gençliğe güveniyor" olmuştu.

Gençlerin sorularına yanıt arıyor, bildiklerini ve bilgiye ulaşma yollarını yoldaşlarıyla paylaşıyordu. Yazdığı şarkı sözlerini, geleneğimizin yarattığı değerleri, okuduğu kitapları mutlaka yoldaşlarıyla da paylaşıyordu. "Kendisine ait" neredeyse hiçbir şeyi yoktu. Olanaklar yaratmaya çalışan, bu olanakları kendisinden önce yoldaşlar için kullanan bir fedakârlıktaydı. Avrupa'da önünde duran kariyer imkânlarına rağmen devrimci yaşamı ve paylaşmayı seçmesi, sistemin dayattığı bireyselcilik karşısında bilinçli bir politik tercihti.

Ana dili Fransızcaydı. Doğal olarak olduğu her yerde kurumun ve farklı insanların bürokratik işleriyle ilgilenmek zorunda da kalıyordu. Derneklerde göçmenlerin, dil bilmeyen yoldaşlarımızın mektuplarıyla, randevularıyla az uğraşmamıştır. Hiçbir yorgunluk belirtisi göstermeden sorunların çözümüne odaklanıyor, insanları yönlendiriyordu.

Enternasyonal alandaki çalışmalarda da sorumluluk üstleniyor, dil hâkimiyeti sayesinde akla gelen ilk isimlerden biri oluyordu. Girişkenliği, ilişki yakalama, tartışma ve propaganda yapma isteği öyle yoğundu ki yer yer komik anlar da yaşanıyordu. 2008 yılında Fransa'da toplanan NATO Zirvesi'ne karşı antiemperyalist ve antifaşist güçlerin 3 günlük direniş kampı kurulmuştu. İlk günden itibaren Yetiş sorumluluğunda birçok kurumla ilişkiler kurulmuş, eylemlerin içeriğine dair tartışmalar başlamıştı. Enternasyonal ilişkiler kuruluyor, bu ilişkilerin kalıcılaşması amaçlanıyordu. Ancak kampta farklı türden birçok bileşen vardı. Otonomcular, anarşistler vb. de bunların içindeydi. Yetiş, bilindik girişkenliği ve çözüm odaklı olarak bu yapılardan iki kişiyle sohbete girmişti. Bir sorunları, istekleri vardı. Ancak Almanca ve İngilizce konuşuyorlardı. Sohbete Almanca bilen bir başka yoldaş ve İngilizce için ben dahil oldum. Bu üç dil arasında gidip gelen, ilginç ve anlaşılmaz derecede karışık bir sohbet gerçekleşiyordu; işin içinden çıkamıyorduk. Sonunda Yetiş bu arkadaşların sorununu anladı; sinirli ve hayal kırıklığı içinde "Bu adamlar uyuşturucu trafiği yapıyor ve nerede buluşacaklarını ayarlamaya çalışıyorlar" dedi. O an enternasyonal dayanışma içinde birilerinin sorunlarını çözüme kavuşturacağımızı zannedip coşkulanırken, "sorunun" bu olduğunu anladığımızda hem sinirlenmiş hem de kendi hâlimize gülmüştük.

Fransa'ya, Avrupa'ya, şehirlere sığmıyordu Yetiş. O şartlarda da günlerini hiç boşa geçirmiyor ancak yine de tatmin olmuyordu. Aklı da ruhu da hep dağlardaydı. Şehit düşen gerillalar üzerine şarkıları, ağıtları da ilk o yapıyordu. Çocukluğundan beri gitmek istiyordu; bu talebini gerekli yerlere çoktan bildirmişti ve ısrarcıydı. Dağlara kavuşmasına yakın bir süreçte yine bir yoldaşın evinde kalabalık şekilde toplanmıştık. İşimizi hallettikten sonra yataklar kurulurken Yetiş yerde, betonda yatmak istemişti ve öyle de yaptı. Bir süredir de "tercihen" böyle uyuduğunu duydum. Kendi kendime "hazırlığını yapıyor" diye düşünmüştüm, Yetiş gerillaya katıldıktan sonra bir yoldaşla yaptığım görüşmede bu düşüncemin doğru olduğunu anladım.

Bir süre haber alamadık. Ardından, onun, çok istediği dağlara kavuştuğunu anladık. Ölümsüzleştiği ana dek gönderdiği mektuplar, aldığımız haberler ve dinlediğimiz şarkılar; mücadelede ısrarın, davaya adanmışlığın ve elbette mücadeleye çağrının ifadesi olmuştu.

Gençliğe mektubunda şöyle demişti: "Mevcut düzenden kurtulmak isteyenin vakit kaybetmeye hakkı yoktur! Şimdi zamanıdır görevlere daha sıkı sarılmanın ve bütün tereddütleri beyinde parçalayarak doğru olanı yapmak için kavgaya atılmanın. Halkımız bizden bunu bekliyor. Partimiz bizden bunu bekliyor."

Çağrısına uyanlar oldu; adını alıp dağlarda onu yaşatanlar… Bombardımanla Yetiş'in bedenini parçalayarak onu yok ettiklerini sananlar, onun tek bir bedene sığmayan güçlü bir devrimci fikir olduğunu anlamadı; onun adı alanlarda ve mücadelesini sürdürenlerde çoğalmaya devam edecek. Geleceği nakış nakış işleyen proleter partiler onun ezgilerini de sözlerini de gülüşünü katıyorlar eylemlerine. Enternasyonalizmin bayrağı onun için de yükseliyor ellerde… Yetiş'in gençlere çağrısı devam ediyor: Onun türküleri, onun ezgileri, gülüşü ve anıları devrime hizmet için yapılmış çağrılardır. Devrime hizmet edenlerin, devrimci görevlere sarılanların mücadelesinde yaşamayı sürdürüyor Yetiş Yoldaş.

Bir yoldaşı

DEMİRDEN BİR DAĞ

Mehmet Demirdağ'ın yaşamında genç bir militanın coşkusunu, bir partilinin bilincini, bir önderin bilgeliğini birlikte görmek mümkündür. Demirdağ'ın yaşamı saf, hilesiz bir militanın heyecanlı devrimci yaşamı, bir partilinin olgunlaşan adımları ve bir önderin yüksek devrim sorumluluğunun tablosudur.

O, yüzünü hep gerçeğe, gözlerini gerçeğe hükmeden yasaların keşfine çevirdi. Gözlem ve inceleme yeteneğini, algılama ve kavrama gücünü gerçeğe ve gerçeğin değişimi uğrundaki mücadeleye çevirdi. Devrim ve Parti sorunları üzerinde yoğunlaşma, çözüm bulma arayışı onun düşünsel temeliydi. O her yaşında genç kalmayı, öğrenmeyi ve kavramayı bilendi. Merdivenleri adım adım çıkarken bile genç kalmayı, heyecan ve coşku dolu yaşamayı başarandı. Çünkü o devrimi ve Partiyi en yüksek bilinç ve heyecanla sevdi. Proletarya Partisinin gelişimi ve büyümesi için çalıştı, mücadele etti. Kısacık yaşamında taşıdığı devrim bilincindeki dokuda zenginlik, yetenek ve başarı vardı. Devrimci yaşamda ortaya çıkan zorlukları ve engelleri aşma mücadelesi onu bir yandan değiştirip olgunlaştırırken, değişmeden kalan bir yanı ise devrimci gençliği, devrimci heyecan ve coşkusuydu. Bundan dolayıdır ki o ilerleyen her yaşında genç ve yoldaş kalmayı başardı.

Her tehlikeli ve riskli durumda Partiyi ve değerlerini korumanın bireyi korumaktan önce geldiğini her pratiğinde, tavır ve davranışında ortaya koyardı. Bedel ödemeyi göze alma cesaretini gösteremeden fedakârlıktan, kararlılıktan; örgütlenmeden ideolojik sağlamlıktan, devrimci savaştan ve Partiden bahsetmenin anlamsız olduğunu ortaya koyardı. Umutsuzluğa, karamsarlığa, yılgınlığa karşı tahammülsüz; yalana ve inkara karşı bir önderin bilimsel direngen duruşu vardı. En geri olanın içinde bile ileri olanı, en zor sürecin içinde bile devrimci bir dokuyu örmeyi bilen; bundan heyecan duyan ve bu heyecanı etrafına yayarak, devrimci kararlılığa dönüştürmesini bilendi.



Okunan, yazılan, organize edilen, planlanmak istenen her iş ve eylem savaşa göre şekillenmenin ve devrimci savaşın bir parçası olmanın perspektifiyle ele alınmalıydı. Devrimci savaşın neresindeyiz? İdeolojik sağlamlıktan ne anlaşılmalıdır? İdeolojik sağlamlığın neresindeyiz? Partide ideolojik sağlamlığın niteliği ve düzeyi nedir? Bu sorular onun vazgeçilmez temel sorularıydı. Devrimci savaşla ideolojik sağlamlık arasındaki diyalektik bağı ve ilişkiyi sorgular, doğru yanıtları bulmaya çalışırdı. İdeolojik sağlamlıkla devrimci savaş arasında vazgeçilmez bağı ve ilişkiyi karşılıklı etkiyi sorguladığı gibi yoldaşlarına sorgulatır, Partinin gelişiminde bu iki olgunun incelenmesine önem verirdi.

Sınıf savaşımının her sorununa yaklaşımı, olgulardaki çelişmeler yasasını değerlendirmedeki bilimselliği ve çözüm önerileri onun nitel farkını ortaya koyardı. Gelişimin diyalektiğini anlamak, kavramak için Komünist Önder Mehmet Demirdağ yoldaşın yaşamına, devrim ve Parti sorunları karşısındaki duruşuna, devrimi ve Partiyi örgütleme tarzına bakmak gerekir.

"Devrimin bilgili, fedakâr ve atak kadroları olun" öğretisi yeni insana yürünecek yolda nasıl yürüneceği gösteriyor. Mehmet Demirdağ "Devrimin atak, bilgili ve fedakâr kadroları olun" derken en başta kendisi atak, bilgili ve fedakâr olmak için çalıştı. O, devrimin bilgisine ulaşmak için doymak bilmez bir öğrenci ve Partiye önderlik yapmak için genç bir öğretmen olmaya çalıştı.

Eylem Baş'a 15 gün hücre cezası verildi

Gebze Kadın Kapalı Hapishanesinde tutulan Tutsak Partizan Eylem Baş'a gardiyanların saldırısına karşı koyduğu için 15 gün hücre cezası verildi.

Tutsak Partizanların kaldığı koğuşta arama yapan gardiyanlar, tutsakların koğuşu yıkamak için idareden temin ettiği hortuma yeni hapishane yönetiminin kararıyla el koydu. Ayrıca Eylem Baş'ın daha önce kendi imkânlarıyla satın aldığı ve bel ağrıları nedeniyle yatağının altına yerleştirdiği suntaya da el konuldu.



Yaşananlara tepki gösteren Eylem Baş, gardiyanların saldırısına uğradı. Saldırının ardından hakkında disiplin soruşturması başlatılan Baş'a 15 gün hücre cezası verildi.

Baş'ın ceza kararına itiraz ettiği öğrenildi.

Yeni müdürün atanmasıyla birlikte baskıların arttığı Gebze Kadın Kapalı Hapishanesinde, tutsakların kazanılmış hakları gasbediliyor.

Tutsakların 1,5 saat olan görüş süreleri 1 saate düşürülürken, ayakkabı araması dayatılıyor. Ayakkabı aramasını kabul etmeyen tutsaklar hakkında ise disiplin soruşturmaları başlatılıyor.

Gülhanım Aslandoğan tahliye edildi

1 Mayıs'ta tutuklanan Partizan okuru Gülhanım Aslandoğan, hakkında açılan davanın ilk duruşmasında tahliye edildi.

İstanbul 23. Ağır Ceza Mahkemesinde görülen duruşmayı Bağımsız Devrimci Sınıf Platformu, Munzur Çevre Derneği, Pir Sultan Abdal Küldür Derneği ve Partizan dışında çok sayıda kişi takip etti.

"Örgüt üyeliği" ve "örgüte yardım" iddialarıyla yargılanan Aslandoğan savunmasında dosyaya delil olarak konulan gazetemiz Yeni Demokrasi ile Partizan dergilerini satma; 15 Mart ve 12 Mart anmalarına, 2 Eylül Festivaline katılma ile 1 Mayıs'a katılma ihtimali üzerine konuştu.

Yeni Demokrasi'yi okuduğunu ve Partizan okuru olduğunu söyleyen Aslandoğan bu yayınları okumanın ve dağıtmanın suç olmadığını belirtti. Yine 12 Mart ve 15 Mart anmalarına, 2 Eylül Festivallerine her yıl katıldığını söyledi. "1 Mayıs'ta taşlı sopalı eylem yapacağı" iddiasına yanıt veren Aslandoğan binlerce kişinin 1 Mayıs'a gittiğini, kimsede taş ve sopa olmadığını ve günün sonunda da bir tutuklama yaşanmadığını söyleyerek kendisinin bu iddiadan 7 aydır tutuklu olduğuna dikkat çekti. Yaptığı şeylerin suç olmadığını söyleyen Aslandoğan tahliyesini istedi.

Aslandoğan'ın savunmasının ardından avukatı söz aldı. Dosyada yer alan iddialar hakkında detaylı savunma ve deliller sunan avukat söz konusu iddiaları destekleyecek herhangi bir delil olmadığını söyledi. Partizan okurları hakkında daha önce verilen beraat kararlarını mahkeme heyetine sunan avukat, 1 Mayıs'ta tutuklanan diğer 5 müvekkilinin tahliye edildiğine dikkat çekerek Aslandoğan'ın tahliyesini istedi.

Savcı, Aslandoğan'ın tutukluluk halinin devamını istedi.

Mahkeme heyeti Aslandoğan'ın tahliyesine karar vererek duruşmayı 17 Mart'a erteledi. Tahliye kararı alkışlarla karşılandı.

"Binlerce, on binlerce şehit bizden önce halkın çıkarları için canlarını kahramanca verdi
Onların bayrağını yukarılara kaldıralım , kanları ile çizilen yolda ilerleyelim"
Mao Zedong

18 Kasım - 2 Aralık tarihlerinde ölümsüzleşenler

KAVGADA ÖLÜMSÜZLESENLER

- Zülfikar Uralçin (20 Kasım 1976)
- Mehmet Zeki Şerit (24 Kasım 1977)
- Ramazan Can (20 Kasım 1978)
- Nurettin Karahan (23 Kasım 1978)
- İsa Demirbaş (23 Kasım 1979)
- Mustafa Sarıtaş (24 Kasım 1979)
- Halit Koca (27 Kasım 1979)
- Şenol Özyurt (24 Kasım 1979)
- Zeki Gök (1 Aralık 1979)
- Ali Sarıbal (19 Kasım 1981)
- Doğan Erdem (29 Kasım 1984)
- Ünal Küçükbayrak (22 Kasım 1986)
- Zeki Uygun (22 Kasım 1986)
- Hüseyin Tosun (22 Kasım 1986)
- Kemal Yılmaz (22 Kasım 1986)
- Ali Rıza Boyoğlu (22 Kasım 1986)
- Rıza Sökmen (22 Kasım 1986)
- İbrahim Polat (22 Kasım 1986)
- Kamile Öztürk (22 Kasım 1986)
- İsmail Doğan (22 Kasım 1986)
- Besime Doğan (1 Aralık 1986)
- Suna Yıldırım (1 Aralık 1986)
- Timur Demir (1 Aralık 1986)
- Perihan Çolak (19 Kasım 1990)
- Hasan Altıntaş (19 Kasım 1990)
- Fazlı Kaya (19 Kasım 1990)
- Süleyman Kor (19 Kasım 1990)
- Mehmet Demirdağ (23 Kasım 1997)
- Ümit Dinler (23 Kasım 1997)
- Ümit Çağlayan San (23 Kasım 1997)
- Dilek Konuk (23 Kasım 1997)
- Duran Salman (23 Kasım 1997)
- Yetiş Yalnız (24 Kasım 2016)
- Serkan Lamba (24 Kasım 2016)
- Doğuş Fırat Doğan (24 Kasım 2016)
- Murat Mut (24 Kasım 2016)
- Alican Bulut (24 Kasım 2016)
- Umut Polat (24 Kasım 2016)
- Gamze Gül Kaya (24 Kasım 2016)
- Hatayi Balcı (24 Kasım 2016)
- Esrin Güngör (24 Kasım 2016)
- Hasan Karakoç (28 Kasım 2016)
- Samet Tosun (28 Kasım 2016)
- Ersin Erel (28 Kasım 2016)

Daha fazla bilgiye ulaşmak için **psta-online9.net sitesini ziyaret edebilirsiniz.*

ERKEK EGEMEN DEVLETİN ŞİDDET VE CEZASIZLIK MEKANİZMASI



25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü'ne şüpheli kadın ölümlerinin, kadın cinayetlerinin, yoksulluğun ve sömürünün kıskacında giriyoruz. Bu yazıda, ülkemizde yaşanan bu vahim tabloya dair verilerle birlikte "neden" ve "nasıl" sorularının peşine düşeceğiz.

Şimdi dönüp bakalım: Kadınlar 2025 yılını nasıl geçirdi? İsmini bildiklerimiz belki oldukça sınırlı; ancak 294 kadın katledildi, 297 kadın ise şüpheli biçimde yaşamını yitirdi. 2025 yılı, şüpheli kadın ölümü sayısının kadın cinayeti sayısını geçmesi bakımından özel olarak üzerinde durmayı gerektiriyor. 2021'de 215, 2022'de 245, 2023'te 250, 2024'te 259, 2025'te ise 297 kadın şüpheli biçimde hayattan koparıldı; bu karanlık tablo her geçen sene büyüyor. Üstelik 2026'nın henüz kasım ayındayız ve şimdiden 285 şüpheli kadın ölümünden, 244 kadın cinayetinden bahsediyoruz.

Bu tablo ne anlatıyor? Nasıl oluyor da bu halkın yarısı, her güne ölümün gölgesinde uyanıyor? Devletin şiddet üzerindeki egemenliği yalnızca ve doğrudan zor aygıtları aracılığıyla değil, nüfusun yani "bedenlerin" yönetilmesi aracılığıyla da işler. Yani devletin şiddet üzerindeki egemenliği sadece kimin öldürüldüğüyle değil; kimin yaşayabildiği, kimin öldürülebildiği, öldürülenlerin kim olarak tanımlandığı, kimlikleri, öldürülme biçimleri, nerede öldürüldükleri, ölümlerinin nasıl açıklandığı ve bu düzenin hangi ölümler üzerinden meşrulaştırıldığıyla da kurulur. Öyle ki bu şiddet, egemen olanın kurucu mekanizması olarak işler; kendini var edebilmesinin ve sürdürebilmesinin yolu tam da budur.

Engels'in, kadın sorununu tarihsel ve toplumsal kökleriyle kavramamıza katkı sunan "Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni" eseri bu bakımdan yol göstericidir. Engels, özel mülkiyetin gelişimiyle birlikte servetin erkek soyundan aktarılmasını güvence altına almak için kadın bedeni üzerinde nasıl bir tahakküm kurulduğunu açıkça ortaya koyar. Bu yolla kadın, toplumsal üretimin dışına itilerek ailenin özel hizmetine mahkûm edilmiş; Engels'in kadın cinsi açısından "tarihsel yenilgi" olarak tanımladığı bu süreç, insanlık tarihinin en büyük kırılmalarından birini yaratmıştır.

Hâlâ, içine kapatıldığımız aile düzeninde ev işlerinin angaryası ve yoksulluğun yükü altında eziliyor; üstelik en sık bu evlerde katlediliyoruz. İstatistikler gösteriyor ki kadınlar en çok bu evlerde, en yakınları —evli oldukları, boşandıkları ya da boşanmak istedikleri erkekler—tarafından katlediliyor. Bununla birlikte, evden dışarı adım atan her kadın ahlakî açıdan "kuşkulu" ve toplumsal düzeni tehdit eden bir özne olarak kodlanıyor. Kadınların toplumsal konumları, özellikle aile dışındaki tüm var olma alanları—buna okumak, çalışmak, sokakta yürümek, kendi hayatına dair karar almak dahil—katledilmelerini açıklamak ve meşrulaştırmak için kullanılıyor.

Dahası, kadınların katledilmesine gerekçe gösterilen bahaneler de sıkıştırıldığımız düzenin kodlarını ele veren birer gösterge olarak dikkate değer. Yemek beğenilmediği için; okumak, kendi kararlarını almak, evlenmemek, boşanmak ya da barışmamak istediği için ve daha onlarca bahane... Bunlar, kadınların toplumsal olarak nasıl hizaya çekileceğini belirleyen iktidar mekanizmasının zihin dünyasını ele veren "ithamlar"dır.

On sene önce kadın cinayetlerinin hangi bahaneyle işlendiğini ya da failin kim olduğunu çoğunlukla bilebiliyorken, bugün bu bilgiler nadiren paylaşılır oldu. 2026 yılının başından kasım ayına dek işlenen 244 kadın cinayetinin yalnızca 42'sinin bahanesini biliyoruz. Elbette, bir cinayetin bahanesinin bilinmemesi nedensiz gerçekleştiği anlamına gelmez. Ancak bu tablo, kadın cinayetlerini tek tek faillerin öne sürdüğü gerekçelerle açıklamanın yetersizliğini açıkça ortaya koyuyor. Katledilen kadınların hikâyeleri birbirinden farklı görünse de hepsinin kesiştiği tek bir yer var: hayatları üzerindeki söz hakkı.

Kadınların nasıl yaşayacağına, kiminle birlikte olacağına, nerede bulunacağına dair erkek egemenliğinin çizdiği sınırların dışına çıkmaları, şiddetin gerekçesi haline getiriliyor. Ancak katledilme bahanesinin dahi bilinmediği yüzlerce kadın cinayeti, meselenin artık bu tekil gerekçeler üzerinden açıklanamayacağını gösteriyor. Kadınların yaşamları üzerindeki tahakküm, bahanelerin ötesinde toplumsal ilişkilerin içerisinde yeniden üretiliyor ve bir kadını öldüren fail artık bir bahaneye de ihtiyaç duymuyor. Eğer kadınlar kendilerine çizilen toplumsal rolü oynamıyor ya da herhangi bir biçimde sarsıyorsa; kentin ahlakî düzenini bozan, kamusal alanı kirleten ve toplumsal sorunlara neden olan kişiler olarak tanımlanıyorsa, onların ortadan kaldırılması da "toplumsal düzenin yeniden sağlanması" gibi sunuluyor. Devlet açıkça "Gidin ve kadınları öldürün" demiyorsa da, işlenen kadın cinayetlerini faillerle birlikte gizliyor, dosyaları kapatıyor ve nihayetinde pratikte şunu söylüyor: "İtaat etmeyen, rolüne uymayan kadınları öldürürseniz, biz gerisini hallederiz."

2022 yılında kaybolan 17 yaşındaki Zeynep Yıldırım'ın öldürüldüğü tam dört yıl sonra ortaya çıkarılabildi. Zeynep'in son görüştüğü kişinin Fethi Dağlı olduğu ve telefonundan son sinyalin onun yanından alındığı ilk günden itibaren biliniyordu; buna rağmen gerçeğin açığa çıkması dört sene sürdü. Üstelik Fethi Dağlı, 2007'de cinayetten yargılanmış, 2021'de denetimli serbestlikle salınmış ve Zeynep'i katlettikten sonra, 2024 yılında 23 yaşındaki Erva Raziye Asar'ı katlettiği için tutuklanmıştı. Zeynep için dört sene boyunca "kayıp", "kaçtı", "intihar etti" denirken, tüm deliller ortadayken ve devlet bunu biliyorken, Fethi Dağlı bir kadını daha katledildi; Zeynep ise evinin kömürlüğünde gömülüydü.

Devlet, faillerle kurduğu bu suç ortaklığı içerisinde katledilen kadınların bedenleri, üzerlerindeki izler, toplumsal konumları ve bulundukları yerler üzerinden siyasal anlatılar, bahaneler ve yalanlar üretiyor. Gülistan'ın, Rabia Naz'ın, Rojin'in, Rojwelat'ın, Şule Çet'in ve adını burada tek tek anamadığımız yüzlerce kadının cinayetini örtbas ediyor. Bunu yaparken hem faillere adeta "yöntem" öğretiyor hem de hangi kadınların öldürülmesinin olağan karşılanacağını yeniden ve yeniden üretiyor. Devlet yalnızca kadınların katledilmesini meşrulaştıran anlatılar kurmakla ya da failleri cezasızlıkla ödüllendirmekle kalmıyor; kadınların ölümlerinin nasıl anlaşılacağını, hangilerinin soruşturulacağını ve hangilerinin karanlıkta bırakılacağını da belirleyen bir mekanizma olarak işliyor. Kadınların katledilmesi, onların "nasıl kadınlar olduklarına" ilişkin gerici bir anlatı aracılığıyla normalleştiriliyor; böylece hangi kadınların korunmaya değer olduğu, hangilerinin ölümlerinin toplumsal tepki yaratacağı iktidar eliyle belirleniyor.

Bu nedenle ölü kadınların bedenleri yalnızca bir suçun delili olmaktan çıkıyor; toplumsal düzen hakkındaki egemen anlatının malzemesi hâline geliyor. Kadınlar öldükten sonra dahi yargılanmaya devam ediyor. Tam da bu yüzden "şüpheli" bırakılan her kadın ölümü, tekil bir adli vaka değil; iktidarın tüm kadınlara yönelttiği örgütlü bir saldırıdır. Ölümü belirsizleştirerek, failleri aklayarak ve katliamı sıradanlaştırarak bizden istedikleri çok açık: Korkmamız, bizi öldürdükleri o dört duvar arasına razı olmamız, yoksulluğa, köleliğe boyun eğmemiz.

Oysa bu tablo, kadınların yenildiğini değil; erkek egemen devletin ve bu sömürü düzeninin tüm kuşatmasına rağmen kadınların yaşamda, özgürlükte ve eşitlikte nasıl inatla ısrar ettiğini gösteriyor. Ne faillerin bahaneleri ne de devletin kalın cezasızlık duvarları, kadınların kendi hayatları üzerinde söz sahibi olma iradesini teslim alabildi. 25 Kasım'a giderken bir kez daha ilan ediyoruz: Bizi ne yoksulluğun ve sömürünün kıskacına ne de "şüpheli" ölümlerin karanlığına hapsetmenize izin vereceğiz. Adını unutturmaya çalıştığınız her bir kadının hesabını sormak, bizi mahkûm ettiğiniz o evleri de gasbettiğiniz yaşam alanlarını da özgürleştirmek için mücadelemizi büyüteceğiz.

Kurtuluşumuz bu erkek egemn düzene isyandadır!